

*Strategia Rozwoju Gminy
Dąbrówno na lata 2016-2026*

DABRÓWNO, GRUDZIEŃ 2015

Spis treści

Wstęp.....	2
Rozdział I Przebieg i metodyka procesu planowania strategicznego w mieście i gminie	5
1.1 Metoda planowania strategicznego	5
1.2 Uczestnicy procesu planowania.....	7
1.3 Przebieg procesu planowania	8
Rozdział II Diagnoza Gminy Dąbrówno	10
2.1. Położenie	10
2.2. Zagospodarowanie przestrzenne.....	13
2.3. Tereny inwestycyjne	19
2.4. Historia Dąbrówna.....	20
2.5. Demografia	22
2.6. Edukacja.....	24
2.7. Rynek pracy	36
2.8. Bezrobocie	42
2.9. Pomoc społeczna	44
2.10. Ochrona zdrowia.....	51
2.11. Organizacje pozarządowe	53
2.12. Bezpieczeństwo publiczne	57
2.13. Infrastruktura techniczna.....	58
2.14. Zabytki	102
2.15. Kultura	110
2.16. Ochrona przyrody	114
2.17. Turystyka.....	119
2.18. Sport i rekreacja.....	120
2.19. Budżet gminy	122
Rozdział III. Analiza SWOT\TOWS	129
Rozdział IV Wizja przyszłości Gminy Dąbrówno	137
Rozdział V. Obszary priorytetowe i cele strategiczne	138
5.1. I Obszar priorytetowy – BUDOWA ŁADU PRZESTRZENNEGO	139
5.2. II Obszar priorytetowy – WYSOKA JAKOŚĆ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO	139
5.3. III Obszar priorytetowy – ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	140
5.4. IV Obszar priorytetowy –SPOŁECZENSTWO OBYWATELSKIE	141
5.5. V Obszar priorytetowy – ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA	142
Rozdział VI Cele operacyjne	143
6.1. I. Obszar priorytetowy – BUDOWA ŁADU PRZESTRZENNEGO	143
6.2. II. Obszar priorytetowy – WYSOKA JAKOŚĆ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO	144
6.3. III. Obszar priorytetowy – ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	146
6.4. IV. Obszar priorytetowy – SPOŁECZENSTWO OBYWATELSKIE	148
6.5. V. Obszar priorytetowy – ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA	149
6.6. Kierunki działań w poszczególnych celach operacyjnych.....	150
Rozdział VII Monitoring i ewaluacja Strategii.....	156
7.1. Uwagi ogólne.....	156
7.2. System wdrażania Strategii Rozwoju:.....	157
7.3. Monitoring oraz raportowanie Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno	158
7.4. Ewaluacja (ocena) realizacji Strategii	161
7.5. Raporty.....	162
7.6. Sposoby oceny Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno.....	163
7.7. Uspołecznienie procesu planowania i realizacji Strategii	163
Spis tabel:.....	164
Spis rysunków:	166
Spis wykresów:.....	166

Wstęp

STRATEGIA to słowo przeniesione z terminologii wojskowej na grunt organizacji, zarządzania, ekonomii, jest dziś symbolem dobrej organizacji i nowoczesności w działaniu różnego typu organizacji, instytucji, firm. Można przyjąć, iż **STRATEGIA** to wybór uporządkowanych działań, umożliwiających skuteczną realizację przyjętych priorytetów i celów.

Planowanie strategiczne w gminie jest procesem, w którym samorząd świadomie przewiduje i kontroluje swój rozwój nie czekając biernie na przyszłe zdarzenia. Jest to umiejętność reagowania na zmiany otoczenia, a nawet ich wyprzedzanie. W procesie planowania strategicznego, gminę należy postrzegać z jednej strony jako zamkniętą całość, z drugiej zaś jako część systemu globalnego. Otoczenie terytorialne i makroekonomiczne ma bowiem stały wpływ na funkcjonowanie i rozwój gminy.

Strategia rozwoju gminy jest dokumentem, który pełnić winien następujące funkcje:

- ⇒ minimalizacja niepewności w funkcjonowaniu lokalnej wspólnoty samorządowej,
- ⇒ zapewnienie, obok realizacji celów doraźnych, długofalowego rozwoju gminy.

Strategia rozwoju gminy powinna być podstawą do:

- ⇒ wyznaczania perspektywicznych kierunków rozwoju gminy,
- ⇒ sprawnego dopasowywania się gminy do zmieniających się warunków otoczenia,
- ⇒ skutecznego i efektywnego zarządzania gminą przez jej władze,
- ⇒ optymalnego wykorzystania własnych środków finansowych gminy,
- ⇒ pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych.

Strategia rozwoju winna więc:

- ⇒ zajrzeć w głąb gminy (diagnoza, identyfikacja stanu istniejącego),
- ⇒ spoglądać w przyszłość (z bliższą i dalszą perspektywą).

Strategię rozwoju można podzielić na 2 części: **diagnostyczną i planistyczną**. Przy tworzeniu strategii punktem odniesienia musi być **diagnoza** (charakterystyka aktualnego stanu), polegająca na gromadzeniu informacji, ich analizie oraz opracowaniu diagnozy o stanie miasta i gminy. Pozwoli to na ogólną ocenę *status quo* i wyznaczenie głównych kierunków rozwoju. Ocena tendencji rozwoju doprowadzi do ustalenia wstępnych prognoz, przedstawionych następnie w analizie szans i zagrożeń. Wyznaczone zostanie w ten sposób pole możliwości rozwoju gminy, na obszarze którego należy szukać rozwiązania problemów wcześniej zidentyfikowanych. Część diagnostyczną kończy analiza SWOT, łącząc tę część strategii rozwoju gminy z częścią planowania strategicznego. Identyfikuje ona mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia gminy. Zjawiska ograniczające możliwość rozwoju gminy to **słabe strony**; obszary, w których podejmowane działania są skuteczne, przynoszą zamierzone efekty to **mocne strony gminy**. Są to obszary, na które wpływ ma sama gmina.

Natomiast **szanse** to obszary mogące wspierać działania gminy, ale gmina nie ma na nie bezpośredniego wpływu. **Zagrożenia** to zjawiska, które mogą mieć niekorzystny wpływ na gminę i wynikają z warunków zewnętrznych.

Drugą częścią dokumentu Strategii jest **planowanie strategiczne**.

Misja dobiera kierunki działań do długoterminowych celów, pełniąc funkcje motywacyjne i promocyjne. Utożsamienie się z misją jest istotne, jeśli mieszkańcy mają wierzyć w ukierunkowany rozwój swojej gminy – muszą mieć poczucie, że ich gmina, istnieje po to żeby coś osiągnąć. Koncepcja Misji, jej poczucia i utożsamienia, dotyczy wszystkich aspektów rozwoju gminy. Gdy członkowie społeczności lokalnej rozumieją i wierzą w jasno sprecyzowane cele strategii rozwoju jednostki samorządowej, widzą jak inni wnoszą swój wkład w jego wzrost, przynosi to silny efekt motywacyjny.

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki samorząd chciałby osiągnąć za dziesięć lat – bo taki horyzont czasowy wyznaczili uczestnicy procesu planowania – mieszkańcy gminy.

Cel główny - stanowi połączenie wszystkich celów strategicznych w jeden ogólny cel; a jego osiągnięcie wymaga realizacji poszczególnych zadań ujętych w Strategii.

Obszary strategiczne zostają zakreślone w głównym obszarze wizji. Są to obszary, na których koncentrować się będą przyszłe działania gminy. Dla wybranych obszarów strategicznych formułuje się **cele strategiczne**, czyli efekty, które gmina chce osiągnąć w przyszłości. One to ukierunkowują działania gminy na właściwe tory, łącząc się na ogół z decyzjami, które dotyczą zasobów i potencjału gminy. Określone cele układane są hierarchicznie, w rezultacie czego, powstają priorytety rozwojowe gminy.

Strategia jest podstawą do opracowania krótkoterminowych programów rozwoju społecznego i gospodarczego. Opracowanie strategii rozwoju gminy jest warunkiem koniecznym do korzystania przez gminę z pozabudżetowych środków pomocowych, krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

Rys. 1. Schemat struktury planowania strategicznego

Przedstawiony dokument opracowany został w oparciu o materiały dostarczone przez Gminę Dąbrówno, dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego oraz założenia Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025.

Okres realizacji strategii to lata 2016-2026. Warunkiem koniecznym do aktywnej realizacji Strategii jest jej bieżące monitorowanie. Umożliwia ono sprawdzenie czy Strategia jest realizowana prawidłowo i czy założenia, na których się opiera nie uległy zmianie.

Efekty Strategii będą w dużej mierze zależały od integracji wokół jej realizacji władz samorządowych, instytucji, podmiotów gospodarczych, grup społecznych oraz wszystkich mieszkańców, którzy rozumieją sens rozwoju społeczno - gospodarczego gminy Dąbrówno

Rozdział I Przebieg i metodyka procesu planowania strategicznego w gminie

1.1 Metoda planowania strategicznego

Planowanie i zarządzanie strategiczne na szczeblu lokalnym jest wyrazem inicjatywnej funkcji władzy samorządowej tego szczebla, wynikającym z troski o jak najlepszą jego przyszłość. Posiadanie strategii daje władzom samorządowym podstawę do racjonalnego działania w dłuższym horyzoncie czasowym i uwiarygodnia je wśród partnerów, tak wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Rozpoznanie możliwości rozwoju gminy ogranicza poziom ryzyka dla inwestorów i działań bieżących.

Pozyskanie kredytu, bezzwrotnej dotacji, grantów z różnych źródeł jest łatwiejsze, o ile znane są perspektywiczne i krótkookresowe działania odpowiednio zhierarchizowane i określone czasowo. Stąd też zrównoważony rozwój gminy Dąbrówno powinien być realizowany przez wszystkich mieszkańców, instytucje i podmioty gospodarcze. Władze samorządowe muszą natomiast inspirować, umiejętnie aktywizować i koordynować wszelkie poczynania i działania realizatorów poszczególnych zadań i przedsięwzięć.

Prace nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno rozpoczęte zostały we wrześniu a zakończone w grudniu 2015 roku a w ich przebieg zaangażowani zostali lokalni liderzy. Przyjęta metodyka opracowania Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno oparta została na społeczno - eksperckim modelu budowy planów strategicznych. W procesie planowania strategicznego zastosowano Metodę Aktywnego Planowania Strategicznego (MAPS). Istotą MAPS jest założenie, że informacja i wiedza potrzebna do opracowania strategii istnieje, ale poszczególne jej elementy są nieskoordynowane oraz nieuporządkowane, a ponadto rozproszone w różnych instytucjach, organizacjach i umysłach mieszkańców. Merytoryczną rolę w wypracowaniu strategii dla danej instytucji lub terenu odgrywają lokalni liderzy, którzy są włączeni do zespołu planującego.

Strategia rozwoju to wynik przeprowadzonych warsztatów strategicznych i analiz eksperckich. Zawiera szczegółową ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy opracowaną na podstawie danych statystycznych i badań ankietowych. Technika „burzy mózgów” wypracowano analizę SWOT oraz cele i zadania, które zostały ujęte w harmonogramie rzeczowo - finansowym Strategii. Warsztaty odbywają się na zasadzie "burzy mózgów" w grupie do 30 osób - przedstawicieli wiodących grup danego środowiska. Całością dyskusji kieruje moderator, który jest osobą z zewnątrz.

Rola moderatora polega głównie na:

- ⇒ kierowaniu dyskusją;
- ⇒ porządkowaniu i strukturyzacji wypowiedzi;
- ⇒ utrwalaniu wyników dyskusji.

Zastosowana metoda opracowania jest zgodna z zasadą programowania Unii Europejskiej oraz krajowych instytucji wspierających rozwój samorządów w Polsce. Istotą tej metody jest właściwy dobór zespołu planistycznego i wiedza grupy oraz solidne badanie potencjału rozwojowego przez ekspertów zewnętrznych.

Autorzy dokumentu starali się zapewnić dużą wiarygodność i prawdopodobieństwo nakreślonych celów i zadań, jako niesprzecznych z założeniami polityki regionu i powiatu. Przeanalizowano też - bazując na dokumentach opracowanych przez administrację rządową, jej agendy oraz inne opracowania studialne - problemy „stykowe” z sąsiadującymi gminami, które zidentyfikowano po przeanalizowaniu dostępnych opracowań i dokumentów ogólnie dostępnych.

Planowanie strategiczne w układach terytorialnych ma charakter ciągły i niedomknięty w przyszłości. Ciągłość tego rodzaju planowania polega na systematycznym reagowaniu ustaleń i ukierunkowań rozwoju na zmiany we wszelkich istotnych uwarunkowaniach wewnętrznych i w szeroko rozumianym otoczeniu przestrzennym danej jednostki, w tym przypadku Gminy Dąbrówno. Ciągłość planowania strategicznego i zmienność parametrycznych jego uwarunkowań nie oznacza narażania dokumentów planistycznych i odpowiadających im działań w sferze zarządzania na permanentną nieaktualność. Planowanie strategiczne zachowuje cechę elastyczności zarówno wobec zmieniających się uwarunkowań, jak też wobec wzrostu stopnia ich rozpoznania i oceny. Strategia rozwoju jako idea określająca uporządkowany układ działań zmierzających do osiągnięcia określonych preferencji wyrażonych w celach uwzględniających rzeczywisty stan gospodarki danego gminy i warunki życia jego mieszkańców a także aspiracje w tym zakresie.

Przedmiotem oddzielnych uchwał powinny być też znaczące przedsięwzięcia gospodarcze i organizacyjno-instytucjonalne, jakie wynikają z planowania strategicznego do realizacji lub rozpoczęcia wdrażania w danym czasie. Cały dokument strategii powinien być traktowany jako załącznik (podstawa merytoryczna) do uchwał uzasadniający ich celowość i poprawność.

Zawarte w dokumencie strategii cele i zadania powinny być stopniowo konkretyzowane, poczynając od zapisu ogólnej ich koncepcji aż do skonkretyzowanej formy projektów i biznesplanów. Jako otwarty należy także traktować układ celów operacyjnych.

1.2 Uczestnicy procesu planowania

W proces planowania strategicznego władze samorządowe Gminy Dąbrówno zaangażowały liderów społecznych. W zorganizowanych warsztatach strategicznych uczestniczyli przedstawiciele trzech sektorów:

1. sektor publiczny - reprezentowany przez:

- ⇒ władze samorządowe (Wójt, Zastępca Wójta, radnych Rady Gminy w Dąbrównie),
- ⇒ przedstawiciele jednostek podległych (pracowników Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, placówek oświatowych, Gminnego Centrum Kulturalno – Bibliotecznego w Dąbrównie),
- ⇒ sołtysów i przedstawiciele Rad Sołeckich,
- ⇒ przedstawiciele innych instytucji działających na terenie gminy (Policja),

2. sektor gospodarczy - reprezentowany przez:

- ⇒ osoby prowadzące działalność gospodarczą na terenie gminy, w tym: mikro, mali i średni przedsiębiorcy,
- ⇒ rolników prowadzących działalność rolną na terenie gminy,

3. sektor społeczny - reprezentowany przez:

organizacje pozarządowe (Ochotniczą Straż Pożarną, lokalne stowarzyszenia oraz grupy nieformalne),

zainteresowanych mieszkańców gminy.

Udział przedstawicieli trzech sektorów w opracowaniu Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno ma ogromne znaczenie z uwagi na konieczność włączania i angażowania społeczności lokalnej w rozwój gminy. Pozwala także opracować taki dokument strategiczny, w którym zadania ujęte do realizacji na najbliższe lata będą wynikały z potrzeb zgłoszonych przez różnorodne grupy społeczne.

Podczas pierwszych warsztatów strategicznych wypracowana została analiza SWOT Gminy Dąbrówno. W pracach nad analizą uczestniczyło 46 mieszkańców. Podczas drugich warsztatów strategicznych wypracowane zostały cele rozwoju gminy oraz zadania, których realizacja jest niezbędna, aby można było je osiągnąć. W tych warsztatach również uczestniczyło 60 mieszkańców. W procesy planowania strategicznego zaangażowane były również osoby z zewnątrz, czyli tzw. moderatorzy.

1.3 Przebieg procesu planowania

1. KONSULTACJE Z WŁADZAMI GMINY (wrzesień 2015 r.):

- ⇒ podjęcie przez władze samorządowe decyzji o wyborze moderatora dokumentu;
- ⇒ ustalenie sposobu i zakresu prac nad opracowaniem strategii;
- ⇒ ustalenie harmonogramu prac, w tym liczby warsztatów strategicznych;
- ⇒ wytypowanie przedstawicieli Urzędu odpowiedzialnych za pracę nad strategią.

2. OPRACOWANIE DIAGNOZY GMINY DĄBRÓWNO (wrzesień –październik 2015 r.):

- ⇒ zebranie danych o gminie z dostępnych źródeł: danych Urzędu Gminy Dąbrówno oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół, Komendy Powiatowej Policji w Ostródzie,

Urzędu Statystycznego w Olsztynie, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, Starostwa Powiatowego w Ostródzie;

- ⇒ opracowanie raportu diagnozującego gminę;
- ⇒ konfrontacja i uzupełnienie informacji zawartych w raporcie z danymi statystycznymi oficjalnym i innymi opracowaniami branżowymi, jakie przygotowano dla powiatu ostródzkiego oraz województwa warmińsko-mazurskiego;
- ⇒ opracowanie diagnozy Gminy Dąbrówno

3. PRZEPROWADZENIE I. WARSZTATU STRATEGICZNEGO (15-19.10.2015r.):

- ⇒ prezentacja diagnozy Gminy Dąbrówno;
- ⇒ omówienie zasad i sposobu opracowania analizy SWOT;
- ⇒ wypracowanie przez uczestników warsztatów mocnych i słabych stron (czynników wewnętrznych) Gminy Dąbrówno;
- ⇒ określenie przez lokalnych liderów szans i zagrożeń rozwoju gminy (czynników zewn.).

4. PRZEPROWADZENIE II. WARSZTATU STRATEGICZNEGO (11.2015 r.)

- ⇒ przedstawienie wypracowanej na I warsztatach analizy SWOT;
- ⇒ omówienie sposobu wyznaczania celów rozwojowych gminy oraz zadań do realizacji w ramach obszarów priorytetowych i wypracowanie zadań strategicznych w ramach 5 obszarów priorytetowych.

5. KONSULTACJE Z WŁADZAMI GMINY (grudzień 2015 r.)

- ⇒ przedstawienie władzom gminy wyników prac strategicznych;
- ⇒ określenie harmonogramu realizacji zadań ujętych w dokumencie;
- ⇒ weryfikacja zapisów Strategii Rozwoju Gminy,
- ⇒ uzgodnienia Strategii z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska i innymi instytucjami,
- ⇒ akceptacja Strategii.

Rozdział II Diagnoza Gminy Dąbrówno

2.1. Położenie

Gmina Dąbrówno położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko – mazurskiego, a dokładniej na południowym skraju powiatu ostródzkiego. Graniczy z sześcioma gminami: od strony zachodniej z gminą Lubawa (powiat iławski), od strony południowej z dwoma gminami powiatu działdowskiego – Działdowo i Rybno, od strony południowo-wschodniej z gminą Kozłowo powiatu nidzicki, od strony północno – wschodniej z gminą Grunwald a od strony północnej z gminą Ostróda.

Powiązana jest z otoczeniem drogami wojewódzkimi: Pawłowo (od drogi krajowej, ekspresowej NR 7) – Marwałd-Lubawa oraz Rychnowo (również od drogi Nr 7) – Gierzwałd – Samin – Dąbrowno-Działdowo.

Linie kolejowe nie przebiegają przez gminę.

Głównym ośrodkiem i jednocześnie siedzibą władz samorządowych jest miejscowość Dąbrówno, położona w południowo-zachodniej części gminy, pomiędzy jeziorami Dąbrowa Mała i Dąbrowa Wielka, w odległości 35 km od miasta powiatowego Ostróda, a od wojewódzkiej stolicy – Olsztyna – 67 km.

W skład Gminy Dąbrowno wchodzi 26 miejscowości (wsie): Bartki, Brzeźno Mazurskie, Dąbrowa, Dąbrówno, Elgnowo, Fiugajki, Gardyny, Jabłonowo, Jagodziny, Jakubowo, Kalbornia, Leszcz, Lewałd Wielki, Łogdowo, Marwałd, Odmy, Okrągłe, Osiekowo, Ostrowite, Płachawy, Stare Miasto, Samin, Saminek, Tułodziad, Wądzyn, Wierzbica, które są skupione w 18 sołectwach.

Obecna sieć osadnicza gminy jest skutkiem długotrwałych procesów. Na jej ukształtowanie wpływ miały różne czynniki, w tym: przyrodnicze, historyczne, polityczne, gospodarcze i społeczne.

Najistotniejszą rolę należy przypisać czynnikom historyczno-ekonomicznym, w tym : okresowi, w jakim powstawały wsie, panującym wówczas stosunkom społeczno-ekonomicznym, zmianom w sposobie gospodarowania (np. powstaniu wielkoobszarowych PGR, potem w czasie transformacji ich upadkowi). Jednostkami sieci osadniczej gminy Dąbrówno są wyłącznie wsie. Ich wielkość, układ przestrzenny i wygląd są różne. Jest to także skutek aktywności zawodowej i społecznej ich mieszkańców. Obecnie mieszkańcy gminy trudnią się uprawą roślin i hodowlą zwierząt, część dojeżdża do pracy do pobliskich miast i sąsiadujących wsi. Większość ludności utrzymuje się z pracy w zawodach poza rolniczych. Znaczny odsetek mieszkańców stanowią osoby bezrobotne.

We wsiach zlokalizowanych w atrakcyjnych miejscowościach stopniowo zanika zabudowa gospodarcza. Coraz częściej powstają domy mieszkalne zbliżone wyglądem do miejskiej zabudowy willowej. Panująca moda na domki letniskowe sprzyja zagospodarowywaniu atrakcyjnych części terenu gminy i napływowi osób spoza gminy, najczęściej z dużych aglomeracji (Warszawa, Olsztyn).

Gmina usytuowana jest nad jeziorami Dąbrowa Mała i Dąbrowa Wielka oraz rzeką Wel.

Odległość od Ostródy wynosi 35 km, od Olsztyna - 65 km, od Elbląga – 106 km, od dużych aglomeracji :Warszawy i Gdańska około 200 km. Do najważniejszych dróg w gminie należą drogi wojewódzkie nr 537(Lubawa – Pawłowo) i nr 542 (Działdowo – Rychnowo) , których długość wynosi 21,025 km (wg ZDP Ostródzie).

Obszar gminy wchodzi w skład makroregionu - Pojezierza Chełmińskiego – Dobrzyńskiego. Północna i centralna część gminy należy do mezoregionu Garbu Lubawskiego o zróżnicowanej formie ukształtowania terenu. Wysoczyzny sięgają 200 –215 m n.p.m. Południowa część gminy znajduje się w urozmaiconym mezoregionie Wzniesień Mławskich charakteryzujących się licznymi formami morenowymi, rynnami polodowcowymi i jeziorami.

Gmina Dąbrówno obejmuje powierzchnię 165 km². Jest jedną z dziewięciu gmin powiatu ostródzkiego zajmując 9,38% jego powierzchni, tym samym znajduje się na siódmej pozycji pod względem wielkości.

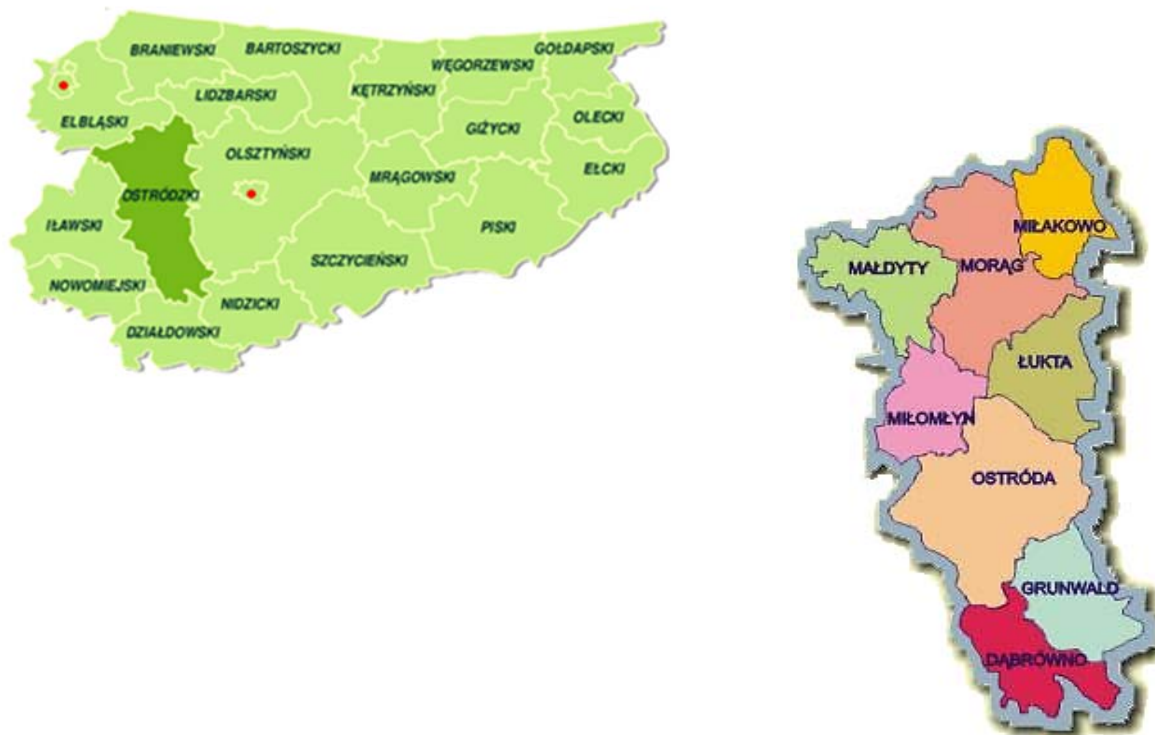
Rys. 2 Położenie Gminy Dąbrówno (mapa Polski z podziałem na województwa).

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

Rys. 3 Położenie Gminy na tle Powiatu Ostródzkiego

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Dąbrówno, podobnie jak inne gminy w kraju, jest obszarem o specyficznych tylko dla siebie wartościach, uwarunkowaniach i cechach, co z kolei warunkuje jej przyszłe kierunki rozwoju. Polityka przestrzenna rozwoju i tym samym zagospodarowania obszaru musi być i jest przedmiotem szczególnej troski ze strony lokalnego samorządu.

Jakość przestrzeni gminy składa się bowiem na jakość całej przestrzeni regionu warmińsko-mazurskiego, w tym „Zielonych Płuc Polski”.

Tab. 1. Struktura gruntów gminy Dąbrówno

wg stanu na 31.12.2014 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
POWIERZCHNIA OGÓLNA GRUNTÓW *		16 559
1.	Użytki rolne, w tym:	11 722
	Grunty orne	9001
	Sady	5
	Łąki trwałe	555
	Pastwiska trwałe	1973
	Grunty rolne zabudowane	149
	Grunty pod stawami	13
	Grunty pod rowami	26
2.	Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia, w tym:	2597
	Lasy	2366
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	231
3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	742
	Tereny mieszkalne	79

	Tereny przemysłowe	7
	Inne tereny zabudowane	31
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	5
	Tereny wypoczynkowe	46
	Tereny komunikacyjne, w tym	
	Drogi	401
	Inne	10
	Użytki kopalne	163
4.	Grunty pod wodami, w tym	985
	Powierzchniami płynącymi	967
	Powierzchniami stojącymi	18
5.	Użytki ekologiczne	37
6.	Nieużytki	480
7.	Tereny różne	11

*powierzchnia ewidencyjna wg Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Ostródzie, 2014.

W myśl ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym planowanie musi opierać się na zrównoważonym rozwoju, łączącym uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe środowiska z warunkami społeczno-gospodarczymi. Istotny wpływ mają tutaj techniczne możliwości samorządu, w tym jego sytuacja finansowa i możliwość wygenerowania odpowiednich środków na działania inwestycyjne.

Uchwalenie Studium zagospodarowania przestrzennego przez Radę Gminy, po uprzednim jego zaopiniowaniu przez zainteresowane organy i instytucje było istotnym aktem społecznej akceptacji na zaproponowane kierunki zmian prowadzące w efekcie do osiągnięcia założonego w pierwszej strategii rozwoju celu strategicznego – poprawy warunków życia i zamożności społeczeństwa gminy.

Mając powyższe na uwadze oraz świadomość rodzaju występujących zagrożeń dla środowiska naturalnego wszelkie działania gospodarcze, przestrzenne i z zakresu ochrony środowiska są realizowane przez gminę z poszanowaniem dla istniejących ekosystemów.

Wykorzystując posiadane ustawowo uprawnienia oraz swoje niestety bardzo ograniczone możliwości finansowe władze gminy poprzez swoje działania starają się likwidować lub chociaż ograniczać źródła zagrożeń dla środowiska naturalnego.

Do takich działań należą m.in.

- ograniczanie zanieczyszczeń i degradacji zasobów wód podziemnych i powierzchniowych poprzez sukcesywne porządkowanie infrastruktury i gospodarki wodno-ściekowej,
- dbałość o stan i funkcjonowanie środowiska kulturowego objętego ochroną prawną lub wymagającego ochrony, co sprzyja podniesieniu wartości turystyczno – rekreacyjnych gminy,
- wspieranie mieszkańców pracujących na własny rachunek, poprzez stosowanie ulg podatkowych od nieruchomości,
- stwarzanie korzystnych warunków do zamieszkiwania miejscowej ludności, poprzez odralnianie terenów o słabej jakości produkcyjnej i nie wykorzystywanych rolniczo oraz przeznaczanie ich pod zabudowę, a dla chętnych spoza gminy wyrażanie zgody na budownictwo letniskowe,
- wyposażanie gminy w urządzenia infrastruktury społecznej komunalnej (placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, placówki biblioteczne, kościoły, odpowiednia łączność i telekomunikacja, utylizacja odpadów stałych itp.) oraz dbałość o jej stan, co z kolei wpływa w istotny sposób na poprawę jakości życia mieszkańców,
- sprzyjanie rozwojowi różnych form turystyki uwarunkowanych walorami przyrodniczymi, kulturowymi czy krajobrazowymi, poprzez np. wytyczanie ścieżek rowerowych, szlaków kajakowych, stwarzanie warunków dla rozwoju agroturystyki, modernizację nabrzeża jezior i kąpielisk, pól namiotowych i miejsc widokowych, rewitalizację parków i miejsc zieleni,

- o dbałość o układ drogowo – uliczny poprzez jego modernizację (odnowy nawierzchni dróg, odwodnienia ulic, modernizacja oświetlenia ulicznego, budowa chodników, budowa zatok autobusowych, budowa parkingów).

Jak wynika z powyższego polityka przestrzenna gminy polega na świadomym kształtowaniu zasad rozbudowy/ przebudowy układu osadniczego poprzez modernizację infrastruktury technicznej oraz przestrzenne rozmieszczanie elementów infrastruktury. Problemy w zakresie racjonalizacji zagospodarowania przestrzennego wymagające rozwiązania dotyczą:

- o istniejących przeobrażeń będących skutkiem wcześniejszych procesów degradacji środowiska,
- o zrzutów ścieków w wiejskich jednostkach osadniczych (brak kanalizacji),
- o spływów powierzchniowych z powierzchni rolniczych,
- o dzikich wysypisk śmieci, w szczególności w pobliżu cieków i rowów melioracyjnych,
- o dużych kopalni kruszywa gdzie konieczna jest kompleksowa rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- o braku prowadzenia odpowiednich prac agrotechnicznych na obszarach zagrożonych erozją, braku rolnictwa ekologicznego, stosunkowo niskiego poziomu edukacji ekologicznej mieszkańców.

Tab. 2. Polityka przestrzenna rozwoju gminy – obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp)

- opublikowane w Dziennikach Urzędowych Woj. Warmińsko –Mazurskiego.

MPZP NR.	Obręb/teren	Dz . Urz. nr/z dnia	Powierzchnia objęta planem w ha	Wyłączenie gruntów z produkcji rolnej - w ha
1.	obręb Dąbrówno (nieczynne torowisko)	nr 60 poz. 748 25.09.2000	6,5	-
2.	teren kaplica pogrzebowa, ul. Ostródzka dz. nr 109/2	nr 60 poz. 749 25.09.2000	0,19	-
3.	obręb Dąbrówno nad rz. Vel, dz. nr 538/5	nr 16 poz. 182	16,10	0,05

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

	i dz. nr 530/31	06.03.2001		
4.	pomiędzy drogą woj. 542 a jeziorem Dąbrowa Wielka.	nr 49 poz. 791 19.06.2001	70,0	12,49
5.	budynek Szkoły Podstawowej i sąsiedztwo, w Gardynach.	nr 56 poz. 915 06.07.2001	1,5 zabudowa mieszk. – usług. i mieszkalna (funkcje usługowe: hotele, ośrodki wyp. domy pomocy społecznej).	-
6.	teren eksploatacji kruszywa obr. Gardyny dz. nr 100	nr 110 poz. 1543 25.10.2001	18,87	2,86
7.	zm. do planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno i wsi Dąbrówno	Nr 71, poz. 1166 27.08.2001	teren gminy	-
8.	Jakubowski dz. nr 30/1i 30/2 i 29/2	nr 11 poz. 227 09.02.2005	5,44	5,44
9.	teren letniskowy, obr. Leszcz	Nr 134, poz.1867 21.10.2002	-	-
10.	Gończ ob. Jabłonowo dz. nr 54 i 17/4	nr 11 poz. 226 09.02.2005	2,47	2,47
11.	Gnacikowska ob. Samin dz. nr 146/1	nr 11 poz. 225 09.02.2005	2,7	2,49
12.	-"Wzgórze Letniskowe Dąbrowa"	nr 67 poz. 944 /07.06.2005	2,2	2,2
13.	Krzykowska ob. Dąbrówno dz. nr 392/1 i 392/2.	nr 119 poz. 1486 /05.09.2005r	3,8	3,8
14.	Karczewski obręb Brzeźno Mazurskie dz. nr 166/7 i 166/8	nr 119 poz. 1485 /05.09.2005r	3,8	0,30
15.	LESZCZ – dz. nr 28/1 (Sołtan)	nr 119 poz. 1484 05.09.2005r.	1,73	0,05
16.	obr. Stare Miasto i Lewałd Wielki	nr 20 poz. 509 30.01.2006r.	143,0	16,79

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

17.	OKSM	nr 127 poz. 1999 05.09.2006r.	320,0	174,16
18.	NESTA – BIS – dz. nr 164/1, 164/2	nr 168 poz. 2192 08.11.2007	10,19 rekreacja indywidualna i zbiorowa	-
19.	GENERAL ŻWIR. Nr II	nr 118 poz.1904 25.08.2006r.	28,16	13,09
20.	Brzeski ob. Samin dz. nr 70/3 i 70/4	nr146 poz. 1706 12.10.2005r.	4,0	4,0
21.	ob. OSIEKOWO dz. nr 17/2	nr 124 poz. 1535 12.09.2005r.	90,0	31,63
22.	obręb Dąbrówno dz. nr 470/2 (Karczewski)	nr 168 poz. 2191 08.11.2007 r.	16,68	-
23.	Lesicka ob. Jabłonowo dz. nr 39 i 40/1 i 40/4 .	nr 61 poz. 1202 18.04.2008r	15,26	3,55
24.	obręb Brzeźno Mazurskie dz. 176, 177/1, 178/14, 178/15, 179/1, 180/9	. nr 61 poz. 1203 18.04.2008r.	20,0	21,316
25.	obręb Jabłonowo dz. nr 8/32	nr 82 poz. 1549 27.05.2008r.	6,50	2,27
26.	obręb Leszcz dz. nr 119/1	nr 6 poz. 181 13.01.2009r.	7,98	-
27.	obręb Stare Miasto dz. nr 174/3	nr 61 poz. 1204 18.04. 2008r.	10,89	1,31
28.	obręb Dąbrówno dz. nr 451/19 i 451/20	nr 45 poz. 730 01.04.2009r.	15,0	-
29.	obręb Stare Miasto dz. nr 172 174/4, 152/4, 152/8 i cz. dz. 153/1	Nr 170 poz. 2203 27.10.2010r.	5,65	-
30.	cz. obr. Brzeźno Mazurskie	Nr 55, poz. 902 02.05.2011	-	-
31.	dz. nr 433/3 obr. Dąbrówno	Dz.Urz. z 2013 r. poz. 2241	-	-

		10.07.2013		
--	--	------------	--	--

źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2015

2.3. Tereny inwestycyjne

Gmina Dąbrówno ma problem z terenami inwestycyjnymi dla przedsiębiorstw. Obecnie panuje chaos, jeżeli chodzi o rozmieszczenie rozmaitych przedsiębiorstw, działających z różną uciążliwością w różnych rejonach gminy. Brakuje jednego, zwartego terenu, gdzie rozwijające się przedsiębiorstwa mogłyby przenieść swoją działalność. Brak dużych inwestycji przemysłowych, które dawałyby Gminie dochody a mieszkańcom pracę, przekłada się na jej sytuację społeczno - gospodarczą.

Potencjalne firmy omijają gminę szerokim łukiem, gdyż brak terenów inwestycyjnych sprawia, że nie ma mowy o podjęciu gospodarczych rozmów.

W perspektywie rozwoju gminy należałoby przystąpić do przeprowadzenia audytu terenów inwestycyjnych Gminy Dąbrówno. Należałoby rozważyć możliwość przystąpienia do negocjacji w sprawie odrolnienia terenów, których zdecydowana większość zarządzana jest przez Agencje Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa. Tereny będące w zasobach tej instytucji, a znajdujące się na terenie Gminy w przyszłości mogłyby stać się zamiast pól uprawnych, terenami tętniącymi życiem gospodarczym.

Znaczna część gruntów Gminy w ostatnich latach została sprzedana i jest w posiadaniu osób prywatnych. Większość prywatnych gruntów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, praktycznie nie posiada infrastruktury. Jedynym elementem infrastruktury, a i to nie zawsze, jest przebiegająca w sąsiedztwie droga gminna, wąska i nieutwardzona. Inwestorzy oczekują, zazwyczaj chociaż częściowego uzbrojenia terenu. Właściciele gruntów tego nie zrobią, bo przeważnie nie dysponują odpowiednimi środkami. Ponadto wydatki na uzbrojenie musieliby wliczyć w cenę nieruchomości, co dodatkowo podniosłoby koszty inwestorskie. Gmina z uwagi na brak środków finansowych w budżecie nie podejmuje się uzbrajania prywatnych terenów.

2.4. Historia Dąbrówna

Założone w 1326 roku Dąbrówno, przez wieki zwane Gilgenburg, było jednym z najmniejszych miast krainy i nigdy nie liczyło więcej niż dwa tysiące mieszkańców. Dzisiaj cała gminę zamieszkuje ok. 4500 osób, jej stolicę, która prawa miejskie utraciła w 1946 roku, zaledwie tysiąc.

Już Prusowie docenili urodę miejsca, zasobność jezior i lasów oraz możliwości obronne tego miejsca przed wojowniczymi plemionami. Najprawdopodobniej jeszcze przed rokiem 1316 kolejni zdobywcy, rycerze w habitach Zakonu Krzyżackiego, wzniesli na wąskim przesmyku budowlę obronną. Oba jeziora połączone zostały głęboką fosą, a przeciwległy kraniec przyszłego miasta broniło rozlewisko Wel, z rozległymi bagnami.

Akt lokacyjny na prawie chełmińskim został wręczony komturowi dzierzgońskiemu Lutrowi z Brunszwiku w roku 1326. W zamian za otrzymaną w użytkowanie ziemię, las i pozwolenie na połów ryb w obu jeziorach, miasto miało na ręce wójta wpłacać trzydzieści jeden grzywien, czterysta korców słodu i dwieście korców zboża.

Położenie Dąbrówna w miejscu z czterech stron ograniczanych przez wodę, tylko w czasach wojen bywało atutem. W czasach pokoju, kiedy niewątpliwe walory obronne schodziły na dalszy plan, miejscowość dusiła się na niewielkim skrawku i nie mogła rozwijać się gospodarczo. Dąbrówno lokowano w układzie szachownicy, na planie regularnego prostokąta, ale nigdy nie rozwinęły się ulice położone w oddaleniu od rynku. Z dwóch stron krótkie uliczki dochodziły do murów obronnych, stojących tuż nad brzegiem jezior. W niewielkiej miejscowości zamieszkiwało niewielu mieszkańców i to zapewne było przyczyną małego znaczenia gospodarczego Dąbrówna.

Miasto zostało zdobyte i zniszczone przez wojska polsko-litewskie maszerujące pod Grunwald w lipcu 1410 roku, ale największe straty powodowane były pożarami. Ogień trawił wielokrotnie drewniane domy kryte strzechą. Zniszczony kościół dopiero w 1601 roku stał się budowlą murowaną.

Do rozwoju miasta przyczynili się jego kolejni właściciele, ród Finckensteinów, którym miejscowy kościół zawdzięcza dobudowanie loży, kaplicy ze sklepieniem kolebkowym, a w późniejszym terminie naw bocznych oraz fasady zachodniej z neogotyckim szczytem. Najprawdopodobniej na ruinach pierwotnych obwarowań miejskich wzniesiony został w końcu XVII wieku pałac. Jedno ze skrzydeł stanowiło siedzibę rodu. Ród Finckensteinów przeprowadził się w końcu XVIII wieku do Królewca, sprzedając przedtem w 1831 roku zubożałą posiadłość Skarbowi Państwa.

Dąbrówno nadal nękały pożary i zarazy. Zbyt ciasna zabudowa, słaba gospodarka, położenie na szlaku przemarszu wojsk francuskich, rosyjskich, pruskich, niemieckich i polskich, a także ucieczki ludności cywilnej w czasach wojen napoleońskich, działań pierwszej i drugiej wojny światowej, miały niszczący wpływ na miasto.

Nowi właściciele Dąbrówna, Megenbornowie, w XIX wieku zaczęli używać pomieszczeń pałacowych jako składów. To przyczyniło się do dalszego upadku budowli, a zabytkowe wnętrza uległy całkowitemu zniszczeniu, kiedy pozostałe pomieszczenia pałacowe zamieniono na mieszkania.

Próby wzmocnienia znaczenia gospodarczego miasta były podejmowane kilkakrotnie. Nie miały jednak decydującego znaczenia ani budowa drogi bitej do Ostródy, ani nieudana próba doprowadzenia do porządku niegdyś wspaniałego ogrodu wokół zamku, a miejska szkoła utrzymywana była na odpowiednim poziomie jedynie do roku 1846.

Po plebiscycie w roku 1920 miasto przeszło na stronę Niemiec. Centrami przygranicznymi stały się Ostróda i Lubawa. Dąbrówieńskie życie gospodarcze zamierało kolejny raz.

Działania wojenne 1945 roku zostawiły do dziś widoczne rany w zabudowie miasteczka. W tymże roku skończyła się także historia miejscowości na prawach miasta. Dąbrówno jest obecnie siedzibą gminy wiejskiej, pamiętającą jednak status miejski.

Przez ponad sześć wieków istnienia miasto Dąbrówno było świadkiem burzliwej historii tych ziem. Gościło wielu mistrzów zakonu krzyżackiego i królów pruskich. Zdobywane było przez wojska Jagiełły, Firleja i Gosiewskiego, w wielu wojnach przechodziło z rąk do rąk. Stacjonowały tu wojska szwedzkie, carskie i francuskie. Nękanie wojnami i pożarami, wielokrotnie niszczone przez ludzi i siły natury. Największych, widocznych do dziś spustoszeń doznało Dąbrówno w 1945 roku z rąk rosyjskich żołnierzy.

Na wąskim przesmyku między dwoma Dąbrowami przez kilkaset lat żyli obok siebie Niemcy, Polacy i Żydzi. W XVI wieku sporą grupę obywateli miasta stanowili, wygnani ze swojej ojczyzny z powodu przekonań religijnych, Czesi. W pierwszej połowie XIX wieku Dąbrówno było najbardziej „polskim” ze wszystkich mazurskich miast. W plebiscycie 1920 roku jego mieszkańcy opowiedzieli się jednak zdecydowanie za przynależnością do Niemiec.

Ostatni dąbrówieńczy Żydzi zostali wymordowani w hitlerowskich obozach koncentracyjnych najprawdopodobniej już w 1942 roku. W trzy lata później ówczesni mieszkańcy miasteczka rzucili się do dramatycznej ucieczki przed wkraczającymi do Prus Wschodnich oddziałami Armii Czerwonej. Wielu straciło w niej życie. Dzisiaj nie mieszka tu już nikt, kto pamiętałby niemiecki Gilgenburg, nikt kto byłby świadkiem wydarzeń pierwszych miesięcy 1945 roku. Nowe karty w dziejach miejscowości zapisują jej polscy mieszkańcy.

2.5. Demografia

Gmina Dąbrówno boryka się z takimi samymi problemami demograficznymi, jak całe województwo warmińsko-mazurskie, jednak ze względu na peryferyjne położenie, brak rozwiniętego przemysłu i produkcji sytuacja kryzysu demograficznego może się pogłębiać i generować kolejne problemy rozwojowe. Wpływają na to konsekwencje procesów, jak wzrastająca emigracja ludności za granicę i do większych ośrodków miejskich lub metropolitalnych. Na dzień 31.12.2014r. w Gminie Dąbrówno zamieszkiwało 4459 mieszkańców. Poniżej zaprezentowano liczbę mieszkańców w poszczególnych miejscowościach Gminy.

Tab. 3. Liczba mieszkańców gminy Dąbrówno w poszczególnych sołectwach w roku 2009

i 2014

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców		2009:2014 + przyrost / - spadek
		2009	2014	
1.	BARTKI	43	36	-7
2.	BRZEŻNO MAZURSKIE	99	110	+11
3.	DĄBROWA	38	46	+8
4.	DĄBRÓWNO	1034	1041	+7
5.	ELGNOWO	300	292	-8
6.	FIUGAJKI	96	90	-6
7.	GARDYNY	160	167	+7
8.	JABŁONOWO	112	114	+2
9.	JAGODZINY	114	112	-2
10.	JAKUBOWO	25	23	-2
11.	KALBORNIA	34	28	-6
12.	LESZCZ	133	131	-2
13.	LEWAŁD WIELKI	220	226	+6
14.	ŁOGDOWO	41	37	-4
15.	MARWAŁD	283	314	+31
16.	ODMY	51	46	-5
17.	OKRĄGLE	89	93	+4
18.	OSIEKOWO	160	148	-12
19.	OSTROWITE	102	101	-1
20.	PLĄCHAWY	82	78	-4
21.	SAMIN	533	536	+3
22.	SAMINEK	105	92	-13
23.	STARE MIASTO	8	7	-1
24.	TUŁODZIAD	191	181	-10
25.	WĄDZYŃ	120	107	-13
26.	WIERZBICA	303	303	0
Ogółem		4476	4459	17

Źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2015 r.

Kolorem zielonym zaznaczono sołectwa – jest ich 18.

W ostatnich pięciu latach liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu o 17 osób tj. o 0,37%. Liczba ta jest jednak z pewnością zaniżona, ponieważ opiera się na danych rejestrowanych, a ze względu na sytuację w gminie, czy szerzej w kraju, wielu mieszkańców zostało zmuszonych do emigracji, przede wszystkim zarobkowej. Nie wszyscy z tych, którzy podjęli decyzję o wyjeździe decyduje się na wymeldowanie, niektórzy wykonują pracę tylko w pewnym okresie roku (część roku spędzają za granicą, część na obszarze zameldowania). Na niestabilną sytuację demograficzną wpływają także migracje okresowe (sezonowe - np. wakacyjne) oraz migracje osób starszych w wieku poprodukcyjnym. Wśród konsekwencji społecznych wyludniania się i emigracji są: rozluźnienie więzi rodzinnych, spadek liczby zawieranych małżeństw i urodzeń, starzenie się ludności oraz wpływ najbardziej aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców poza granice gminy.

Największy spadek liczby mieszkańców dotyczył miejscowości Osiekowo, Saminek i Wądryń. Największa liczba mieszkańców zamieszkiwała w: Dąbrównie, Saminie i Wierzbicy. Najmniejsza w Starym Mieście, Jakubowie i Kalborni.

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w latach 2009-2014 jest dla Gminy Dąbrówno ujemne. Oznacza to, że więcej osób opuszczało teren gminy niż do niej napływało.

Tab.4. Saldo migracji dla gminy Dąbrówno w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Dąbrówno	-41	-32	-48	-22	-26	-17

Źródło danych: <http://www.stat.gov.pl>

Tab. 5. Ruch migracyjny w gminie Dąbrówno w latach 2009–2014

Jednostka terytorialna	ZAMELDOWANIA						WYMELDOWANIA					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Dąbrówno	45	45	35	39	74	132	86	77	83	61	113	120

Źródło danych: dane własne UG Dąbrówno, 2015 r.

Tab. 6. Wybrane wskaźniki przedstawiające ludność w Gminie Dąbrówno

w roku 2009 i 2014

	Jednostka miary	2009	2014
Wskaźnik obciążenia demograficznego			
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Osoba	803	754
Ludność w wieku produkcyjnym	Osoba	2914	2961
Ludność w wieku poprodukcyjnym	Osoba	634	728
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem			
W wieku przedprodukcyjnym	%	17,94	16,91
W wieku produkcyjnym	%	65,10	66,40
W wieku poprodukcyjnym	%	14,16	16,32
Wskaźnik modułu gminnego			
Ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	Osoba	26	27
Kobiety na 100 mężczyzn	Osoba	95	92

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych, 2015 r.

Według bazy danych lokalnych GUS w Olsztynie w 2014 r. liczba dzieci i młodzieży w wieku od 0 – 19 lat wynosiła 1021, osób starszych w wieku 55-64 zamieszkiwało 610 osób, natomiast w wieku 65 + - 599 osób.

2.6. Edukacja

W ramach zadań oświatowych gmina prowadzi trzy szkoły podstawowe (w tym grupy przedszkolne – klasa"0") oraz gimnazjum:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Dąbrównie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Marwałdzie,

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Elgnowie,
- Publiczne Gimnazjum w Dąbrównie.

Gmina nie prowadzi na swoim terenie przedszkola.

Na terenie Gminy prowadzony jest Klub Malucha w miejscowości Dąbrówno – Ewa Mówińska Klub Malucha Ku KuRyKuuu !!! Placówka ta istnieje od 2013 r. prowadzona jest przez osobę fizyczną w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Pod opieką klubu znajduje się 15 dzieci.

Na dzień 30 września 2015 roku do szkół prowadzonych przez Gminę Dąbrówno uczęszcza łącznie 508 uczniów, z czego 318 uczniów pobiera naukę w szkołach podstawowych, 137 uczniów pobiera naukę w gimnazjum, zaś 53 uczniów zostało objętych wychowaniem przedszkolnym.

Tabela 7 prezentuje szczegółowe zestawienie na temat liczby uczniów uczęszczających do placówek prowadzonych przez Gminę Dąbrówno. Zwrócono uwagę, jak na przestrzeni lat zmieniała się liczba uczniów i organizacja oddziałów.

Tab.7. Liczba uczniów w placówkach prowadzonych przez Gminę Dąbrówno w latach 2010-2014

	2010*		2011*		2012*		2013*		2014*	
	U	O	U	O	U	O	U	O	U	O
Wychowanie przedszkolne	53	4	86	5	74	4	79	5	65	4
Szkoły Podstawowe	311	24	308	21	315	21	300	21	310	21
I	52	4	50	3	60	4	44	3	56	4
II	46	4	52	3	48	3	63	4	45	3
III	49	4	47	3	57	4	43	3	63	4
IV	59	4	53	4	46	3	58	4	44	3
V	49	4	57	4	47	3	52	4	54	4
VI	56	4	49	4	57	4	40	3	48	3
Gimnazjum	178	8	172	8	172	7	160	7	132	6
I	75	3	56	3	46	2	59	2	39	2

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

II	46	2	72	3	58	2	39	2	57	2
III	57	3	44	2	68	3	62	3	36	2
Razem	542	36	566	34	561	32	539	33	507	31

U – liczba uczniów; O – liczba oddziałów.

*tabela prezentuje stan na dzień 30 września każdego roku, wg SIO

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 7. prezentuje dość negatywną tendencję w zakresie kształtowania się liczby uczniów w placówkach prowadzonych przez Gminę Dąbrówno. Od 2011 roku liczba uczniów zmniejszyła się łącznie o 59 osób. Malejącej liczbie uczniów towarzyszy malejąca liczba oddziałów szkolnych. Oznacza to, że władze Gminy dostosowują wielość oddziałów do zmieniającej się liczby uczniów.

W roku 2014 znacząco zwiększyła się liczba uczniów klas pierwszych w szkołach podstawowych, przy jednoczesnym spadku liczby uczniów objętych wychowaniem przedszkolnym. Wynika to z ustawowego obniżenia wieku rozpoczynania obowiązkowego szkolnego (w roku szkolnym 2014/2015 obowiązkiem szkolnym zostało objętych pół rocznika sześciolatków).

Tab.8. Liczba uczniów w poszczególnych placówkach prowadzonych przez Gminę Dąbrówno w latach 2010-2014

	2010*	2011*	2012*	2013*	2014*
PSP w Dąbrównie	220	229	222	218	216
PSP w Marwałdzie	88	77	99	94	87
PSP w Elgnowie	63	66	73	69	66
Publiczne Gimnazjum w Dąbrównie	178	172	172	160	132

*Źródło: Opracowanie własne.

Pośród placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę Dąbrówno najmniejszą liczebnością charakteryzuje się Szkoła Podstawowa w Elgnowie. Od 2012 roku liczba uczniów pobierających naukę w tej placówce zmniejszyła się o 7 osób. Malejąca liczba uczniów jest jednak zjawiskiem typowym dla wszystkich placówek szkolnych. Największy spadek dostrzega się jednak w przypadku Publicznego Gimnazjum w Dąbrównie (46 uczniów).

Tab.9. Liczba nauczycieli w placówkach prowadzonych przez Gminę Dąbrówno w latach 2010-2014

Rok szkolny	2010*	2011*	2012*	2013*	2014*	
Liczba nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze	60	57	51	54	51	
Zatrudnieni w niepełnym wymiarze	liczba	19	15	21	15	14
	w tym etaty	9,76	8,16	11,92	8,56	7,57
Razem etaty nauczycielskie	69,76	65,61	62,92	62,56	58,57	
Stosunek uczniów do nauczycieli	7,77	8,63	8,92	8,62	8,66	

*tabela prezentuje stan na dzień 30 września każdego roku, wg SIO

Źródło: Opracowanie własne.

Z powyższej tabeli wynika, iż malejącej liczbie uczniów towarzyszy malejąca liczba zatrudnionych nauczycieli. Na przełomie 4 ostatnich lat szkolnych poziom zatrudnienia w placówkach publicznych zmniejszył się o 11,19 etatów. W roku szkolnym 2014/2015 średnio 8 uczniów przypada na jednego nauczyciela, co nie pokrywa się jednak ze średnią krajową wynoszącą ok. 11. Szczegółowe dane odnośnie zatrudnienia nauczycieli w poszczególnych szkołach prowadzonych przez Gminę Dąbrówno zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tab.10. Liczba etatów nauczycielskich w poszczególnych placówkach oświatowych prowadzonych przez gminę Dąbrówno w latach 2010-2014

	2010*	2011*	2012*	2013*	2014*
PSP w Dąbrównie	28,38	26,29	25,48	23,28	22,3
PSP w Marwałdzie	11,17	10,61	10,66	12,0	10,77
PSP w Elgnowie	11,61	10,53	10,04	9,86	9,89
Publiczne Gimnazjum w Dąbrównie	18	18,26	18,25	17,85	17,24

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej nauczycieli znajduje zatrudnienie w Publicznej Szkole Podstawowej w Dąbrównie, co jest adekwatne z liczbą uczniów i oddziałów placówki. Tendencja związana ze zmniejszaniem poziomu zatrudnienia nauczycieli jest dostrzegalna w każdej prowadzonej na

terenie Gminy placówce. Najmniejszy spadek zatrudnienia w analizowanym okresie nastąpił w Publicznym Gimnazjum w Dąbrównie, gdzie od 2010 roku liczba etatów zmalała o 0,76.

Tab. 11. Liczba uczniów przypadająca na nauczyciela w placówkach prowadzonych przez gminę Dąbrówno w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
PSP w Dąbrównie	7,75	8,71	8,71	9,36	9,69
PSP w Marwałdzie	7,88	7,26	9,29	7,83	8,08
PSP w Elgnowie	5,14	6,27	7,27	7,00	6,67
Publiczne Gimnazjum w Dąbrównie	9,89	9,42	9,42	9,02	7,66

Źródło: Opracowanie własne.

Z tabeli 11 wynika, że od 2010 do 2014 roku liczba uczniów pobierających naukę w Publicznym Gimnazjum w Dąbrównie zmalała o 48 osób. Na podstawie danych zawartych w tabeli 11 stwierdzono, że placówka ta charakteryzowała się najmniejszym spadkiem poziomu zatrudnienia nauczycieli. Konsekwencją tego zjawiska jest fakt, iż od 2010 roku liczba uczniów przypadająca na jednego nauczyciela w tej placówce zmalała. Na koniec 2014 roku relacja ta wynosiła 7,66 i była niższa od średniej ustalonej na podstawie liczby uczniów i nauczycieli we wszystkich placówkach Gminy (8,66).

Stan bazy lokalowej gminnych szkół nie można uznać za zadowalający. Braki dotyczą wyposażenia szkół w nowoczesne materiały dydaktyczne, w tym nowy sprzęt komputerowy i pomoce multimedialne.

Tab.12. Komputery w szkole– w szt. Publiczna Szkoła Podstawowa w Marwałdzie

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OGÓŁEM	16	16	16	16	17	17
komputery przeznaczone do użytku uczniów						
Ogółem	14	14	14	14	15	15
komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów						
Ogółem	0	0	0	0	0	0
pracownie komputerowe – liczba pomieszczeń						
Ogółem	1	1	1	1	1	1
komputery przeznaczone do użytku administracji						
Ogółem	2	2	2	2	2	2
Komputery inne						
w szkolnej bibliotece	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Jak wynika z zestawienia komputery znajdujące się na stanie szkoły mają w zdecydowanej większości więcej niż 7 lat, co oznacza konieczność stopniowej wymiany posiadanego sprzętu na nowy.

Tab. 13. Liczba uczniów korzystających z pracowni komputerowych w skali tygodnia

(wg stanu na 30.09 każdego roku szkolnego)

	2011	2012	2013	2014
Liczba uczniów w szkole podstawowej –ogółem	77	79	79	72
Uczniowie korzystający z pracowni	77	79	79	79
% ogółu uczniów korzystających z pracowni	100	100	100	100

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

Liczba uczniów ogółem przypadających na 1 komputer	6	6	5	5
--	---	---	---	---

Tab.14. Komputery w szkole – w szt. Publiczna Szkoła Podstawowa w Elgnowie

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OGÓŁEM	16	17	17	17	17	20
	komputery przeznaczone do użytku uczniów					
Ogółem	13	13	13	13	13	13
	komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów					
Ogółem	13	13	13	13	13	13
	pracownie komputerowe – liczba pomieszczeń					
Ogółem	1	1	1	1	1	1
	komputery przeznaczone do użytku administracji					
Ogółem	1	1	1	1	1	1
	Komputery inne					
w szkolnej bibliotece	1	2	2	2	2	5 (inne)

Jak wynika z zestawienia komputery znajdujące się na stanie szkoły mają w zdecydowanej większości więcej niż 6 lat, co oznacza konieczność stopniowej wymiany posiadanego sprzętu na nowy.

Tab.15. Liczba uczniów korzystających z pracowni komputerowych w skali tygodnia (wg stanu na 30.09 każdego roku szkolnego)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OGÓŁEM	16	17	17	18	18	21
komputery przeznaczone do użytku uczniów						
Ogółem	9+ 1	11	11	11	11	13
komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów						
Ogółem	10	11	11	11	11	13
pracownie komputerowe – liczba pomieszczeń						
Ogółem	1	1	1	1	1	1
komputery przeznaczone do użytku administracji						
Ogółem	4	4	4	5	5	6
Komputery inne						
w szkolnej bibliotece	1	1	1	1	1	1

Tab.16. Komputery w szkole – w szt. Publiczna Szkoła Podstawowa w Dąbrównie

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba uczniów w szkole podstawowej –ogółem	68	63	66	73	63	70
Uczniowie korzystający z pracowni	50	46	50	57	55	59
% ogółu uczniów korzystających z pracowni	74%	73%	76%	78%	87%	84%
Liczba uczniów ogółem przypadających na 1 komputer	4	4	4	4	4	5

Tab.17. Liczba uczniów korzystających z pracowni komputerowych w skali tygodnia

(wg stanu na 30.09 każdego roku szkolnego)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba uczniów w szkole podstawowej -ogółem	214	193	222	226	219	215
Uczniowie korzystający z pracowni	117	127	171	183	163	176
% ogółu uczniów korzystających z pracowni	54,7	65,8	57,2	80,9	74,4	81,8
Liczba uczniów ogółem przypadających na 1 komputer	21,4	19,3	15,5	16,6	15,09	13,5

Tab.18. Komputery w szkole – w szt. Publiczne Gimnazjum w Dąbrównie

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OGÓŁEM	19	19	19	19	19	19
komputery przeznaczone do użytku uczniów						
Ogółem	14	14	14	14	14	14
komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów						
Ogółem	14	14	14	14	14	14
pracownie komputerowe - liczba pomieszczeń						
Ogółem	1	1	1	1	1	1
komputery przeznaczone do użytku administracji						
Ogółem	5	5	5	5	5	5
Komputery inne						
w szkolnej bibliotece	4	4	4	4	4	4

Jak wynika z zestawienia komputery znajdujące się na stanie szkoły mają w zdecydowanej większości **więcej niż 8 lat**, co oznacza konieczność stopniowej wymiany posiadanego sprzętu na nowy.

Tab.19. Liczba uczniów korzystających z pracowni komputerowych w skali tygodnia

(wg stanu na 30.09 każdego roku szkolnego)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba uczniów w gimnazjum – ogółem	172	182	172	172	161	132
Uczniowie korzystający z pracowni	124	112	117	126	101	96
% ogółu uczniów korzystających z pracowni	72	73	68	73	62	72
Liczba uczniów ogółem przypadających na 1 komputer	12,4	11,2	11,7	12,6	10	9,6

Tab. 20. Średni wynik ze sprawdzianu klas 6 uczniów w latach 2010-2014 w poszczególnych placówkach

Rok szkolny	Szkoła średni wynik (pkt)			Województwo- średni wynik (pkt)
	PSP MARWAŁD	PSP ELGNOWO	PSP DĄBRÓWNO	
2009/2010	20,8	19,7	25,7	24,0
2010/2011	25,8	25,7	24,8	24,9
2011/2012	21,1	25,8	20,0	22,1
2012/2013	22,9	26,7	24,2	23,2
2013/2014	26,6	22,2	26,65	25,2

Generalnie w szkołach brakuje nowoczesnych boisk z pełnym wyposażeniem do gier zespołowych i indywidualnych oraz małej infrastruktury pozwalającej na prowadzenie zajęć rekreacyjnych. Na terenie gminy nie ma ani jednej pełnowymiarowej sali sportowej, a rolę szkolnych boisk pełnią zagospodarowane trawnikami place przyszkolne. Bez nowoczesnej bazy sportowo-rekreacyjnej

nie jest możliwe ani odniesienie pełnego sukcesu sportowego w sytuacji dzieci i młodzieży uzdolnionych sportowo, ani upowszechnianie sportu. Szczególnie problem ten dotyczy boisk piłkarskich i ogólnodostępnych obiektów służących rekreacji.

Analiza stanu istniejącej bazy sportowej wskazuje na poważne opóźnienia i konieczność stworzenia warunków niezbędnych dla uprawiania i rozwoju sportu, w tym wyposażenia w sprzęt.

Ponadto ważnym problemem, w kontekście wyrównywania szans rozwojowych dzieci i młodzieży z terenu gminy jest ograniczony (najczęściej względami komunikacyjnymi) dostęp uczniów zamieszkujących poza miejscami lokalizacji szkół, do wszelkiego rodzaju kół zainteresowań i zajęć wyrównawczych prowadzonych przez szkoły poza czasem lekcji. Nie mniej ważnym problemem jest brak środków na ich prowadzenie.

Standard wyposażenia klas i pracowni na przestrzeni ostatnich trzech lat uległ tylko nieznacznej poprawie. Nadal w tej dziedzinie szkoły mają duże potrzeby. Wymaga to jednak dużych nakładów finansowych, których wysokość przekracza możliwości samorządu. Jedyną drogą do szybkiej poprawy sytuacji w tym obszarze jest wsparcie ze strony środków pomocowych, zarówno krajowych jak i unijnych.

Bardzo istotne dla procesu rozwoju edukacji na obszarze gminy będą wszelkie działania mające na celu wyrównywanie szans uczniów, w tym przede wszystkim pochodzących ze środowisk defaworyzowanych (środowisk dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnych, rodzin patologicznych), m.in. poprzez stypendia, zajęcia pozalekcyjne i wyrównawcze oraz zwiększanie dostępu do edukacji uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Istotnym elementem jest rozwój działań specjalistycznych psychologiczno-pedagogicznych (zwiększenie liczby godzin) co pozwoli na efektywne zapobieganie zagrożeniom związanym z narkomanią, nikotynizmem i alkoholizmem oraz przemocą.

Istotnym zadaniem stojącym przed gimnazjum jest zapobieganie wypadaniu z systemu edukacji tych uczniów, którym trudno jest sprostać wymaganiom szkoły ponadgimnazjalnej. Z tym wiąże się przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia niskiego statusu społecznego, w tym przede wszystkim, niskiego poziomu wykształcenia.

Tab. 21. Inwestycje i remonty w poszczególnych placówkach oświatowych przeprowadzone w latach 2009-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Razem 2009-2014
Wydatki inwestycyjne	-	5 500	-	-	31 000	4 858,50	41 358,50
w tym							
PSP Dąbrówno	-	-	-	-	31 000	-	31 000
PSP Elgnowo	-	-	-	-	-	-	-
PSP Marwałd	-	-	-	-	-	-	-
Gimnazjum	-	5 500	-	-	-	4 858,50	10 358,50
Wydatki remontowe	79 016,70	20 150,87	63 275,54	20 349,13	22 554,84	14 333,01	219 680,09
w tym							
PSP Dąbrówno	36 234	6 150,87	42 525	11 676,33	15 554,84	6 777,37	118 918,41
PSP Elgnowo	-	14 000	4 177,44	-	-	884,99	19 062,43
PSP Marwałd	40 974,23	-	14 359,10	7 000	7 000	6 670,65	76 003,98
Gimnazjum	1 808,47	-	2 214	1 672,80	-	-	5 695,27

W okresie sześciu lat gmina wydatkowała na inwestycje i remonty we wszystkich placówkach oświatowych kwotę 261 038,59 zł.

Największą kwotę przeznaczono dla PSP w Dąbrównie (57,43% całkowitej kwoty).

2.7. Rynek pracy

Gmina Dąbrówno jest typową gminą wiejską o charakterze rolniczym, z gospodarką silnie zdominowaną przez rolnictwo indywidualne, praktycznie bez przemysłu. Dominującymi branżami są rolnictwo, leśnictwo i przemysł rolno- spożywczy.

W związku z dominującą funkcją rolniczą Gminy Dąbrówno, przeważająca część mieszkańców pracuje w rolnictwie, w większości w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Właściciele dużych gospodarstw zatrudniają okoliczną ludność. Ze względu na zmechanizowanie wielu prac nie jest to rynek, który może zagospodarować nadwyżki siły roboczej. Natomiast właściciele małych gospodarstw rzadko zatrudniają do pomocy dodatkowe osoby z zewnątrz, bazując głównie na członkach rodziny. Niewielka część gospodarstw uzupełnia swój budżet dochodami z agroturystyki.

Do największych pracodawców na terenie Gminy Dąbrówno należą:

- Zakład wydobywczy GENERAL ŻWIR Sp. z o.o. w Gardynach,
- Zakład wydobywczy S.A.S Sp. z o.o. w Saminie,
- Ośrodek wypoczynkowy „INTER-PIAST” w Kalborni,
- Urząd Pocztowy – Telekomunikacyjny,
- Jednostki organizacyjne gminy (Urząd Gminy, GOPS, Szkoły),
- Bank Spółdzielczy w Olsztynku, Oddział w Dąbrównie.

Większość podmiotów zlokalizowanych jest w miejscowości Dąbrówno. Głównymi pracodawcami są tutaj: instytucje użyteczności publicznej - Urząd Gminy, placówki oświatowe, Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne, GOPS, Urząd Pocztowy oraz zakłady usługowe i placówki handlowe zatrudniające 1-9 pracowników.

Tab. 22. Agroturystyka i pokoje gościnne na terenie gminy Dąbrówno

Lp.	Nazwa obiektu	Adres
1.	Dom Pod Słonecznikiem	Wądzyn 25 14-120 Dąbrówno
2.	Janina Łukaszewska	ul. Ogrodowa 6 14-120 Dąbrówno
3.	Agroturystyka „OSTRO-VITA”	Ostrowite 6 14-120 Dąbrówno
4.	Pensjonaty	ul. Ogrodowa 7 14-120 Dąbrówno
5.	A. St. Jadanowscy	ul. Powstańców 3 14-120 Dąbrówno
6.	Jadwiga Widźgowska	ul. Kościelna 5 14-120 Dąbrówno
7.	Willa DĄBROWA	ul. Dębowa 45 14-120 Dąbrówno
8.	INTER-PIAST	Kalbornia 14-120 Dąbrówno
9.	LAJKONIK	Lewałd Wielki 31 14-120 Dąbrówno
10.	Uroczysko	Jakubowo 1 14-120 Dąbrówno
11.	Wypożyczalni sprzętu wodnego Wypożyczalnia sprzętu sportowego	Dąbrówno 14-120 Dąbrówno

12.	Budynek mieszkalny B.Chmielewska	ul. Osiedleńcza 3 14-120 Dąbrówno
13.	Chata Wujka Toma- Hosteria na Mazurach	Okrągłe 1A 14-120 Dąbrówno

Tab. 23. Liczba podmiotów gospodarczych działających na obszarze gminy Dąbrówno w latach 2009-2014 - zarejestrowanych wg sekcji PKD

Podmioty gospodarcze (stan w dniu 31 XII)	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	202	214	216	221	233	226
w tym						
sektor publiczny	14	14	14	12	11	10
sektor prywatny	188	200	202	209	222	216

źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2015

Tab. 24. Liczba jednostek gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze regon działających w sektorze prywatnym - wg form własności.

podmioty gospodarki narodowej ogółem	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w tym sektor prywatny						
osoby fizyczne prowadzące działal. Gospodarczą	152	158	160	167	177	171
spółki handlowe	12	15	16	15	18	18
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	8	10	10	9	10	10
spółdzielnie	1	1	1	2	2	1

źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2015

Na przestrzeni sześciu lat liczba podmiotów gospodarczych stopniowo wzrastała. Odnosząc 2014 r. do roku 2009 nastąpił wzrost ich ilości o 10,62 %. Najwyższą ilość podmiotów zanotowano w roku 2013. Ponad 90% podmiotów działało w sektorze prywatnym.

Tab.25. Podział podmiotów gospodarczych w gminie Dąbrowno według sekcji PKD

Sekcja/obszar działalności	LATA					
	PKD2007					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo i rybactwo	11	13	18	18	19	16
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	6	5	5	5	5	5
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	19	22	23	22	26	25
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	0	0
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	1	1	0
Sekcja F - Budownictwo	30	28	35	43	39	41
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	59	67	63	61	67	60
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	11	10	9	7	7	9
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	9	8	7	9	8	9

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

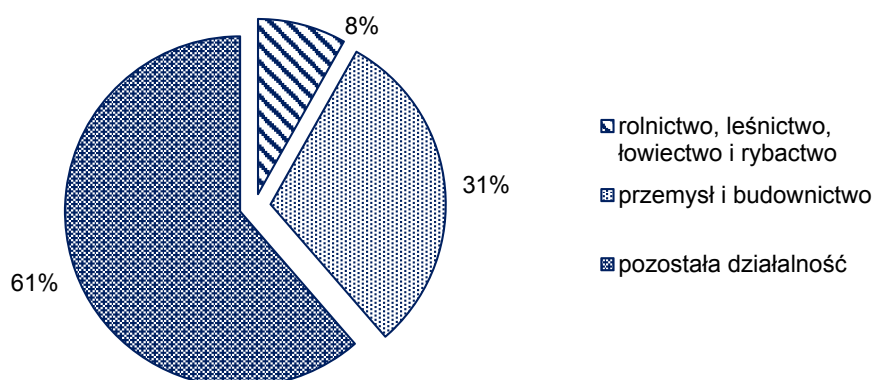
Sekcja J – Informacja i komunikacja	1	0	1	2	2	0
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	4	4	4	3
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	2	2	2	3	4
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4	6	5	5	6	6
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	0	0	1	2	2
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	9	9	9	9	9
Sekcja P – Edukacja	10	10	10	10	10	10
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8	8	5	6	8	9
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6	8	8	7	7	8
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	11	12	11	9	10	10

W strukturze podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Dąbrówno w 2013 roku dominowały podmioty działające w branży usługowej (61%), w tym przede wszystkim w branży handlowej (28,8%), branży budowlanej (16,7%) oraz w branży przetwórstwa przemysłowego (11,2%). Z danych statystycznych wynika, że w ostatnich latach obserwuje się ponadto sukcesywny wzrost liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON.

Wykres 1. Podmioty gospodarcze wg rodzajów działalności w Gminie Dąbrówno w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS

Tab.26. Podział podmiotów gospodarczych w Gminie Dąbrówno według klas wielkości w latach 2009- 2014

Klasa wielkości przedsiębiorstwa	Liczba zatrudnionych					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mikroprzedsiębiorstwa 0-9 pracowników	190	200	203	208	221	214
Małe przedsiębiorstwa 10-49 pracowników	11	13	12	12	11	11
Średnie przedsiębiorstwa 50-249 pracowników	0	0	1	1	1	1
Duże przedsiębiorstwa 250-999 pracowników	1	1	0	0	0	0

źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych, GUS 2015

2.8. Bezrobocie

Wskaźnik zatrudnienia na koniec 2013 roku dla województwa warmińsko-mazurskiego osiągnął wartość 46,1%, natomiast w pierwszym kwartale 2014 roku osiągnął wartość 45,8%. Dystans jaki dzielił Warmię i Mazury od kraju w pierwszym kwartale 2014 roku wyniósł 4,4 pkt proc. Wskaźnik zatrudnienia na Warmii i Mazurach jest jednym z najniższych w kraju.

W województwie warmińsko-mazurskim największy wskaźnik zatrudnienia występuje wśród osób w wieku produkcyjnym i w wieku 15-64 lata, natomiast najmniejszy u osób w wieku 15-24 lata. Sytuację na rynku pracy można określić w perspektywie stopy bezrobocia czyli procentowego udziału bezrobotnych w ludności czynnej zawodowo. Od roku 2010 odnotowywany jest ciągły wzrost tego wskaźnika, zarówno na poziomie krajowym, w województwie warmińsko-mazurskim, jak i w powiecie ostródzkim i olsztyńskim. Ponad połowa bezrobotnych w województwie to mieszkańcy wsi.

Tab.27 Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim

Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2010	Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2012	Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2013	Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2014
20,0%	21,3%	21,6%	18,9%

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014

Pod koniec grudnia 2013 roku stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 21,6%, a w powiatowych urzędach pracy było zarejestrowanych 115,9 tys. bezrobotnych, tj. 0,3% więcej niż w tym samym okresie roku poprzedniego. Natomiast na koniec 2014 roku stopa bezrobocia osiągnęła wartość 18,9%, przy 11,5% w kraju. W odniesieniu do roku poprzedniego zaobserwowano w województwie spadek tego wskaźnika o 2,7 pkt proc., natomiast w kraju o 1,9 pkt proc. Na dzień 31 grudnia 2013 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie ostródzkim wyniosła 9114 osób, a w powiecie olsztyńskim była nieco niższa i wyniosła 8949 osób. Oznaczało to dla powiatu ostródzkiego zakończenie roku 2013 i rozpoczęcie 2014 roku ze stopą bezrobocia na poziomie 24,3%, natomiast dla powiatu olsztyńskiego w tym samym okresie stopa bezrobocia wynosiła 22,8%.

Tab.28 Wybrane dane o rynku pracy Gminy Dąbrówno – stan na dzień 31.12.2013 r.

Osoby zatrudnione	Bezrobotni zarejestrowani w PUP	Kobiety zarejestrowane w PUP %
346	467	52,5

Tab.29 Bezrobotni do 25 roku życia na terenie Gminy Dąbrówno

Bezrobotni do 25 roku życia na dzień 31.12.2012		Bezrobotni do 25 roku życia na dzień 31.12.2013		Bezrobotni do 25 roku życia na dzień 31.12.2014	
Ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	Ogółem	kobiety
114	55	98	51	71	44

Bezrobotni do 25 roku życia – to najbardziej aktywna grupa w poszukiwaniu pracy. Należy tu przede wszystkim zwrócić uwagę na tendencje panujące wśród młodych ludzi, związane z dłuższym okresem kształcenia się, co skutkuje późniejszym wkraczaniem na rynek pracy oraz na niekorzystną dla młodych osób sytuację na rynku pracy. Osoby należące do tej kategorii wiekowej najczęściej zwracają się do urzędu pracy o pomoc i wsparcie w wejściu na rynek pracy

Tab. 30. Bezrobotni długotrwale na terenie Gminy Dąbrówno

Bezrobotni długotrwale na dzień 31.12.2012		Bezrobotni długotrwale na dzień 31.12.2013		Bezrobotni długotrwale na dzień 31.12.2014	
Ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	Ogółem	Kobiety
247	156	292	168	252	158

Bezrobotni długotrwale – to osoby pozostające w rejestrach powiatowych urzędów pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Sytuacja tych osób na rynku pracy jest niewątpliwie trudna ze względu na istnienie szeregu czynników zarówno wewnętrznych (zależne bezpośrednio od osoby bezrobotnej), jak i zewnętrznych (zależne w bardzo małym stopniu lub niezależne od osoby bezrobotnej), które utrudniają trwałe wejście lub powrót na rynek pracy. Niestety osoby długotrwale bezrobotne mają często skomplikowaną sytuację osobistą i zawodową przez co stanowią grupę najbardziej narażoną na wykluczenie społeczne

Tab. 31. Bezrobotni powyżej 50 roku życia na terenie Gminy Dąbrówno

Bezrobotni powyżej 50 roku życia na dzień 31.12.2012		Bezrobotni powyżej 50 roku życia na dzień 31.12.2013		Bezrobotni powyżej 50 roku życia na dzień 31.12.2014	
ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	Kobiety
98	30	101	33	83	31

Tab. 32. Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych na terenie Gminy Dąbrówno

Bezrobotni bez kwalifikacji na dzień 31.12.2012		Bezrobotni bez kwalifikacji na dzień 31.12.2013		Bezrobotni bez kwalifikacji na dzień 31.12.2014	
ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	Kobiety
224	126	225	123	181	118

2.9. Pomoc społeczna

Zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu opieki społecznej prowadzi na terenie Gminy Dąbrówno Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Celem działania GOPS jest

umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, wspieranie ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz w miarę możliwości doprowadzenie ich do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna polega w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb

Tab. 33. Instytucje pomocy społecznej i opieki prawnej do których mogą

Instytucje pomocy społecznej i opieki prawnej do których mogą się zwracać mieszkańcy gminy	Rodzaj udzielanej pomocy
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Dąbrówno ul. Agrestowa 2	Pomoc społeczna
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Mickiewicza 32, Ostróda	Pomoc społeczna, praca socjalna, poradnictwo prawne
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ul. Kościuszki 21,	Pomoc w rozwiązywaniu problemów alkoholowych
Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie, ul. Mickiewicza 32, Ostróda	Przeciwdziałanie bezrobociu
Posterunek Policji, ul. Ogrodowa 2, Dąbrówno	Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

zwracać się mieszkańcy

Tabela poniżej pokazuje, że na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin obejmowanych pomocą wzrasta – w ciągu czterech lat o 19 rodzin. Jednak zauważyć można zmniejszenie liczby rodzin objętych pomocą w 2014 r. w porównaniu do 2013. Największą grupę stanowili mieszkańcy gminy dotknięci problemem bezrobocia (poziom potrzebujących pomocy był zbliżony na przestrzeni wskazanych lat). Dużą grupę stanowiły rodziny bezradne wychowawczo oraz posiadające niepełnosprawnych członków rodziny. Trzy wskazane kolorem grupy, w analizowanych okresach, stanowiły prawie 90% potrzebujących wsparcia.

Średnia liczba osób w rodzinie korzystających z pomocy (w trzech grupach wskazanych kolorem) oscylowała na poziomie 4 – 5 osób.

Tab. 34. Liczba rodzin objętych pomocą gminy w latach 2011 – 2014 - wg powodów przyznawania wsparcia.

Lp.	Powód przyznania pomocy	2011			2012			2013			2014		
		Liczba rodzin	%	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	%	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	%	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	%	Liczba osób w rodzinach
1	Bezdomność	3	1	9	2	0,7	10	3	0,9	10	4	1,3	12
2	potrzeba ochrony macierzyństwa	8	2,7	48	7	2,3	34	5	1,6	22	5	1,6	23
3	Bezrobocie	180	61	752	187	62,6	802	194	60,3	842	186	59,2	818
4	Nieppełnosprawność	48	16,3	138	42	14	118	47	14,6	129	47	15	127
5	długotrwała choroba	25	8,5	51	25	8,4	54	24	7,5	54	28	8,9	74
6	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	30	10,2	157	29	9,7	154	42	13	212	42	13,4	210
7	Alkoholizm	1	0,3	2	1	0,3	2	0	0	0	1	0,3	6

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

8	przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu ZK	0	0	0	2	0,7	6	2	0,6	2	1	0,3	3
10	sytuacje kryzysowe	0	0	0	3	1	12	4	1,2	18	0	0	0
11	zdarzenia losowe	0	0	0	1	0,3	4	1	0,3	6	0	0	0
Razem		295	100	1157	299	100	1196	322	100	1295	314	100	1273

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Dąbrównie, 2015.

Tab.35 Liczba świadczeń udzielanych przez gminę w ramach zadań własnych - w latach 2009-2014

Lp.	Rodzaj świadczenia	2009	2010	2011	2012	2013	2014
		Liczba świadczeń	Liczba świadczeń	Liczba świadczeń	Liczba świadczeń	Liczba świadczeń	Liczba świadczeń
1.	Posiłki	41937	38194	36049	39543	40789	35160
2.	Usługi opiekuńcze	12444	10696	10756	9356	11428	8762
3.	Zdarzenia losowe	1	0	0	1	1	0
4.	Zasiłki celowe i w naturze	774	495	368	528	461	346
5.	Zasiłki okresowe	663	617	630	609	1094	1020
6.	Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	155	168	175	186	196	199
7.	Interwencje kryzysowe	0	0	0	3	4	0
8.	Praca socjalna	430	441	458	428	449	422
Razem		56404	50611	48436	50654	54422	45909

źródło: Opracowanie własne GOPS w Dąbrównie, 2015r.

Na przestrzeni ostatnich sześciu lat największą liczbę świadczeniobiorców stanowiły osoby objęte dożywianiem (poziom najniższy w roku 2014, najwyższy w roku 2009).

Na drugim miejscu znajdują się zasiłki celowe i w naturze, kolejną pozycję zajmowały zasiłki okresowe.

Na przestrzeni sześciu analizowanych lat liczba świadczeń malała jeżeli chodzi o posiłki – w roku 2014 spadek 16,15% w stosunku do roku 2009. Natomiast systematycznie z roku na rok wzrastała liczba wypłacanych zasiłków okresowych.

Tab. 36. Liczba udzielonych świadczeń rodzinnych w latach 2009-2014 – w sztukach

Rodzaj świadczenia		2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Zasiłki rodzinne	9007	8416	7871	6855	6388	5921
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych w tym z tytułu:	5263	4833	4768	4073	3656	3526
	urodzenia dziecka	42	31	36	23	29	28
	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	236	156	143	130	142	69
	samotnego wychowywania dziecka	507	428	493	430	314	336
	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	782	721	756	585	528	546
	rozpoczęcia roku szkolnego	530	499	492	422	382	365
	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1230	1219	1177	971	809	752
	wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1936	1779	1671	1512	1452	1430
3.	Zasiłki pielęgnacyjne	2879	2935	3041	2964	2901	2916
4.	Świadczenia pielęgnacyjne	171	548	844	780	509	252
5.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	47	56	48	39	35	40
6.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	0	0	0	0	0	9
7.	Zasiłek dla opiekuna	0	0	0	0	0	436
RAZEM ŚWIADCZENIA		17367	16788	16572	14711	13489	13100

źródło: Opracowanie własne GOPS w Dąbrównie, 2015 r.

Od 2012 r. następuje ograniczenie wypłat zasiłków rodzinnych (w stosunku do roku 2009 liczba ta w roku 2014 zmniejszyła się o 3 086 świadczeń).

W analizowanym okresie spadkowi ulegała liczba udzielonych zasiłków, co było spowodowane faktem przekroczenia obowiązującego kryterium dochodowego, co w konsekwencji zmniejszyło liczbę osób ubiegających się o takie wsparcie. Spadek liczby świadczeń nie oznacza jednak diametralnej poprawy ogólnej sytuacji, a zmniejszanie liczby osób

ubiegających się o tę formę pomocy wynikające z przepisów dotyczących kryteriów dochodowych.

2.10. Ochrona zdrowia

Ochronę zdrowia na terenie gminy prowadzi **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Eskulap”** s.c. mieszczący się w Dąbrównie przy ul. Działdowskiej 7. Zakontraktowaną usługą tej placówki jest ambulatoryjna opieka specjalistyczna. Obiekt zawiera poradnię lekarza rodzinnego i pielęgniarki, a także jedną poradnię specjalistyczną: Poradnia Ginekologiczno-Położnicza. Dla Mam zakontraktowano świadczenia położnej podstawowej opieki zdrowotnej obejmujące zakres edukacji w zakresie planowania rodziny, opieki w okresie okołociążowym i także opieki nad kobietą w każdym okresie życia.

Tab. 37. Liczba porad udzielanych pacjentom na przestrzeni lat 2012 -2014

	2012	2013	2014
Porady ogółem	18 821	19 267	19 508
Średnia liczba porad przypadająca na 1 mieszkańca*	4,1	4,3	4,4

* liczba mieszkańców wg portretu terytorialnego

źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS 2015

Średnia liczba porad udzielanych przez lekarzy w przeliczeniu na 1 mieszkańca ulega w analizowanym okresie z roku na rok wzrostowi.

Poza działalnością typowo leczniczą NZOZ w Dąbrównie zajmuje się również profilaktyką zdrowotną skierowaną do dzieci i młodzieży, w ramach której prowadzi szczepienia ochronne oraz badania przesiewowe. Pracownicy NZOZ wspólnie ze szkołami prowadzą edukację zdrowotną.

Najczęstszymi jednostkami chorobowymi diagnozowanymi u pacjentów z obszaru gminy, są podobnie jak na terenie powiatu ostródzkiego:

- choroby układu oddechowego,
- choroby układu krążenia,
- nadciśnienie tętnicze,
- choroby kręgosłupa i narządów ruchu,
- choroby reumatyczne
- cukrzyca .

Ze specjalistycznej i stacjonarnej opieki zdrowotnej mieszkańcy gminy korzystają w placówkach w pobliskich miastach powiatowych – Ostródzie i Działdowie. Przedmiotem uzasadnionych narzekań i skarg pacjentów jest utrudniony dostęp do specjalistów, przekładający się na wydłużone terminy oczekiwania na wizytę w poradni (nawet do kilku miesięcy). Niesie to za sobą określone skutki w postaci opóźnionej interwencji, a w konsekwencji konieczności przedłużenia leczenia.

W ramach Indywidualnej Specjalistycznej Praktyki Stomatologicznej w Dąbrównie przy ulicy Jeziornej 3 świadczy usługi jeden lekarz.

Na terenie gminy funkcjonują obecnie dwie apteki prywatne – „Eliksir” i „NOVA”. Do 2015 r. w Dąbrównie funkcjonowała tylko jedna apteka.

Tab. 38. Liczba ludności przypadającej na jedną aptekę ogólnodostępną – (osoby) w latach 2009-2014

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013	2014
DĄBRÓWNO	4351	4537	4499	4517	4468	4443
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	4043	3972	3823	3739	3608	3471
POREGION ELBLĄSKI	4414	4174	4265	4191	3930	3754

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

POWIAT OSTRÓDZKI	4354	3708	3703	3828	3558	3326
POLSKA	3587	3411	3290	3211	3150	3094

źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych, GUS, 2015 r.

2.11. Organizacje pozarządowe

Generalnie działalność organizacji opiera się na pracy świadczonej przez ich członków nieodpłatnie. Wsparcie dla inicjatyw organizacji pozarządowych wpływa na wzrost samoorganizacji mieszkańców i tym samym integracji lokalnego środowiska. Na tym polu działa również gmina Dąbrówno. Od roku 2007 są opracowywane roczne programy współpracy, w ramach których część zadań ustawowo przypisanych samorządowi w ramach organizowanych konkursów ofert realizują stowarzyszenia, natomiast na lata 2011 – 2014 został przyjęty uchwałą Rady Gminy Dąbrówno Nr III/12/10 wieloletni program współpracy Gminy Dąbrówno z organizacjami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Dotyczy to głównie organizowania imprez sportowych, kulturalnych, czasu wolnego dzieci i młodzieży. Niezmiernie ważną rolę w środowisku wiejskim pełnią Ochotnicze Straże Pożarne. Działające na obszarze gminy organizacje pozarządowe dysponują skromnymi budżetami co ma istotny wpływ na ilość i zakres realizowanych działań. Dla realizacji swoich statutowych celów zwracają się coraz częściej w stronę lokalnego samorządu, oczekując finansowego wsparcia. Ten z kolei dysponuje niewielkimi środkami.

Słabość organizacji wynika również ze złej kondycji finansowej środowiska oraz braku lokalnych liderów.

Tab. 39. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy

Nazwa	Adres	Prowadzona działalność
Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Dąbrówno – Nasze Miejsce na Ziemi	Ul. Ogrodowa 3 14-120 Dąbrówno	Działalność w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

Stowarzyszenie MONAR, Centrum Pomocy Bliźniemu MARKOT w Marwałdzie	Marwałd 56 14-120 Dąbrówno	Placówka ruchu wychodzenia z bezdomności
Gminny Klub Sportowy „Vel” Dąbrówno	ul. Kościuszki 21 14-120 Dąbrówno	Działalność sportowa, krzewienie kultury fizycznej. Klub występuje w piłkarskiej Kl. "A" (seniorzy) oraz juniorzy młodsi (piłkarska klasa okręgowa). Drużyna siatkarzy, która gra w Amatorskiej Lidze Siatkówki. Obecnie w klubie trenuje około 60 osób z Gminy Dąbrówno oraz okolic.
Uczniowski Klub Sportowy „Start” Dąbrówno	ul. Ostródzka 12 14-120 Dąbrówno	Działalność sportowa, krzewienie kultury fizycznej. Klub skupia w swoich szeregach młodych adeptów tenisa stołowego. UKS organizuje turnieje tenisa stołowego w Dąbrównie oraz bierze czynny udział w zawodach organizowanych poza terenem gminy
Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej w Dąbrównie „Nasze Dzieci”	Ul. Ostródzka 12 14-120 Dąbrówno	Stowarzyszenie prowadzi działalność publiczną na rzecz Szkoły poprzez podejmowanie zadań w zakresie wspierania edukacji uczniów Szkoły, wyrównywania ich szans edukacyjnych, promowania i kształtowania pozytywnego wizerunku Szkoły, popularyzowania historii, tradycji i osiągnięć Szkoły oraz dorobku jej wychowanków, pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, edukacyjnych, organizacyjnych i gospodarczych Szkoły
Stowarzyszenie Straż Ochrony Przyrody i Praw Zwierząt z siedzibą w Leszczu	Leszcz 14-120 Dąbrówno	Celem Stowarzyszenia jest szeroko pojęta pomoc zwierzętom bezdomnym oraz zwierzętom przebywającym w schronisku dla zwierząt, szerzenie edukacji humanitarnej we współpracy ze szkołami wszystkich stopni, przedszkolami, lecznicami weterynaryjnymi, pomoc charytatywna osobom niezamożnym posiadającym zwierzęta poprzez zakup karmy, finansowanie leczenia i operacji chirurgicznych tych zwierząt.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrównie	ul. Ogrodowa 3 14-120 Dąbrówno	Działalność ratowniczo-gaśnicza i społeczna rzecz lokalnych środowisk
Ochotnicza Straż Pożarna w Tułodziadzie	Tułodziad 16 14-120 Dąbrówno	
Ochotnicza Straż Pożarna Elgnowie	Elgnowo 15 14-120 Dąbrówno	
Ochotnicza Straż Pożarna w Saminie	Samin 13 14-120 Dąbrówno	
Ochotnicza Straż Pożarna w Gardynach	Gardyny 27 14-120 Dąbrówno	
Ochotnicza Straż Pożarna w Marwałdzie		
Ochotnicza Straż Pożarna w Jagodzinach		

Specyficzną, ale równie ważną działalność na rzecz mieszkańców prowadzą parafie:

Tab. 40. Parafie prowadzące działalność duszpasterską na terenie gminy

Parafia Rzymskokatolicka w Dąbrównie	ul. Ostródzka 6 14-120 Dąbrówno	Działalność duszpasterska
Parafia Rzymskokatolicka w Marwałdzie	Marwałd 27 14-120 Dąbrówno	Działalność duszpasterska
Parafia Rzymskokatolicka w Gardynach	Gardyny 15 14-120 Dąbrówno	Działalność duszpasterska
Parafia Rzymskokatolicka w Saminie	Samin 16 14-120 Dąbrówno	Działalność duszpasterska
Parafia Ewangelicko – Metodystyczna w	Ul. Kościuszki 1	Działalność duszpasterska

Dąbrównie	14-120 Dąbrówno	
-----------	-----------------	--

Największą aktywność spośród wymienionych organizacji wykazują :

Stowarzyszenie MONAR, Centrum Pomocy Bliźniemu MARKOT, prowadzące w Marwałdzie „Ośrodek odzyskanych dla życia”, Klub Sportowy „Vel” Dąbrówno, Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej w Dąbrównie „Nasze Dzieci” oraz Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Dąbrówno – Nasze Miejsce na Ziemi.

Ważnym elementem kierowania gminą jest rozwój współpracy z sektorem pozarządowym, który przyczynia się do budowy lokalnego systemu demokracji. Organizacje pozarządowe podnoszą jakość życia mieszkańców gminy poprzez realizowanie ważnych społecznie zadań.

Podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku mogą otrzymywać z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacje na cele publiczne związane z realizacją zadań tej jednostki. Gmina Dąbrówno w latach 2009 –2014 udzieliła dotacji organizacjom pozarządowym w kwotach łącznie:

1. 2009 r. – 54 965 zł.
2. 2010 r. – 43 000 zł.
3. 2011r. – 43 945 zł.
4. 2012r. – 46 850 zł.
5. 2013 r. – 48 000 zł.
6. 2014 r. – 49 000 zł.

Gmina przekazała dotacje w trybie konkursowym na realizację zadań publicznych związanych ze sportem i edukacją (dowóz dzieci do ośrodka rewalidacyjnego).

Gmina Dąbrówno jest od 2015 r. członkiem LGD Stowarzyszenia Kraina Drwęcy i Pasłęki.

2.12. Bezpieczeństwo publiczne

POLICJA

Na terenie gminy, w Dąbrównie, funkcjonuje pięcioosobowy Posterunek Policji, którego pracownicy w zakresie swoich obowiązków prowadzą czynności operacyjno-rozpoznawcze i dochodzeniowo-śledcze.

Posterunek podlega Komendzie Powiatowej Policji w Ostródzie.

OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA

Skupia około 50 czynnych członków. Podlega Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Ostródzie. Jest włączona do Krajowego Systemu Ratownictwa Medycznego i Drogowego. 10 członków OSP posiada przeszkolenie w zakresie ratownictwa medycznego.

Tab. 41. Wyposażenie jednostek ratowniczo – gaśniczych i ich udział w zdarzeniach lata 2009-2014

STAN WYPOSAŻENIA JEDNOSTEK RATOWNICZO-GAŚNICZYCH I ICH UDZIAŁ W ZDARZENIACH									
W LATACH 2009 -2014									
Lp.	Nazwa jednostki	Typ samochodu	Rok produkcji	Wyjazdy do zdarzeń					
				2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	KSRG Dąbrówno	GBA 2,5/24	2008	55	43	23	38	21	36
		GCBA 315	1980	7	7	4	15	7	12
		SLRT AW	1993	13	6	9	3	5	10
2	OSP Elgnowo	WV Transporter	2001	1	1	2	1	1	0
3	OSP Tułodziad	GBA	1988	2	6	7	Brak danych	18	7
4	OSP Marwałd	GBA	1985	0	6	7	1	13	6
5	OSP Samin	GBA	1980	4	3	10	9	19	13
6	OSP Jagodziny	GLM 8	1979	0	0	0	0	0	0
7	OSP Gardyny	GBA	1976	1	0	10	3	3	3

Występujące na terenie gminy zagrożenia pożarowe dotyczą:

- o obszarów leśnych - w okresach wzmożonej palności (brak opadów w okresie letnim powodujących suszę),
- o obiektów budowlanych mieszkalnych i gospodarczych,
- o zakładów produkcyjnych i usługowych,
- o magazynowanych materiałów i półproduktów

Większość interwencji OSP dotyczy pożarów lasów, poszycia leśnego i traw na nieużytkach. Przyczynami tych pożarów najczęściej bywa nieostrożność ludzi dorosłych lub podpalenia.

2.13. Infrastruktura techniczna

SIEĆ KOMUNIKACYJNA

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno –gospodarczy. Planowanie działań związanych z rozwojem obszarów wiejskich powinno opierać się o upowszechnienie dostępu do dóbr i usług, które są podstawą egzystencji społeczności lokalnej. Dostępność komunikacyjna to także czynnik napędu gospodarczego, który jest elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców.

DROGI

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy należą drogi wojewódzkie, których łączna długość na jej terenie wynosi 21,025 km. Uzupełniają one sieć dróg krajowych i pełnią ważną funkcję komunikacyjną łącząc gminę z innymi ośrodkami. Odgrywają istotny wpływ na rozwój gospodarczy i ruch turystyczny.

Tab. 42. Drogi wojewódzkie

Nr 537	Lubawa- Frygnowo- Pawłowo	6,827
Nr 542	Rychnowo- Działdowo	14,198
RAZEM		21,025

Uzupełnieniem dróg wojewódzkich są drogi powiatowe, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. Ich łączna długość na terenie gminy wynosi 73,059 km.

Tab. 43. Drogi powiatowe

Nr drogi	Nazwa drogi powiatowej	Długość na obszarze gminy (w km)
1	2	3
1220 N	Prątnica - Jagodziny	0,493
1224 N	Rumienica - Lewańd Wlk. - droga Nr 1255 N (Dąbrówno)	6,684
1226 N	Napromek - Czerlin - Jagodziny	1,006
1243 N	Ostróda - Tułodziad (21,951km)	3,027
1253 N	Rychnowo - Pacótkowo - Zybułtowo - Wierzbowo - Klęczkowo - Komorniki (19,202 km)	2,390
1255 N	Dąbrówno - Tuczki - Płońska - Gródki (4,745 km)	4,517
1256 N	Dębień - Rumian - Lewańd Wlk.	0,414
1257 N	droga Nr 1235 N - Marwałd - Jabłonowo (10,677 km)	7,265
1258 N	Elgnowo - droga Nr 1257 N	4,579
1259 N	droga Nr 1257 N - Samin - Leszcz - droga woj. Nr 542	13,773
1261 N	Frygnowo - Łodwigowo - droga Nr 1264 N (13,174 km)	7,305
1263 N	Brzeźno Mazurskie - Grzybiny - Myślęta - Turza Wlk.	1,909
1264 N	Leszcz - Jankowice - Rączki - Moczysko	7,596
1265 N	Gardyny - Lipówka - droga Nr 1542 N	2,124
1266 N	Samin - Stębark - Łodwigowo (8,831km)	1,691

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

1267 N	Wierzbica – Gutowo - Rybno	5,491
1268 N	Lewałd Wlk. – Okrągłe droga Nr 1255 N	3,120

źródło: ZDP Ostróda

Komunikację wewnątrz uzupełniają drogi gminne o znaczeniu lokalnym nie zaliczone do innej kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Tab. 44. Drogi gminne

Nr drogi	Nazwa drogi gminnej	Długość (w km)
154001	Jagodziny- Marwałd	3.905
154002	Jagodziny- Elgnowo	4,408
154003	Marwałd- Marwałd kol.	0.610
154004	dr. gm. nr 154002 (Elgnowo kol.)- Marwałd	4,010
154005	Elgnowo- Odmy	2,225
154006	dr. gm. nr 154005- Zielonka	1.516
154007	dr. pow. nr 1224- Odmy kol.	1,154
154008	dr. pow. nr 1224- Groszki kol.	0,270
154009	Stare Miasto- Dąbrówno	3,350
154010	dr. gm. nr 154009- Jabłonowo- dr. woj. nr 542	0,486
154011	dr. gm. nr 154009- Dąbrówno	0,350
154012	Okrągłe kol.- Okrągłe	1.545
154013	Wądrynek- dr. pow. nr 1255	0,560
154014	dr. pow. nr 1268 (Okrągłe)- dr. gm. nr 154013	0,510
154015	Wądryń (wieś)	0,680
154016	Wądryń- Grzybiny	0,705
154017	Dąbrówno- Jakubowo- Grzybiny	3,686

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

154018	Klonowo- Marwałd	0,770
154019	Marwałd (ośrodek szkoleniowy)- dr. pow. nr 1257	0,653
154020	dr. woj. nr 537- Marwałd	0,186
154021	Marwałd- Radomki	1,141
154022	Tułodziad- Tułodziad kol.	2,048
154023	Tułodziad- Fiugajki	2,608
154024	dr. woj. nr 537 (Tułodziad)- Tułodziad kol.	1,225
154025	Samin- (Stare Miasto)	0,554
154026	Samin (wieś)	0,912
154027	dr. gm. – dr. pow. nr 1266	1,048
154028	dr. woj. nr 542 (Samin)- Lasek	1,045
154029	Ostrowite- dr. pow. nr 1259 (Leszcz)	3,348
154030	Ostrowite- Ostrowite kol.	0,235
154031	dr. woj. nr 542- (jez. Dąbrowa Wielka)	0,640
154032	Brzeźno Mazurskie- dr. woj. nr 542	0,975
154033	Ostrowite- Łogdowo	3,529

Nr drogi	Nazwa drogi gminnej	Długość (w km)
154034	Łogdowo- dr. gm. (Ulnowo)	0,575
154035	dr. pow. nr 1261 (Łogdowo)- dr. gm.	1,545
154036	dr. gm. (Turowo)- Gardyny	1,632
154037	dr. pow. nr 1264 (Gardyny)- Gardyny kol.	1,107
154038	dr. gm. nr 154002- Jagodziny kol.	1,445
154039	Jagodziny kol.- Elgnowo kol.- dr. gm. nr 154002	1,352
154040	Stare Miasto- Lewałd Wielki	3,955
154041	Lewałd Wielki- Lewałd Wielki kol.- dr. gm.	3,420

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

154042	Groszki- Nowa Wieś Ostródzka	0,980
154043	Lewałd Wielki kol.- dr. pow. nr 1268	0,450
154044	Okragłe- Okragłe kol.	0,550
154045	dr. pow. nr 1224- Okragłe kol.	0,974
154046	dr. pow. nr 1224- Lewałd Wielki kol.	1,240
154047	Leszcz kol.- dr. pow. nr 1264	0,879
154048	Saminek- (łaki)	2,068
Razem		73,059

Źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2015

Powodem złego stanu technicznego większości dróg na obszarze gminy (z wyłączeniem dróg wojewódzkich) jest podobnie jak w całym kraju permanentne ich niedoinwestowanie w przeszłości oraz wzrost natężenia ruchu drogowego (podwojenie w ciągu ostatnich dziesięciu lat), z jednoczesnym niedostosowaniem nawierzchni tych dróg do przejazdu dużych ciężkich pojazdów.

Drogi gminne jedynie na większości ulic zlokalizowanych w Dąbrównie oraz niewielkich odcinkach przebiegających przez wsie Samin, Wierzbica, Gardyny, Marwałd, Wądzyn, Ostrowite posiadają nawierzchnie utwardzone (bitumiczne lub z kostki betonowej). Pozostałe drogi gminne (przeważnie gruntowe) powinny być w miarę możliwości modernizowane, w szczególności poprzez ich utwardzanie.

CHODNIKI

Na terenie Dąbrówna w ciągach ulic są wykonane chodniki z kostki Polbruk na podbudowie cementowo – piaskowej i warstwie ubitego betonu. Szerokość chodników wynosi od 1,20 do 1,50 m. Budowa chodników przy drogach wojewódzkich i powiatowych jest realizowana w porozumieniu z Urzędem Gminy.

PARKINGI

Parkingi są zlokalizowane: w Dąbrównie - przy kościele i przy bożnicy, w Marwałdzie - przy przystanku PKS.

POŁĄCZENIA KOMUNIKACYJNE

Na obszarze gminy transport osobowy jest realizowany przez PKS oraz transport prywatny. Biorąc pod uwagę oceny mieszkańców wyrażone w ankietach zaspokojenie potrzeb jest niewystarczające. Brakuje synchronizacji rozkładów jazdy. Trudności komunikacyjne najbardziej dotyczą mieszkańców miejscowości zlokalizowanych poza głównymi szlakami komunikacyjnymi przebiegającymi wzdłuż dróg powiatowych, w szczególności dotyczy to miejscowości takich Gardyny, Osiekowo i Łogdowo.

SIEĆ KOLEJOWA

Przez gminę Dąbrówno przebiega nieczynne torowisko po kolei relacji Działdowo - Samborowo. W przyszłości, po koronie istniejącego nasypu planuje się urządzenie ścieżki rowerowej. Cała trasa będzie zlokalizowana na obszarze kilku gmin m.in. Działdowa, Dąbrówna, Ostródy. Część obiektów mostowych oraz budynków stacyjnych została rozebrana. Budynki w dobrym stanie technicznym przystosowano na mieszkania dla miejscowej ludności. Mieszkańcy gminy korzystają z połączeń kolejowych w Działdowie, Ostródzie i Iławie.

SIEĆ ENERGETYCZNA

Obszar gminy Dąbrówno usytuowany jest na terenie działania Zakładu Energetycznego S.A. w Olsztynie, Rejon Energetyczny Ostróda. Zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się poprzez węzłową stację PZ Samin 15/15 kV pracującą w relacji linii 15kV Olsztynek, GPZ 110/15 kV Nidzica GPZ 110/15 kV Tuczek. Ze względu na stosunkowo niewielkie zapotrzebowanie energii, na terenie gminy Dąbrówno nie przewiduje się rozbudowy o dalsze stacje. Przez obszar gminy przebiega linia napowietrzna NN 220 KV Olsztyn I – Włocławek Azoty, posiadająca podstawowe znaczenie dla zasilania w energię elektryczną północno wschodniego rejonu kraju. Gmina posiada drugostronne zasilanie w energię elektryczną i przerwa w dostawie energii nie może być dłuższa niż 20minut. W przypadku uszkodzenia linii energetycznej istnieje możliwość przełączenia w sieć rezerwową.

SIEĆ GAZOWA

Gmina nie posiada sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z gazu butlowego propan – butan. Liczba dostawców jest wystarczająca. W perspektywie zakłada się możliwość przystąpienia do gazyfikacji gminy. Gazyfikacja gminy jest możliwa tylko od strony Pawłowa poprzez gminę Grunwald.

GOSPODARKA CIEPŁOWNICZA I INSTALACJE GRZEWCZE

Na terenie gminy gospodarka ciepła opiera się na kotłowniach lokalnych i indywidualnych, które wykorzystują przede wszystkim paliwa stałe, rzadziej olej opałowy. Węgiel kamienny jako podstawowe paliwo stosowany jest przez większość mieszkańców i zakładów produkcyjnych. Kotłownie opalane węglem są często w dużym stopniu wyeksploatowane i stanowią tym samym istotne źródło zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Stan techniczny kotłowni jest bardzo zróżnicowany.

Duża część sieci ciepłowniczej została zbudowana wiele lat temu, z wykorzystaniem dziś już przestarzałych technologii i materiałów izolacyjnych, których jakość i stan decydują w głównej mierze o wysokości strat ciepła podczas przesyłania.

Tab. 45. Kotłownie będące w zarządzie gminy Dąbrówno

Lokalizacja kotłowni	Moc w kW	Rodzaj kotłowni
Szkoła Podstawowa Dąbrówno	175,150,60	Węglowa
Publiczne Gimnazjum w Dąbrównie	120 i 180	Węglowa
Szkoła Podstawowa w Marwałdzie	120 i 80	Węglowa
Szkoła Podstawowa w Elgnowie	100 i 80	Węglowa
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrównie	80	Węglowa
Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Dąbrównie	40	Węglowa
Urząd Gminy w Dąbrównie	25	Węglowa

Źródło: Urząd Gminy Dąbrówno, 2015

Opłaty za energię ciepłą stanowią istotny element budżetów gospodarstw domowych oraz budżetu gminy. Zarówno dla gminy jak i dla wielu mieszkańców działania termomodernizacyjne stają się koniecznością.

Modernizacja i przekształcanie funkcjonujących na obszarze gminy lokalnych systemów grzewczych powinny zmierzać przede wszystkim w kierunku likwidacji niskiej emisji węglowej związanej z eksploatacją węglowych kotłów małej mocy oraz pieców i kuchni węglowych.

Zgodnie z „Załoženiami polityki energetycznej Polski do 2020 roku” zasadniczym kierunkiem rozwoju ciepłownictwa powinno być wytwarzanie ciepła w skojarzeniu z energią elektryczną. Głównymi przesłankami stosowania produkcji skojarzonej są: efektywność ekonomiczna, oszczędność paliw, wysoka sprawność energetyczna oraz korzyści w zakresie ochrony środowiska.

Przewiduje się, że będzie następował wzrost produkcji ciepła w tzw. źródłach skojarzonych, przy czym coraz powszechniej będą stosowane małe źródła o mocach nie przekraczających 10 MW.

Polityka energetyczna państwa z jednej strony obliguje samorządy lokalne do realizowania przedsięwzięć w zakresie racjonalizacji użytkowania ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych, z drugiej wymaga również spełnienia oczekiwań odbiorców - mieszkańców danego obszaru. Racjonalizacja gospodarki w źródłach i przesyłce energii dotyczy lokalnych systemów zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną z punktu widzenia minimalizacji strat energii w sieci, wykorzystywania w budownictwie technologii energooszczędnych, wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii, wykorzystywania lokalnych zasobów energetycznych, (np. odpadów drewna, biomasy, energii wiatru itp.). Są to jednak działania bardzo kosztowne dla lokalnych, małych samorządów, wymagające systemowego wsparcia ze środków zewnętrznych (krajowych i unijnych).

TELEFON I INTERNET

Wszyscy mieszkańcy Dąbrówna mają możliwość podłączenia się do sieci telekomunikacyjnej i większość z nich z tej możliwości skorzystała. Korzystanie z Internetu możliwe jest jedynie za pomocą modemu. Mieszkańcy mają możliwość korzystania z internetu w czytelnii multimedialnej Gminnego Centrum Kulturalno –Bibliotecznego w Dąbrównie.

Ponadto w październiku 2015 r. w świetlicy wiejskiej w Wierzbicy utworzona została Pracownia Orange, gdzie znajdują się 3 stanowiska komputerowe z bezpłatnym dostępem do Internetu.

SIEĆ TELEINFORMATYCZNA

Celem samorządu terytorialnego jest dynamiczny rozwój społeczno –gospodarczy, którego nieodzownym elementem jest budowanie społeczeństwa informacyjnego. Informatyzacja gminy i rozwój społeczeństwa informacyjnego to procesy niezwykle kosztowne, wymagające dużych nakładów finansowych.

Na terenie Gminy brak jest dostępu do szerokopasmowego Internetu.

Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko –Mazurskiego podjął inicjatywę stworzenia Planu Cyfrowego 2025 dla Warmii i Mazur, który realizowany jest wspólnie z Powiatami i Gminami. Jest on fundamentem rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie. Obecnie gminy przystępują do tej inicjatywy podejmując odpowiednie uchwały w sprawie zwolnień z podatku od nieruchomości inwestycji dotyczących infrastruktury „ostatniej mili” oraz w sprawie ustalenia wysokości stawek opłat za zajęcie pasa drogowego dróg publicznych na potrzeby infrastruktury „ostatniej mili”.

Inicjatywa ta ma na celu obniżenie barier inwestycyjnych w zakresie budowy infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz zacieśnienie współpracy jednostek samorządu terytorialnego Warmii i Mazur na rzecz pozyskiwania środków publicznych, w tym pochodzących z budżetu Unii Europejskiej na realizację przedsięwzięć z zakresu rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Potwierdzeniem woli wspólnej realizacji Planu Cyfrowego 2025 dla Warmii i Mazur jest podpisanie w 2015 r. Porozumienia w sprawie Planu Cyfrowego 2025 dla Warmii i Mazur przez Gminę Dąbrówno.

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Gmina Dąbrówno jest zaopatrywana w wodę układem sieci magistralnych i rozdzielczych wyposażonych w niezbędne oprzyrządowanie, w tym: zasuwy, hydranty przeciwpożarowe, odwadniacze i odpowietrzacze. Wchodzące w ich skład wodociągi są wyposażone są w ujęcia wody, stacje uzdatniania wody i sieć rozprowadzającą.

Na obszarze gminy zarówno do celów komunalnych jak i gospodarczych wodę ujmuje się głównie z ujęć podziemnych (studnie głębinowe). Największymi odbiorcami wody są: gospodarka komunalna, leśnictwo i rolnictwo.

Tab. 46. Wykaz ujęć wód podziemnych zlokalizowanych na terenie gminy

Lokalizacja ujęcia	Nr studni	Głębokość w m	Wydajność m ³ /d	Obsługiwane miejscowości
Dąbrówno	3	55,6	1430,0	Dąbrówno, Jabłonowo
	4	59,4		
	5	58,0		
Samin	1A	67,0	219,19	Samin, Saminek, Ostrowite, Gardyny, Osiekowo, Dąbrowa
	2A	61,0		
Tułodziad	1	120,0	215,58	Tułodziad, Marwałd, Wierzbica, Stare Miasto, Fiugajki, Płachawy, Bartki
	2	107,0		
Wądryń	1	53,0	98,0	Wądryń, Jakubowo, Kalbornia, Leszcz, Brzeźno
	2	50,0		
Lewałd wielki	1	82,6	232,0	Lewałd Wielki, Okrągłe
	2	99,0		
Elgnowo	1	42,0	150,0	Elgnowo, Kolonia Elgnowo, Kolonia Gutowo, Kolonia Jagodziny
	2	31,2		

Na terenie gminy dobową zdolność produkcyjną czynnych ujęć wody zaopatrujących wodociągi publiczne wynosiła w 2004r. 2250 m³/dobę, zdolność uzdatniania czynnych urządzeń wodociągowych 1850 m³/dobę. W 2014r. dobową zdolność produkcyjną czynnych ujęć wody pozostawała na takim samym poziomie, zaspakajając wszystkie potrzeby ludności. Zdecydowana większość sieci wodociągowej wykonana jest z rur PCV i PE. Można jednak jeszcze spotkać kolektory azbestowo - cementowe i żeliwne, które ze względu na okres użytkowania i rodzaj materiału z jakiego zostały wykonane powinny być wymienione. W 2005r. ich długość na terenie gminy wynosiła 7870 mb, obecnie zmniejszyła się do 7520mb. Obszar gminy Dąbrówno jest zwodociągowany w 100%. Sieć wodociągową mają wszystkie miejscowości. Mieszkańcy trzech wsi są zaopatrywani z wodociągów będących w zarządzie sąsiadujących gmin: Łogdowo z gminy Grunwald, część mieszkańców wsi Jagodziny zamieszkałych przy drodze powiatowej jest

zaopatrywana z wodociągu gminy Ostróda – hydrofornia w Wygodzie. Miejscowość Odmy jest zaopatrywana z wodociągu gminy Lubawa.

Tab. 47. Charakterystyka sieci wodociągowej w gminie Dąbrowno

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci rozdzielczej ogółem - w km						
	93,1	95,5	95,5	95,5	96,5	96,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania - w szt.						
	780	801	816	827	846	854
woda dostarczona gospodarstwom domowym -w [dam3]						
	91,4	100,2	122,4	101,5	103,9	112,1
Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej - w osobach						
	3638	3805	3773	3788	3747	4225

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, opracowanie własne. Stan na 31.12.2014 r.

Łączna długość sieci wodociągowej wynosi 96,5 km. Do sieci wodociągowej podłączone są 854 budynki mieszkalne i zbiorowego zamieszkania. Z sieci wodociągowej korzysta 4225 mieszkańców Gminy (ok. 95% mieszkańców Gminy). Do dwóch gospodarstw woda dowożona jest spoza gospodarstwa.

Tab. 48 Charakterystyka sieci kanalizacyjnej w gminie Dąbrowno

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci kanalizacyjnej ogółem - w km						
	33,6	42,1	42,8	42,8	42,8	42,8
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w administracji gminy eksploatowanej przez jednostkę gospodarki komunalnej - w km						
	33,6	42,1	42,8	42,8	42,8	42,8
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania - w szt						
	454	510	515	522	530	536

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

ścieki odprowadzone - w dam ³						
	49,5	43,0	49,8	45,2	48,3	45,5
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej - osoby						
	1619	1809	1914	1944	1939	2658

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, opracowanie własne. Stan na 31.12.2014 r.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 42,8 km. Do kanalizacji z odprowadzeniem do sieci podłączonych jest obecnie 536 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Łącznie z kanalizacji korzysta 2658 osób (ok. 59% mieszkańców Gminy).

Tab. 49. Korzystający z instalacji sieciowych w % ogółu ludności

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
WODOCIĄG - OGÓŁEM						
DĄBROWNO	83,6	83,9	83,9	83,9	83,9	95,1
Warmińsko -maz. - ogółem	88,7	88,9	89,1	89,3	89,4	94,6
Powiat ostródzki	91,3	91,4	91,4	91,5	91,5	95,6
POLSKA	87,2	87,4	87,6	87,9	88,0	91,6
w tym na wsi						
Warmińsko -maz. - ogółem	75,7	79,2	79,7	80,0	80,3	90,3
Powiat ostródzki	84,3	-	-	87,8	87,8	93,4
POLSKA	74,7	75,4	75,9	76,3	76,7	84,3
KANALIZACJA - OGÓŁEM						
DĄBROWNO	37,2	39,9	42,5	43,0	43,4	59,8
Warmińsko -maz. - ogółem	65,7	65,8	66,8	67,7	68,3	73,4
Powiat ostródzki	62,7	63,1	64,1	65,9	66,4	71,9
POLSKA	61,5	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7
w tym na wsi						
Warmińsko -maz. - ogółem	25,8	29,1	30,8	32,9	34,2	43,3
Powiat ostródzki	32,6			41,6	42,2	53,6

POLSKA	23,5	26,9	29,9	31,5	32,8	39,2
--------	------	------	------	------	------	------

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, opracowanie własne. Stan na 31.12.2014 r.

Tab. 50. Poziom zużycia wody w gminie Dąbrówno na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w latach 2009 -2014 - w [dam3/rok]

2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem					
156,4	123	122,4	121,1	124	123,8
w tym przemysł					
43	0,6	0,7	1,1	1,7	11,7
eksploatacja sieci wodociągowej					
113,4	22,2	11,9	18,6	18,4	-
gospodarstwa domowe					
91,4	100,2	109,8	101,5	103,9	112,1

Źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2015

Zużycie wody w latach 2010-2014 klasyfikuje się na mniej więcej równym poziomie.

Kanalizacja burzowa występuje tylko w Dąbrównie i to w niewielkim zakresie (0,6 km). Z racji położenia pomiędzy dwoma jeziorami wskazane jest wykonanie kanalizacji burzowej dla całej miejscowości.

Kanalizacja deszczowa

Na terenie wielu miejscowości istnieje szczątkowa lub zużyta sieć kanalizacji deszczowej, co sprawia, że nie rozwiązany jest problem zbierania wód opadowych ze wszystkich utwardzonych powierzchni terenu. W efekcie następuje spływ wód opadowych bezpośrednio do środowiska gruntowo-wodnego. Najgorsza sytuacja jest w miejscowościach Samin, Saminek, Gardyny, Lewańd Wielki, Okrągłe, Brzeźno Mazurskie. Są one bowiem zlokalizowane w pobliżu otwartych zbiorników wodnych i taka lokalizacja może sprzyjać zanieczyszczeniu jezior. W perspektywie należy dążyć do wykonania pełnej sieci kanalizacji deszczowej oraz zainstalowania na jej wylotach separatorów piasku i szlamów.

GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Całkowite skanalizowanie posiadają miejscowości: Tułodziad, Marwałd, Wierzbica, Stare Miasto, Leszcz, Kalbornia. W 95% skanalizowane jest Dąbrówno. Pomimo sukcesywnej modernizacji kanalizacji na terenie gminy funkcjonują jeszcze szamba (często nieszczelne). Szamba wywożone są taborem asenizacyjnym na teren stacji zlewczej gminnej oczyszczalni ścieków.

Tab. 51. Lokalizacja zbiorników do gromadzenia ścieków usytuowanych na terenie gminy

Lp.	Miejscowość	2005		2014	
		Ilość szamb [szt.]	Ilość szamb [szt.]	Ilość szamb [szt.]	Ilość szamb [szt.]
1	Saminek	12	10		
2	Samin	74	78		
3	Marwałd, Leszcz	74	7		
4	Kalbornia, Jakubowo	7	2		
5	Elgnowo, Lewałd Wielki	105	105		
6	Brzeźno, Jabłonowo	41	10		
7	Gardyny, Jagodziny	86	86		
8	Fiugajki, Bartki, Płachwy	31	31		
9	Osiekowo	23	23		
10	Ostrowite	31	29		
11	Łogdowo	10	10		
12	Wądryń	29	29		
13	Odmy	11	7		
Ogółem		534	427		

Źródło: Urząd Gminy Dąbrówno, 2015

W Dąbrównie działa mechaniczno biologiczna oczyszczalnia ścieków typu Bioblok BIS-600 o docelowej przepustowości 600 m³/dobę . Aktualnie oczyszczalnia przyjmuje 182,6 m³/dobę (średnio dobowy zrzut wg danych z 2014 r.).

Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Wel. Skratki dowożone są do Rudna, a osady ściekowe na pola rolników .

Tab.52. Ścieki przemysłowe w [dam3]

Ścieki przemysłowe w [dam3]						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ścieki odprowadzone ogółem	9	4,7	8,1	7,9	7,6	6,8
w tym						
ścieki odprowadzone do sieci kanalizacyjnej	9	4,7	8,1	7,9	7,6	6,8

źródło: www.stat.gov.pl/bdr_s/app/dane_cechter.dane

Tab.53. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu w[kg/rok]						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
BZT5	583	970	160	330	440	243
ChZT	3 540	5484	2887	4261	3432	3792
Zawiesina	1 619	478	9	257	615	282
azot ogólny	1 686	3692	1239	3486	1211	1345
fosfor ogólny	43	30	152	64	137	72

źródło: www.stat.gov.pl/bdr_s/app/dane_cechter.dane

Biochemiczne zużycie tlenu BZT₅ -Pojęcie umowne oznaczające ilość tlenu zużywanego w określonym czasie na utlenienie w warunkach aerobowych substancji organicznych, zawartych w wodzie lub ściekach, przy udziale żywych bakterii i enzymów pozakomórkowych. Proces biochemicznego utleniania związków organicznych trwa ok. 20 dób, a najintensywniej przebiega w czasie pierwszych pięciu dób. W kraju przyjęto oznaczać pięciodobowe b.z.t. tzw. BZT₅ w temp. 20 stopni C. Jest to jeden z ważniejszych wskaźników zanieczyszczenia wód substancjami organicznymi, oznaczany dla kontroli jakości wód, do określania podatności ścieków na biologiczne oczyszczanie, ich wpływu na odbiornik i kontroli pracy oczyszczalni ścieków. (źródło: www.stat.gov.pl słownik pojęć).

chemiczne zużycie tlenu ChZT Pojęcie umowne oznaczające ilość tlenu zużywanego w procesie chemicznego utleniania ścieków za pomocą dwuchromianu potasu. (źródło: www.stat.gov.pl słownik pojęć).

Na terenie gminy funkcjonują również oczyszczalnie przydomowe o $Q/dśrm^3 = 1,5$, w miejscowości Jabłonowo, Dąbrówno, Elgnowo, Ostrowite. Stanowią uzupełnienie systemu oczyszczania ścieków oraz alternatywę dla często nieszczelnych szamb.

Tab. 54. Inwestycje zrealizowane w latach 2010-2014 przez Gminę Dąbrówno na rzecz poprawy gospodarki wodno- ściekowej

Nazwa zadania inwestycyjnego	Łączny koszt realizacji projektu	Źródła finansowania
Budowa kanalizacji sanitarnej Leszcz-Kalbornia_Dąbrówno	1 736 142,76 zł	PROW + środki własne
Budowa sieci wodno – kanalizacyjnej w Jabłonowie	331 720,31 zł	środki własne
Rozbudowa oraz remont Stacji uzdatniania Wody w Dąbrównie	1 040 305,75 zł	PROW + środki własne
Wymiana zużytej sieci wodociągowej w Leszczu	236 844,09 zł	środki własne
Przebudowa sieci kanalizacyjnej w Dąbrównie	168 749,46 zł	środki własne
Budowa zbiornika na osad ściekowy na oczyszczalni ścieków	305 736,74 zł	PROW + środki własne
Budowa sieci wodociągowej Jagodziny	181 128,81	PROW + środki własne

Źródło: źródło: opracowanie własne, UG Dąbrówno, 2015

GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Gminy Dąbrówno nie ma składowiska odpadów. Odpady komunalne i komunalno-podobne składowane są na wysypisku w Rudnie. Gmina jest członkiem Związku Gmin „Czyste Środowisko”, do którego należy **19 gmin. Wielkość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych w latach 2009 -2014 [Mg]**

Tab. 55. Odpady komunalne

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku							
Ogółem	T	690,20	740,80	877,93	388,82	614,79	690,13
Z gospodarstw domowych	T	460,40	532,96	588,00	371,81	591,65	663,66
Budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	528	533	585	417	b.d	b.d
Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	105,50	117,20	130	82,6	131,50	148,90
Jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	Szt.	1	1	2	2	2	1

źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, 2015

W celu oczyszczenia Gminy Dąbrówno z niebezpiecznego odpadu zawierającego azbest, uchwałą Nr XXIV/212/13 z dnia 14 lutego 2013r. Rada Gminy Dąbrówno przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dąbrówno” na lata 2012-2032. Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają te wyroby, powinny zostać usunięte z wszystkich obiektów budowlanych z terenu gminy, do końca 2032 roku.

GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Jednym z zadań własnych gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkaniowych. Gmina powinna zgromadzić własny zasób mieszkaniowy i zarządzać nim w taki sposób, aby jak

najlepiej zaspokajał on potrzeby rodzin, których dochód powoduje brak możliwości zakupu własnego mieszkania.

Tab. 56. Mienie komunalne - budynki

MIENIE KOMUNALNE - BUDYNKI				
L.P	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT KULTURY	OSP	INNE
1	BARTKI	X	X	X
2	BRZEŻNO MAZURSKIE	X	X	X
3	DĄBRÓWNO	GCK-B	STRAŻ	GOPS (W TYM; POLICJA), URZĄD GMINY, SZKOŁA PODSTAWOWA, GIMNAZJUM, DAWNA BAZA ZGKiM
4	DĄBROWA	X	X	X
5	ELGNOWO	ŚWIETLICA	STRAŻ	SZKOŁA PODSTAWOWA
6	FIUGAJKI	X	X	X
7	GARDYNY	ŚWIETLICA	STRAŻ	X
8	JABŁONOWO	X	X	X
9	JAGODZINY	ŚWIETLICA	STRAŻ	X
10	KALBORNIA	X	X	X
11	LESZCZ	ŚWIETLICA	X	X
12	LEWAŁD WIELKI	ŚWIETLICA	X	X
13	ŁOGDOWO	X	X	X
14	MARWAŁD	ŚWIETLICA	STRAŻ	SZKOŁA PODSTAWOWA
15	ODMY	X	X	X
16	OKRĄGŁE	X	X	X

17	OSIEKOWO	X	X	X
18	OSTROWITE	ŚWIETLICA	X	X
19	PLĄCHAWY	X	X	X
20	SAMIN	ŚWIETLICA	STRAŻ	SZKOŁA (OBIEKT NIEUŻYTKOWANY)
21	SAMINEK	X	X	X
22	STARE MIASTO	X	X	X
23	TUŁODZIAD	ŚWIETLICA	STRAŻ	X
24	WĄDZYN	ŚWIETLICA	X	X
25	WIERZBICA	ŚWIETLICA	X	X

INWESTYCJE

Jednym z instrumentów determinujących rozwój lokalnej przestrzeni są realizowane na jej obszarze inwestycje. Podejmowane przez lokalne władze działania inwestycyjne stanowią o poziomie konkurencyjności gminy, jak również skuteczne narzędzie o szczególnie ważnej roli dla rozwoju lokalnego. Rozwój infrastruktury na poziomie lokalnym napotyka wiele trudności, z których najważniejsze to pozyskiwanie środków finansowych oraz wybór właściwych priorytetów inwestycyjnych.

Tab. 57. Inwestycje zrealizowane na terenie Gminy Dąbrówno przy wsparciu środków zewnętrznych w latach 2009-2014

L.p.	Program	Nazwa projektu	Opis projektu	Realizacja w latach	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania
1	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013	Zakup średniego ratowniczo-gaśniczego samochodu	Celem projektu był zakup dla jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Dąbrównie średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego z napędem 4x4, stanowiący jeden z etapów zaplanowanych działań w kierunku zapewnienia mieszkańców gminy bezpieczeństwa oraz ochrony zasobów środowiska przyrodniczego na jej obszarze.	2008-2009	575.761,94	240.025,30
2	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych na lata 2008-2011	Przebudowa nawierzchni drogi gminnej nr 154075N w Dąbrównie	Projekt obejmował przebudowę drogi gminnej nr 154075N (tj. ul. Powstańców w Dąbrównie), przebiegającej przy Gimnazjum Publicznym w Dąbrównie. Głównym celem realizacji projektu była poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego w obrębie tej drogi, poprzez ulepszenie jej infrastruktury technicznej. W ramach projektu wykonano m.in.: przebudowę	2008-2009	155.995,89	75.997,94

			nawierzchni jezdni na odcinku 210 mb, wybudowano 100 mb chodników, wykonano przejście dla pieszych oraz zamontowano 50 mb barier ochronnych.			
3	Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Renowacja zbiornika wodnego w Elgnowie	Projekt polegał na renowacja istniejącego zbiornika wodnego w miejscowości Elgnowo na potrzeby małej retencji wód powierzchniowych, z przeznaczeniem do nawadniania użytków rolnych oraz celów przeciwpożarowych.	2009	74.999,67	19.999,00
4	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Rewitalizacja rynku w Dąbrównie	Celem projektu było podniesienie atrakcyjności turystycznej i zamieszkania Dąbrówna, poprzez rewitalizację jego rynku. W ramach projektu wykonano roboty drogowe w zakresie wymiany nawierzchni na rynku w Dąbrównie (z istniejącej nawierzchni bitumicznej na jezdni i płyt betonowych na ciągach pieszych, na odpowiednio nawierzchnię z kostki kamiennej nieregularnej i kostkę betonową typu „starobruk”),	2009-2010	415.696,32	233.846,93

			roboty w zakresie małej architektury, polegające na remoncie dachu nad studnią oraz montażu ławek, a także modernizacji systemu oświetlenia.			
5	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Budowa sieci kanalizacyjnej Leszcz-Kalbornia-Dąbrówno	<p>Celem projektu była poprawa warunków życia mieszkańców obszaru objętego projektem, poprzez budowę sieci kanalizacji sanitarnej. Zakres rzeczowy projektu obejmował wykonanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sieci kanalizacji sanitarnej (tłocznej) – 4.798,30 mb • przepompowni ścieków głównych (sieciowych) – 5 szt. • przepompowni przydomowych – 10 szt. • zespołów napowietrzająco-odpowietrzających – 2 szt. • sieci kanalizacji sanitarnej (grawitacyjnej) – 3.715,30 mb	2010-2011	1.736.142,76	698.495,76

			<ul style="list-style-type: none"> • przyłączy kanalizacyjnych (38 szt.) – 306,30 mb • studni rewizyjnych betonowych Ø 1000 mm – 127 szt. • studni rewizyjnych PE Ø 1000 mm – 23 szt.			
6	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Rozbudowa oraz remont stacji uzdatniania wody w Dąbrównie	<p>Celem projektu była poprawa warunków życia mieszkańców, poprzez rozbudowę i remont stacji uzdatniania wody w Dąbrównie. Zakres projektu obejmował wykonanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • demontażu istniejących urządzeń i instalacji; • remont budynku stacji uzdatniania wody; • wykonanie nowej instalacji technologicznej stacji uzdatniania wody;	2011	1.040.305,75	415.227,75

			<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie instalacji wentylacji oraz osuszania powietrza w budynku stacji; • wykonanie robót instalacyjnych w studniach SW-1A i SW-2, w tym montaż pomp głębinowych i armatury; • wykonanie przewodów międzyobiektowych; • wykonanie osadnika popłuczyn; • budowę zbiorników retencyjnych czystej wody (2 szt.); • wykonanie robót elektrycznych na terenie SUW, w tym kabli zasilających i sterowniczych oraz instalacji wewnętrznej w budynku; • zagospodarowanie terenu stacji uzdatniania wody.			
7	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Ja też mogę zostać Omnibusem	Celem projektu było wyrównanie szans edukacyjnych 200 dziewcząt i chłopców ze szkół podstawowych w Dąbrównie, Marwałdzie i Elgnowie,	2010-2012	689.813,78	689.813,78

			<p>poprzez ich udział w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych. W ramach projektu zrealizowano łącznie, we wszystkich placówkach objętych projektem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 880 godz. zajęć matematycznych, • 480 godz. zajęć z jęz. angielskiego, • 640 godz. zajęć z przyrody, • 240 godz. zajęć informatycznych, • 1120 godz. zajęć logopedycznych, • 880 godz. zajęć sportowo-tanecznych. <p>Ponadto w ramach projektu zorganizowano dla uczniów uczestniczących w projekcie wycieczki edukacyjne do Warszawy i Krakowa oraz wyjazdy na basen.</p>			
8	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Szansa na lepszą przyszłość	Celem projektu było wyrównanie szans edukacyjnych 80 uczniów z Publicznego Gimnazjum w Dąbrównie, poprzez udział w	2011-2012	519.367,13	519.367,13

			<p>zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych. W ramach projektu zrealizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia matematyczne – 480 godz. • zajęcia z jęz. angielskiego – 320 godz. • zajęcia informatyczne – 160 godz. • zajęcia biologiczne – 160 godz. • zajęcia z geografii – 160 godz. • zajęcia fizyczno-chemiczne – 160 godz. • zajęcia z jęz. niemieckiego – 160 godz. • zajęcia sportowe – 480 godz. • zajęcia z profilaktyki uzależnień – 200 godz. • zajęcia z psychologiem dla młodzieży z orzeczeniem PPP – 480 godz.			
--	--	--	---	--	--	--

			Ponadto w ramach projektu zorganizowano dla uczniów uczestniczących w projekcie wycieczki edukacyjne do Warszawy i Trójmiasta oraz wycieczkę Szlakiem Piastów, a także wyjazdy na basen.			
9	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych na lata 2008-2011	Przebudowa dróg gminnych w miejscowości Dąbrówno	Projekt obejmował przebudowę nawierzchni następujących dróg gminnych zlokalizowanych w Dąbrównie: ul. Ks. Witolda (dr. gminna nr 154064N), ul. M. Kajki (dr. gminna nr 154059N), ul. Zawiszy Czarnego (dr. gminna nr 154088N), ul. Sportowa (dr. gminna nr 154083N), ul. Wł. Jagiełły (dr. gminna nr 154055N), ul. Mrongowiusza (dr. gminna nr 154070N), ul. Nadbrzeżna (dr. gminna nr 154071N), część drogi gminnej nr 154009N (Dąbrówno – Stare Miasto) oraz ul. Dworcowej. Głównym celem realizacji projektu było zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego w obrębie tych dróg, poprzez podniesienie ich standardu technicznego i unowocześnienie infrastruktury	2010-2012	2.578.444,85	1.079.905,89

			<p>drogowej. Efektami rzeczowymi realizacji projektu było:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmodernizowanie 2,730 km odcinków drogowych; • wybudowanie 1,250 km chodników; • poszerzenie pasa jezdni dróg o powierzchnię 2.850,00 m²; • ulepszenie 14.145,00 m² nawierzchni dróg; • przebudowanie 11 szt. skrzyżowań; • wykonanie 3 szt. przejść dla pieszych; • wykonanie progów zwalniających – 3 szt.; • zamontowanie 20,00 mb barier ochronnych; • zamontowanie 12 szt. znaków drogowych.			
--	--	--	--	--	--	--

10	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Aktywizacja lokalnej społeczności poprzez remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Tułodziadzie	<p>Cel projektu była waloryzacja lokalnych zasobów poprzez stworzenie miejsca rekreacji i edukacji dla lokalnej społeczności. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzono remont świetlicy wiejskiej w Tułodziadzie, polegający na wymianie drzwi zewnętrznych, malowaniu ścian oraz naprawie zniszczonych elementów podłogi; • dokonano zakup wyposażenia do kuchni znajdującej się w świetlicy (kuchenka, lodówka, garnki, zastawa stołowa); • zorganizowano w budynku świetlicy wiejskiej bezpłatne warsztaty kulinarne dla mieszkańców, na których starsze pokolenia prezentowały młodszymi miejscową sztukę kulinarną.	2011-2012	19.914,50	11.975,47
11	Program Rozwoju Obszarów	Aktywizacja lokalnej	Celem projektu była aktywizacja lokalnej społeczności, poprzez	2011-2012	16.190,10	9.378,79

	Wiejskich na lata 2007-2013	społeczności poprzez remont świetlicy wiejskiej w Marwałdzie	adaptację pomieszczenia w świetlicy wiejskiej w Marwałdzie do prowadzenia warsztatów i stworzenie miejsca rekreacji dla lokalnej społeczności. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania: • wykonano remont podłogi w budynku świetlicy wiejskiej w Marwałdzie; • zorganizowano w budynku świetlicy wiejskiej bezpłatne warsztaty kulinarne dla mieszkańców, na których starsze pokolenia prezentowały młodszemu pokoleniu sztukę kulinarną.			
12	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Aktywizacja lokalnej społeczności poprzez wzmocnienie infrastruktury turystycznej w miejscowościach: Leszcz, Marwałd,	Celem projektu była waloryzacja lokalnych zasobów, poprzez stworzenie miejsca rekreacji dla lokalnej społeczności, poprawa estetyki miejscowości oraz poprawa infrastruktury turystycznej. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania:	2011-2012	28.849,01	16.819,04

		Jagodziny i Brzeźno Mazurskie	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowano i zagospodarowano terenu wokół placu zbaw w Leszczu, Marwałdzie, Jagodzinach i Brzeźnie Mazurskim; • dokonano zakupu i montażu wyposażenia (zestawy zabawowe) na placach zabaw w msc. Leszcz, Marwałd, Jagodziny i Brzeźno Mazurskie.			
13	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Aktywizacja lokalnej społeczności poprzez wzmocnienie infrastruktury turystycznej w miejscowościach: Samin, Gardyny i Tułodziad	<p>Celem projektu była aktywizacja lokalnej społeczności, poprzez budowę placów zabaw w miejscowościach: Samin, Gardyny i Tułodziad. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowano i zagospodarowano terenu wokół placu zbaw w Saminie, Gardynach i Tułodziadzie; • dokonano zakupu i montażu wyposażenia (zestawy zabawowe) na placach zabaw w msc. Samin, Gardyny i Tułodziad.	2011-2012	28.851,89	16.767,28

14	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Aktywizacja lokalnej społeczności poprzez kultywowanie lokalnego dziedzictwa oraz budowa infrastruktury turystycznej w miejscowości Lewańd Wielki	Celem projektu była waloryzacja lokalnych zasobów, poprzez stworzenie miejsca rekreacji dla lokalnej społeczności, poprawa estetyki miejscowości oraz poprawa infrastruktury turystycznej. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania: <ul style="list-style-type: none"> • przygotowano terenu pod plac zabaw w Lewańdzie Wlk.; • dokonano zakupu i montażu wyposażenia (zestawu zabawowego) na placu zabaw w Lewańdzie Wlk.; • dokonano zakup wyposażenia do świetlicy (kuchenka gazowa, stoły, krzesła); • zorganizowano w budynku świetlicy wiejskiej bezpłatne warsztaty kulinarne dla mieszkańców, na których starsze pokolenia prezentowały młodszymi miejscową sztukę kulinarną.	2011-2012	16.724,64	9.792,20
----	--	---	---	-----------	-----------	----------

15	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Aktywizacja lokalnej społeczności poprzez kultywowanie lokalnego dziedzictwa oraz wyposażenie świetlicy wiejskiej w Saminie	Celem projektu była waloryzacja lokalnych zasobów, poprzez stworzenie miejsca rekreacji dla lokalnej społeczności i warunków do edukacji. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania: <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzono remont w budynku świetlicy wiejskiej w Saminie; • dokonano zakupu wyposażenia do świetlicy wiejskiej (kuchenka gazowo-elektryczna, stoły, krzesła, chłodziarko-zamrażarka); • zorganizowano w budynku świetlicy wiejskiej bezpłatne warsztaty kulinarne dla mieszkańców, na których starsze pokolenia prezentowały młodszemu pokoleniu sztukę kulinarną.	2011-2012	25.190,21	14.999,89
16	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w	Celem projektu była poprawa infrastruktury technicznej związanej z oczyszczaniem ścieków, poprzez rozbudowę (budowa zbiornika osadu) oczyszczalni ścieków w	2013	305.736,74	165.825,00

		Dąbrównie – zbiornik osadu	Dąbrównie. Zakres projektu obejmował wykonanie: <ul style="list-style-type: none"> • rozbiórki istniejącej wiaty stalowej • termomodernizację budynku prasy • budowę zbiornika na osad wraz z odpływem z komory ociekowej do zbiornika SBR, • budowę wiaty o konstrukcji stalowej stanowiącej zadaszenie zbiornika na osad • budowę drogi dojazdowej do zbiornika na osad			
17	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Rewitalizacja parku w Dąbrównie	Celem projektu była aktywizacja lokalnej społeczności, poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej w tej miejscowości. W ramach projektu wykonano w parku w Dąbrównie: piesze ciągi komunikacyjne i ciąg pieszo-jezdny, trybuny przy boisku do siatkówki plażowej oraz boisku asfaltowym, ogrodzenie boiska asfaltowego, wybudowano ogólnie dostępną wiatę	2012-2013	706.469,16	150.000,00

			oraz budynek przeznaczony na toaletę publiczną, ponadto wykonano elementy małej architektury (tj. stylowe ławki i kosze na śmieci) oraz nowe oświetlenie typu parkowego.			
18	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Kompleks sportowo-rekreacyjny w msc. Dąbrówno	Celem projektu była aktywizacja lokalnej społeczności, poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej (kompleksu sportowo-rekreacyjnego) w miejscowości Dąbrówno. W ramach projektu wykonano m.in.: roboty ziemne, boisko do gry w piłkę nożną z nawierzchnią trawiastą, trybuny, ciągi komunikacyjne oraz ogrodzenie terenu.	2012	660.549,65	250.000,00
19	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Przez indywidualizację rozwijamy się, uczymy i bawimy	Celem projektu było zaspokojenie specjalnych potrzeb edukacyjnych i wyrównywanie szans w ramach procesu indywidualizacji kształcenia dzieci z klas I-III w publicznych szkołach podstawowych w Dąbrównie, Elgnowie i Marwałdzie, poprzez realizację zajęć dodatkowych (tj. zajęć dla dzieci ze	2012-2013	89.750,55	89.750,55

			specjalnymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, zajęć dla dzieci z trudnościami w zdobywaniu umiejętności matematycznych, zajęć logopedycznych dla dzieci z zaburzeniami rozwoju mowy, zajęć socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych dla dzieci z zaburzeniami komunikacji społecznej, zajęć rozwijających zainteresowania uczniów wybitnie uzdolnionych, ze szczególnym uwzględnieniem nauk matematyczno-przyrodniczych) oraz doposażenie baz dydaktycznych placówek objętych projektem w specjalistyczny sprzęt odpowiadający specyficznym potrzebom edukacyjnym tych grup dzieci.			
20	Program Rozwoju Szkolnej Infrastruktury Sportowej	Budowa boiska treningowego, boisk plażowych i bieżni w Dąbrównie	Celem projektu było udostępnienie dzieciom i młodzieży szkolnej ze szkół w Dąbrównie nowoczesnego, bezpiecznego i funkcjonalnego obiektu sportowego, umożliwiającego odbywanie na nim lekcji wychowania fizycznego. W	2013	544.457,85	179.600,00

			ramach projektu wykonano roboty budowlane obejmujące: <ul style="list-style-type: none"> • wykonanie robót ziemnych; • budowę boiska z nawierzchnią z trawy syntetycznej; • budowę boiska do siatkówki plażowej; • budowę bieżni; • wykonanie ciągów komunikacyjnych.			
21	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie	Opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Dąbrówno.	Celem projektu było podjęcie działań zmierzających do realizacji obowiązków gminy wynikających z ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1059 z późn. zm.), dotyczących planowania i organizacji zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy. Efektem realizacji projektu było opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa	2013	9.800,00	6.800,00

			gazowe Gminy Dąbrówno, przyjętego następnie przez Radę Gminy Dąbrówno uchwałą nr XXX/258/13 w dniu 26.11.2013 r.			
22	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Budowa ciągu spacerowego nad jeziorem Dąbrowa Mała w Dąbrównie.	<p>Celem realizacji projektu było podniesienie standardu usług turystycznych świadczonych przez Gminę Dąbrówno oraz wzrost liczby turystów, poprzez budowę ciągu spacerowego nad jeziorem Dąbrowa Mała w Dąbrównie. W ramach projektu wykonano roboty budowlane obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • roboty przygotowawcze i ziemne, • roboty w zakresie wykonania nawierzchni z kostki betonowej, • wykonanie instalacji elektrycznej oraz montaż opraw oświetleniowych na słupach, • montaż wyposażenia parkowego (ławki, pergole, kosze na śmieci),	2011-2013	268.012,37	151.132,00

			<ul style="list-style-type: none"> • urządzenie zieleni (nasadzenia krzewów i siew trawy).			
23	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami do miejscowości Jagodziny (kolonia).	<p>Celem projektu była poprawa stanu infrastruktury technicznej związanej z zaopatrzeniem w wodę, poprzez budowę do miejscowości Jagodziny (kolonia) wodociągu wraz z przyłączami. W ramach projektu wykonano roboty budowlane w następującym zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • roboty ziemne, • wykonanie rurociągów z uzbrojeniem, • wykonanie przewiertów i rur osłonowych, • wykonanie studni wodomierzowej, • wykonanie przyłączy wodociągowych, • przywrócenia nawierzchni drogi gruntowej do stanu pierwotnego,	2013	181.128,81	80.127,00

			• wykonanie instalacji wewnętrznych.			
24	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Aktywizacja lokalnej społeczności poprzez wzmocnienie infrastruktury turystycznej miejscowości Wierzbica w	<p>Celem projektu była waloryzacja lokalnych zasobów, poprzez stworzenie miejsca rekreacji dla lokalnej społeczności, poprawa estetyki miejscowości oraz poprawa infrastruktury turystycznej. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakupiono materiały na potrzeby wykonania przez mieszkańców miejscowości w ramach wolontariatu ogrodzenia placu zabaw; • dokonano zakupu i montażu wyposażenia placu zabaw składającego się z:<ul style="list-style-type: none"> a) huśtawki typu „sprężynowiec”, b) podwójnej huśtawki metalowej, c) karuzeli krzyżowej o śred. 1,80 m,	2012-2013	12.912,45	7.448,61

			d) piaskownicy o wym. 2,60 x 2,60 m.			
25	Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Rozwój infrastruktury kultury”	Adaptacja budynku w Dąbrównie dla jednostek upowszechniania kultury	<p>Celem projektu było zapewnienie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności w zakresie szeroko rozumianej edukacji i animacji kulturalnej oraz dostępu do kultury i wiedzy, poprzez adaptację na potrzeby Centrum Kulturalno-Bibliotecznego w Dąbrównie pomieszczeń w zakupionym przez gminę budynku po byłej restauracji „Rycerska” w Dąbrównie. Rezultatami osiągniętymi w wyniku realizacji projektu jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adaptacja dodatkowego obiektu na potrzeby upowszechniania kultury na terenie gminy; • uzyskanie na trzech kondygnacjach adaptowanego budynku łącznie 51 pomieszczeń, w tym m.in.: głównej Sali wielofunkcyjnej, pomieszczeń do prowadzenia zajęć, wypożyczalni i czytelnicy książek, pracowni multimedialnej, kilku	2013-2014	1.393.661,90	145.149,76

			<p>węzłów sanitarnych, licznych pomieszczeń pomocniczych i technicznych oraz ciągów komunikacyjnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przystosowanie parteru w/w budynek dla potrzeb osób niepełnosprawnych, poprzez wyposażenie go w podjazd oraz odpowiednią modernizację ciągów komunikacyjnych i sanitariatów.			
26	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Rozwój przedszkoli drogą ku rozwojowi	<p>Celem projektu było podniesienie jakości oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych na terenie gminy, poprzez ich doposażenie w celu dostosowania do potrzeb dzieci w wieku 3-5 lat. W ramach projektu zrealizowano następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowano pomieszczenia w placówkach objętych projektem do możliwości i potrzeb młodszych dzieci; • dokonano zakup wyposażenia dodatkowego umożliwiającego	2013-2015	298.022,07	298.022,07

			<p>objęcie wychowaniem przedszkolnym dzieci w wieku 3-5 lat;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykonano place zabaw przy szkołach uczestniczących w projekcie dostosowane do potrzeb i możliwości młodszych dzieci.			
27	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Aktywizacja lokalnej społeczności poprzez kultywowanie lokalnego dziedzictwa oraz wyposażenie świetlicy wiejskiej w Elgnowie	Celem projektu była aktywizacja lokalnej społeczności, poprzez adaptację pomieszczenia do prowadzenia warsztatów i stworzenie miejsca rekreacji dla lokalnej społeczności. W ramach projektu przeprowadzono w części budynku świetlicy remont polegający na wymianie podłogi oraz szpachlowaniu i pomalowaniu ścian, zorganizowano także dla mieszkańców miejscowości bezpłatne warsztaty kulinarne, na potrzeby których zakupiono sprzęt AGD (kuchenka elektryczna i lodówka), niezbędne artykuły spożywcze oraz zapewniono pomoc specjalisty.	2012-2014	20.804,61	9.000,00

2.14. Zabytki

Występujące na obszarze gminy elementy dziedzictwa kulturowego, łączą historię z teraźniejszością, występując w postaci przedwojennego (dwory, czworaki) i powojennego budownictwa świeckiego (bloki wielorodzinne) oraz często kilkuwiekowego sakralnego w postaci kościołów, zabytkowych cmentarzy i kapliczek.

Na obszarze gminy występują:

- zabytki architektury (pałace, dwory, kościoły, przedwojenne budownictwo wiejskie);
- zabytki sztuki ogrodowej (parki);
- zabytki sztuki ludowej (młyny, kapliczki, krzyże przydrożne, stare chaty);
- miejsca historyczne (miejsca bitew, martyrologii);
- zabytki przyrody (pomniki przyrody, parki krajobrazowe)

Można powiedzieć, że inwentaryzacja kultury materialnej zlokalizowanej na terenie gminy Dąbrówno jest na dość zaawansowanym poziomie, zarówno w zakresie zabytkowego budownictwa świeckiego (dworki, folwarki), zabytków sakralnych (kościóły i kaplice), kapliczek i krzyży przydrożnych oraz stanowisk archeologicznych.

Obiekty zabytkowe zwiększają atrakcyjność obszaru gminy i mogą stanowić potencjał do rozwoju różnych form wypoczynku i rekreacji, w tym turystyki krajoznawczej. Zasoby dorobku kulturowego stanowią podstawę do tworzenia współczesnych wartości kulturowych, ale wymagają znacznych nakładów na utrzymanie obiektów zabytkowych i w odpowiednim stanie technicznym. Większość obiektów zabytkowych znajduje się w złym stanie technicznym i brakuje inwestorów. Stanowiska archeologiczne nie posiadają dokumentacji.

Tab. 58. Zabytki nieruchome na terenie gminy Dąbrówno ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Miejscowość	Numer / rodzaj obiektu
BARTKI	nr: 1,2,3 - domy
BRZEŻNO MAZURSKIE	nr: 1,2,3,4,5,6,,8,9,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,- domy obory przy domach nr: 3,6,8 stodoła przy domu nr 3 budynek gospodarczo- mieszkalny
DĄBRÓWNO	
ul. Parkowa	nr: 1,3,4- domy, budynek stacji wodociągowej
ul. Powstańców	nr: 1,4- domy
ul. Rowowa	nr: 1,2- domy
ul. Zamkowa	nr: 2,3,3- domy
ul. Ostródzka	Nr 6- plebania, nr 5 magazyn, szkoła, nr: 3,7,10,17,19,30- domy
ul. Krótka	nr: 3,5,7- domy
ul. Kościuszki	nr: 14,15- domy
ul. Kościelna	nr: 1- dom
ul. Jeziorna	nr: 1,2- domy
ul. Jagiellońska	Nr: 2,4,6,8- domy
ul. Dworcowa	nr: 1,2 dom, budynek dworca kolejowego
ul. Grunwaldzka	nr: 3,4- domy, nr 8- mleczarnia, vis a vis nr 8- wozownia
ul. Floriana	nr: 1,2- domy
ul. Działkowska	nr: 1- dom
ul. Ogrodowa	nr: 2,6,8,19,30,34,36- domy, nr 3- remiza
ul. Osiedleńcza	nr: 1,2,3- domy
ul. Mazurska	nr:1,2,3,4- domy
ul. Nadbrzeźna	nr: 4,7,8- domy, nr 4- stodoła

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

ul. Parafialna	Magazyn
ELGNOWO	nr:1,3,4,7,10,12,14,16,17,20,21,22,23,25,27,29,30,31,32,34,36,37,38,39,42,43,44, 45,46,47,48,49,52,60- domy nr: 9,15- chaty nr 2,13,29,48,49- obory nr 58- zespół folwarczano- dworski (stodoła, dwie obory, dom, spichlerz) szkoła
FIUGAJKI	nr: 1,4,5,6- domy przy domach nr 1- obora
GARDYNY	nr: 1,2,3,4,5,6 (d. szkoła),9,15,16,19,20,31,34,36,37- domy nr 14- chata przy domu nr 19- dwojak przy domu nr 5- budynek gospodarczy kościół
JABŁONOWO	nr: 1,2,3/4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19- domy
JAGODZINY	nr: 1,2,3,4,6,7,17,18,19,20,21,22,26,27,28,30,31,32,33- domy przy domach nr: 17,19- obory
JAKUBOWO	nr: 2,3- domy przy domu nr 1- obora
KALBORNIA	nr: 1,2,3,4- domy przy domu nr 4- obora
LESZCZ	nr:1,2,3,5,10,12,13,15,16,17,18- domy przy domu nr 3- obora, przy domach nr: 15/16,12,6- budynki gospodarcze zespół folwarczany – dwór, magazyny, dwie chlewnie, stajnia, dwie obory, stodoła
LEWAŁD WIELKI	nr: 1,2,3,6,7,9,10,11,12,14,15,16,17,21,23,25,27,29,50- domy nr 13- szkoła przy domu nr 10- stodoła, obora

ŁOGDOWO	nr: 1,2,3,4,5,6,7,8,8a,9,10- domy przy domach nr 1,2,3,4,8,10, dawnej szkoły- budynki gospodarcze przy domach nr 3,10- stodoły
MARWAŁD	nr:1,2,4,8,9,10,11,12,13,14,15,16,18,23,27,28,29,33,37,38,40,41,42,43,44,45,46, 47,48,49,52,53,54- domy przy domach nr: 4 ,26,28,35,51,53,54- obory przy domach nr: 3, 27 – budynki gospodarcze kapliczka przy kościele, nr 27- plebania, nr 31- szkoła, nr 35- piekarnia, nr 22- magazyn i sklep, młyn obok magazynu, poczta, magazyny, młyn (przy domu nr 1), remiza
ODMY	nr:2,3,6- domy
OKRĄGLE	nr: 1,2,3,5,7,15,17- domy nr:6,14- chaty
OSIEKOWO	nr: 2,4,8,13,14,15- domy przy domach nr 4,13,15- budynki gospodarcze nr 2- stodoła i obora, nr 15- obora klub rolnika, zespół folwarczny
OSTROWITE	nr:1,2,3,4,5,7,8,9,11,12,13,14,15,15a,16,18,19,21,22,23,24,25,28,29- domy przy domach nr 1 i 28-obora, nr 11- stodoła, nr 7,11- budynki gospodarcze szkoła i budynek gospodarczy
PLĄCHWY	zespół folwarczny: domy (nr 2 i 3), budynek gospodarczy, dwie obory, trzy stajnie, kuźnia, dwojak
SAMIN	nr:1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,16,18,22,23,24,25,26,27,28,29,30,31,32,34,35,39,41, 42,43,44,45,46,47,48,49,50,51,52,53,54,55,56,57,58,60,62,63,64,67,68,69,70- domy nr 15- plebania szkoła (przy domu nr25) przy domu nr34- budynek gospodarczy
SAMINEK	nr:1,3,4,5,6,7,8- domy stodoła, obora, stajnia, kuźnia
STARE MIASTO	nr: 2,3 – domy

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

TUŁODZIAD	nr: 2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,(czworak), 29,30,31,32,33,34,35,40,42 – domy przy domach nr:22,27,31,34,42- obora, przy domu nr 19- budynek gospodarczy nr 12 szkoła i stodoła przy szkole
WĄDZYŃ	nr:2,4,5,6,8,12,17,19,26,28,29 – domy przy domach nr 5, 16- obory
WIERZBICA	nr: 1,2,9,11,12,16- domy przy domu nr 14- obora komin, spichlerz, obora, stacja wodna, wiata, czworaki (nr 16)
ZAMKOWY MŁYN	nr 3- dom i młyn

Źródło: WUOZ w Olsztynie, 2015 r.

Tab. 59. Obiekty zlokalizowane na terenie gminy Dąbrówno wpisane do rejestru zabytków nieruchomych

Miejscowość, adres	Obiekt	Data wpisu	Decyzja
DĄBRÓWNO, ul. Ostródzka	kapliczka przydrożna, początek XX w.	28.04.1993	PSOZ-IZN-5340/71/93
DĄBRÓWNO	Zespół zamkowy, XIV-XIX w: -zamek - park	03.08.1949 13.04.1984	L.K.SZT.IV-2-58/49 KL-II-5347/2984
DĄBRÓWNO	układ urbanistyczny z pozostałością murów i fos oraz pierzeją kamieniczek w rynku	31.08.1949	L.IV-2-59/49
DĄBRÓWNO	kaplica Finckensteinów, 1967 r.	23.08.1968	-
DĄBRÓWNO, ul. Grunwaldzka 2	Dom, XIX w.	5.06.1997	PSOZ-IZN-5340/546/97
DĄBRÓWNO, ul. Jeziorna 1	Dom, 2 połowa XIX w.	5.06.1997	PSOZ-IZN-5340/543/97

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBRÓWNO NA LATA 2016-2026

DĄBRÓWNO, ul. Ogrodowa 2	dawny hotel „Germania”, obecnie Dom mieszkalno - usługowy	5.06.1997	PSOZ-IZN-5340/544/97
DĄBRÓWNO	kościół ewangelicko-augsburski , obecnie metodystów, XV w. 1601 r., XVIII-XIX w.	31.08.1949	
DĄBRÓWNO , ul. Ostródzka	kapliczka przydrożna, początek XX w.	28.04.1993	PSOZ-IZN-5340/70/93
DĄBRÓWNO	miejskie mury obronne, XIV,XIX w. wraz z basztą (obecnie dzwonnica)	31.08.1958	NR IV-2-33/49
DĄBRÓWNO, ul. Ostródzka	Wodociągowa wieża ciśnień, 1910 r.	1.03.1991	PSOZ.L.DZ.NR228/91
DĄBRÓWNO, ul. Kościuszki 1	Dom, 2 połowa XIX w.	30.12.1994	PSOZ-IZN-5340/230/94
DĄBRÓWNO, ul. Kościuszki 2	Dom, koniec XIX w.	30.12.1994	PSOZ-IZN-5340/231/94
DĄBRÓWNO, ul. Kościuszki 3	Dom, koniec XIX w.	30.12.1994	PSOZ-IZN-5340/232/94
DĄBRÓWNO, ul. Kościuszki 4	Dom, koniec XIX w.	30.12.1994	PSOZ-IZN-5340/233/94
DĄBRÓWNO, ul. Grunwaldzka 6	Synagoga, XIX w.	28.01.1991	PSOZ NR 210/91
DĄBRÓWNO, ul. Ostródzka 6	kościół p.w. św. J. Nepomucena i NMP, 1865 r.	17.01.2000	PSOZ-IZN-5340/6/2000
DĄBRÓWNO, ul. Ostródzka 1	budynek sądu, obecnie dom mieszkalny , XVIII w., 1938 r.	5.06.1997	PSOZ-IZN-5340/545/97
ELGNOWO	Park, XIX	13.01.1984	KL-II5347/4/84
GARDYNY	kościół ewangelicki, 1743 r.	29.07.1968	-
LESZCZ	Kościół fil. P.w. Świętej Trójcy wraz cmentarzem przykościelnym (XIV)	10.06.1968	-

MARWAŁD	kościół pw Wniebowzięcie NMP wraz z cmentarzem przykościelnym (XVII)	12.06.1968	-
SAMIN	kapliczka przydrożna (w centrum wsi, 2 ćw.XX	28.04.1993	PSOZ-IZN-5340/69/93
SAMIN	Park, XIX	28.12.1978	KL-II-102/78
WIERZBICA	Park dworski	13.01.1984	-

Źródło: WUOZ w Olsztynie, 2015r.

Zabytki ruchome kościoła metodystycznego:

Późnobarokowy ołtarz kazalny, wykonany przez Kapickiego w 1726 r., zdobiony dwiema kolumnami otaczającymi kazalnicę podtrzymywaną przez dwa anioły;

Późnobarokowa figura anioła w locie trzymającego wieniec, pochodząca, podobnie jak rzeźbiony konfesjonał, z ok. 1730 r.;

Płyty nagrobne właścicieli Dąbrówna:

Ludwika Finckensteina (zm. 1635), - w piaskowcu płasko rzeźbiona postać rycerza w zbroi z tarczą herbową w lewym rogu,

Barbary - żony Albrechta - w marmurze (fundowana w 1647 r.),

Fryderyka (zm.1636) – renesansowa,

Karola Fryderyka Oelsnitza (zm. 1636) – płaskorzeźba w marmurze, przedstawiająca dwie postacie rycerzy w zbrojach i trzy tarcze herbowe.

Wolno stojąca, murowana dzwonnica kościelna, wzniesiona w XIV w., jako część średniowiecznych obwarowań miejskich, pełniąc funkcję obronną. Wybudowana na planie prostokąta, z cegły, o układzie wendyjskim, na podmurówce z kamienia polnego.

Dzwonnica jest jedyną zachowaną wieżą stanowiącą fragment fortyfikacji Dąbrówna.

Zabytki ruchome kościoła katolickiego:

Obraz „Zdjęcie z krzyża” przeniesiony z kościoła ewangelickiego w Leszczu, pochodzący z końca XVII wieku,

Barokowy konfesjonał (z ok. 1730 r.) oraz kropielnica i skarbonka.

Tab. 60. Stanowiska archeologiczne na terenie Gminy

Miejscowość	Typ stanowiska, chronologia	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru	Nr decyzji o wpisie
DĄBRÓWNO	nawarstwienia kulturowe Starego Miasta	C-183	26.05.1993	PSOZ-IZA-5350-5(2)/93
GARDYNY	teren przylegający do grodziska Gardyny	C-030	5.07.1950	KM-13b-41/50
GARDYNY	Zamczysko	C-018	11.06.1949	IV-1-14/49
LESZCZ	grodzisko cyplowe, wieloczęłonowe	C-199	28.12.1995	5350-45/95
STARE MIASTO	grodzisko wyżynne, dwuczłonowe	C-075	29.11.1969	-

Źródło: Rejestr zabytków archeologicznych, WUOZ w Olsztynie, 2015 r.

Na terenie gminy Dąbrówno znajdują się cztery stanowiska archeologiczne wtopione w jej krajobraz i o szczególnym znaczeniu kulturowym:

- Krzyżacki Gródek strażniczy,
- Krzyżackie założenie obronne („Szwedzka Góra”), w miejscowości Gardyny,
- Grodzisko pruskie położone w miejscowości Leszcz,
- Założenie obronne („Góra Zamkowa”) położone w miejscowości Stare Miasto.

2.15. Kultura

Do 31 grudnia 2014 r. w Gminie funkcjonowały dwa odrębne podmioty tj. Biblioteka Gminna i Gminny Ośrodek Kultury. Dnia 26 listopada 2013 roku Rada Gminy w Dąbrównie podjęła Uchwałę w sprawie zamiaru połączenia Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej w Dąbrównie. W uzasadnieniu do Uchwały podano, iż motywem połączenia gminnych instytucji kultury jest dążenie do coraz bardziej efektywnego wykonywania zadań Gminy w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie kultury. Założono, że połączenie tych dwóch instytucji przyczyni się do bardziej efektywnego wykorzystania posiadanych zasobów, sprawniejszej organizacji pracy jak również wpłynie na poprawę jakości świadczonych usług.

Dnia 30 października 2014 roku Rada Gminy w Dąbrównie podjęła uchwałę w sprawie połączenia samorządowych instytucji kultury – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrównie i Gminnej Biblioteki Publicznej w Dąbrównie i utworzenia samorządowej instytucji kultury o nazwie Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Dąbrównie oraz nadanie jej statutu. Zgodnie z podjętą Uchwałą z dniem 1 stycznia 2015 r. dokonano połączenia samorządowych instytucji kultury i utworzono Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne.

Obie instytucje w lipcu 2015 r. zostały przeniesione do wyremontowanego obiektu przy ulicy Kościuszki 11C w Dąbrównie.

Tab. 61. Instytucje i placówki prowadzące działalność kulturalną na terenie gminy Dąbrówno

Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Dąbrównie	Ul. Kościuszki 11C 14-120 Dąbrówno	Upowszechnianie kultury i rozwój czytelnictwa
Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrównie Filia w Elgnowie	Elgnowo 6 14-120 Dąbrówno	Rozwój czytelnictwa i upowszechnianie kultury
Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrównie Filia w Marwałdzie	Marwałd 31 14-120 Dąbrówno	Rozwój czytelnictwa i upowszechnianie kultury
Gminna Biblioteka Publiczna w	Samin 33	Rozwój czytelnictwa i

Dąbrównie Filia w Saminie	14-120 Dąbrówno	upowszechnianie kultury
Świetlice	Gardyny, Jagodziny, Leszcz, Lewańd Wielki, Wądzyn, Marwańd, Ostrowite, Samin, Tułodziad, Wierzbica	Integracja mieszkańców wsi.

Biblioteka w Dąbrównie należy do bibliotek osiągających wysoki wskaźnik czytelnictwa w województwie warmińsko-mazurskim. Z usług biblioteki przez ostatnie lata korzysta ponad 20% mieszkańców gminy (np. 2013 – 22% przy średniej wojewódzkiej 15,24%). Tylko cztery biblioteki z gmin wiejskich osiągają wskaźnik czytelnictwa powyżej 20%. Jest to efekt dbałości o stały dopływ nowości wydawniczych, w tym zbiorów audiowizualnych cieszących się coraz większą popularnością wśród użytkowników bibliotek. Świadczy to także o dobrym rozmieszczeniu sieci placówek bibliotecznych w gminie. Niewątpliwym sukcesem biblioteki było zakończenie procesu tworzenia katalogu on-line księgozbioru, dzięki czemu mieszkańcy mają dostęp poprzez Internet do pełnej informacji o zasobach książkowych biblioteki. Katalog on-line jest zazwyczaj jedną z usług najbardziej oczekiwanych przez czytelników. Biblioteka w Dąbrównie oferuje większość tradycyjnych usług bibliotecznych i ciągle wzbogaca ofertę o zajęcia skierowane do różnych grup wiekowych promując czytelnictwo. Przy bibliotece w Dąbrównie działają dwa Dyskusyjne Kluby Książki tj. DKK dla dzieci i DKK dla młodzieży. Utworzenie tych klubów miało za zadanie zachęcić dzieci oraz młodzież do czytania książek. Zajęcia w ramach obydwu klubów odbywają się cyklicznie raz w miesiącu osobno dla każdego DKK. Klubowicze spotykają się i dyskutują na temat wybranej przez siebie książki, a często dyskusja schodzi na zupełnie inne tematy. Promując książkę i czytelnictwo biblioteka organizuje także różne konkursy tematyczne dla dzieci , prowadzi zajęcia z dziećmi , na których czytamy książki, malujemy, rysujemy, robimy różnorodne prace z papieru, plasteliny i innych materiałów. W 2014 roku po raz pierwszy zorganizowano Święto Pluszowego Misia i będzie to cykliczną akcją w bibliotece. Stałymi formami pracy są także okolicznościowe gazetki, wystawki książek, przeglądy książek, wycieczki oraz lekcje biblioteczne dla dzieci ze szkoły podstawowej oraz gimnazjum, głośne czytanie bajek. Od dwóch lat biblioteka bierze udział w Rankingu Bibliotek ogłoszonym przez redakcję „ Rzeczpospolitej” i Instytutu Książki. Na ponad 700 bibliotek z całej Polski w 2013 roku zajęła 227 miejsce , a w 2014 roku 337 miejsce.

Tab. 62. Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]
DĄBRÓWNO	8853,1	8393,2	8599,7	8683,2	8925	8479,4
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - ogółem	3653	3504,3	3431,5	3358,9	3257	3186,9
PODREGION ELBLĄSKI	3867	3658,2	3604,3	3593,5	3515	3408
POLSKA	3517,9	3458,3	3439	3415,7	3402	3397,6

źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, stan na dzień 31.12.2014r.

Tab.63. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]
DĄBRÓWNO	16,6	16,8	16,7	15,7	16,3	17,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - ogółem	18,3	18,4	18,7	19,5	20,1	19,9
PODREGION ELBLĄSKI	18,0	17,9	17,9	17,6	18,8	18,6
POLSKA	18,7	18,4	18,6	18,9	18,5	18,3

źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, stan na dzień 31.12.2014r.

Tab. 64. Czytelnicy na 1000 ludności

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
DĄBRÓWNO	241	230	221	226	217	210
WARMIŃSKO-MAZURSKIE - ogółem	172	158	157	152	148	145
PODREGION ELBLĄSKI	153	149	152	155	150	150
POLSKA	172	169	168	168	167	164

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS, stan na dzień 31.12.2014r.

Tab. 65. Placówki biblioteczne działające na terenie gminy Dąbrówno

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
biblioteki i filie (liczba obiektów)	4	4	4	4	4	4
pracownicy bibliotek (osoby)	4	4	4	4	4	4
księgozbiór (w szt)	38520	37969	38690	39222	39879	37674
czytelnicy w ciągu roku(osoby)	1050	1046	1000	1015	977	937
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz (szt)	17461	17577	16745	15867	15989	15898

źródło: opracowanie własne GCKB, stan na dzień 31.12.2014r.

Tab. 66. Wydatki z budżetu gminy na kulturę w zł

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	309.220	403.035	411.286	446.098	634.569	1.671.988
w tym						
wydatki majątkowe inwestycyjne	0	40.517	23.409	0	201.761	1.135.165
biblioteki	171.620	166.730	173.550	189.880	197.700	205.192
domy i ośrodki kultury, świetlice, kluby	137.600	195.788	214.327	256.218	235.108	331.631

Źródło: opracowanie własne, Urząd Gminy Dąbrówno, 2015 r.

2.16. Ochrona przyrody

UKSZTAŁTOWANIE TERENU I BUDOWA GEOLOGICZNA

Obszar gminy położony jest w syneklizie pery bałtyckiej w pobliżu niecki brzeżnej paleozoicznej platformy zachodnioeuropejskiej. Łączna miąższość skał osadowych, osadzonych w paleozoiku, mezozoiku i kenozoiku może wynosić około 2,5 -3,0 km. Poniżej zalega prekambryjskie podłoże krystaliczne.

Budowa geologiczna pagórkowatej moreny czołowej w północno- zachodniej części gminy, charakteryzuje się dużą zmiennością osadów; obok osadów niespoistych (piasków, żwirów, głazów) występują spoiste utwory gliniaste. Podłoże pozostałych

zwałowe, a w części południowej i wschodniej terenu gminy – w większości jest to morena przemyta zbudowana od powierzchni z piasków i żwirów lodowcowych.

W rejonie Jezior Dąbrowskich – z uwzględnieniem ich głębokości - przekracza 60 m. Obok jezior rynny wypełnione są holocenijskimi osadami jeziornymi i bagiennymi. Ponadto, na terenie gminy występuje dość znaczna ilość drobnych form wytopiskowych, które w dużej części wypełnione są osadami organicznymi.

Miąższość utworów czwartorzędowych jest dość zróżnicowana i waha się w granicach od kilkudziesięciu metrów w części południowo –wschodniej gminy do 150 m – w części zachodniej

gminy. W profilu czwartorzędu przeważają spoiste gliny zwałowe przewarstwione wodnolodowcowymi osadami piaszczysto- zwirowymi.

Powierzchnię podczwartorzędową stanowią osady młodszego trzeciorzędu.

WARUNKI KLIMATYCZNE

Stosunki klimatyczne są wynikiem warunków geograficznych. Obszar Pojezierza Iławsko - Ostródzkiego leży w strefie pojezierzy północno - wschodniej Polski i należy według Romera (1957), do mazurskiej dzielnicy klimatycznej. Klimat w obrębie Pojezierza charakteryzuje się dużą zmiennością wynikającą ze ścierania się wpływów klimatu oceanicznego w postaci prądów płynących z pn. - zach. oraz klimatu kontynentalnego, którego fale płyną od wsch. i pd. - wsch. Duży wpływ na kształtowanie się klimatu wywiera niewielka odległość od Bałtyku, wzniesienia n.p.m., ukształtowanie terenu, duża liczba zbiorników wód jeziornych, bagien oraz pokrycie znacznych połaci lasami.

WODY POWIERZCHNIOWE

Udział wód powierzchniowych (jezior i cieków) w ogólnej powierzchni Gminy Dąbrówno wynosi ok. 6,0 %. O takiej zasobności gminy w wody powierzchniowe decydują wszystkim występujące na jej obszarze zbiorniki wodne. Pod względem hydrograficznym rzeki występujące na terenie gminy należą do zlewni rzeki Wkry. Tylko wschodni fragment gminy należy do innych dorzeczy - część północna tego fragmentu odwadniana jest źródłisko i górny bieg Marozki (dorzecze Pregoty), a część południowa przez rzekę Szkotowka (dorzecze Wkry). Garb Lubawski wraz z kulminacją Wzgórz Dylewskich jest węzłowym obszarem hydrograficznym, z którego rzeki biorą początek i odpływają we wszystkich kierunkach. Takie położenie cieków sprawia, że mają one na ogół małe przepływy. Zgodnie z podziałem zlewniowym zarządzanie wodami na terenie Gminy Dąbrówno nadzoruje Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Rzeka Wel jest lewobrzeżnym dopływem Drwęcy. Swoje źródła bierze we wsi Bartki leżącej na północ od jeziora Dąbrowa Wielka, w okolicach Wzgórz Dylewskich. Długość całkowita rzeki wynosi 118,0 km, z czego na terenie Gminy Dąbrówno przepływa odcinkiem 6,1 km.

Wszystkie cieki charakteryzuje śnieżno-deszczowy system zasilania, z dwoma wysokimi stanami wody w ciągu roku oraz jednym minimum. Po osiągnięciu wiosennego maksimum (w okresie pomiędzy styczniem a kwietniem), stany wody i przepływy rzek zmniejszają się. Wezbrania letnie (lipiec, sierpień) są zdecydowanie mniejsze od wiosennych. Minimum przypada

między lipcem i październikiem. Przejścia od stanów najwyższych do najniższych są łagodne, a różnice pomiędzy średnimi miesięcznymi stanami maksymalnymi i średnimi miesięcznymi stanami minimalnymi wynoszą niewiele. Średni przepływ rzeki Wel przy wypływie z jeziora Mała Dąbrowa wynosi około 1 m /sek. Przepływy pozostałych większych cieków są mniejsze o około rząd wielkości. Największa z nich (Mała Wkra) 3 km przed ujściem do jeziora Mała Dąbrowa ma średni przepływ około 0,15 m/sek.

Na terenie gminy Dąbrowno występuje kilka naturalnych zbiorników wodnych - jezior, które pełnią zarówno funkcje rekreacyjne jak i gospodarcze (zbiorniki hodowlane) zasilane głównie wodami powierzchniowymi.

Na obszarze gminy znajduje się 10 jezior o łącznej powierzchni ponad 914 ha, co stanowi 5,5 % ogólnej powierzchni gminy. Wszystkie jeziora, za wyjątkiem jeziora Dąbrowa położone są w obszarach chronionego krajobrazu.

Zdecydowana większość jezior jest pochodzenia polodowcowego, głównie typu rynnowego. Najczęściej są one długie i wąskie o stromych brzegach, znacznych głębokościach i zróżnicowanym dnie. Często porośnięte roślinnością zanurzoną typu trzcina, pałka wąskolistna, moczarka, rdest, rogatek. Dominujące gatunki ryb to: węgorz, sielawa, lin, okoń, leszcz, szczupak.

Celem zapewnienia ochrony zbiorników wodnych posiadających walory przyrodnicze i wypoczynkowe na terenie gminy Dąbrowno były Wojewoda Olsztyński wprowadził Rozporządzeniem Nr 45 z dnia 5 czerwca 1998 r. strefę ciszy na dwóch jeziorach: Dąbrowa Wielka i Dąbrowa Mała.

OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE

Na terenie gminy obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi objęto różnymi formami ochrony.

Tab. 67. Obszary prawnie chronione na terenie gminy Dąbrowno – w ha

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem ha	9387,60	9387,60	9387,60	9387,60	9387,60	9387,60
w tym						

parki krajobrazowe	1177,50	1177,50	1177,50	1177,50	1177,50	1177,50
obszary chronionego krajobrazu	8210,10	8210,10	8210,10	8210,10	8210,10	8210,10
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody						
	19,10	19,10	19,10	19,10	19,10	19,10

PARK KRAJOBRAZOWY WZGÓRZ DYLEWSKICH stanowiący część składową Zespołu Parków Krajobrazowych Pojezierza Iławskiego i Wzgórz Dylewskich został ustanowiony rozporządzeniem Wojewody Olsztyńskiego nr 4 z dnia 4.01.1994r. Teren Parku Krajobrazowego Wzgórz

Dylewskich i jego strefy ochronnej obejmuje północno-zachodnią część gminy Dąbrówno. Na jego obszarze znajduje się najwyższa w Województwie Warmińsko Mazurskim Góra Dylewska (312,2 m n.p.m.). Obszary parku i jego otuliny w planie jego zagospodarowania przestrzennego zostały podzielone na strefy o różnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Zinventaryzowano 24 gatunki roślin objętych ścisłą ochroną oraz 169 gatunków zwierząt chronionych. Ważnym elementem środowiska Parku są wody powierzchniowe i tereny podmokłe. Park posiada od 1997r plan ochrony zawierający nakazy i zalecenia dotyczące prowadzenia działań ochronnych.

UŻYTKI EKOLOGICZNE

W celu ochrony walorów przyrodniczych rozporządzeniem nr 63 Wojewody Olsztyńskiego w 1997 roku (Dz. Urz. Woj. Olszt, nr 9 poz. 27 z 17.03.1997 r). został ustanowiony jeden użytek ekologiczny o powierzchni 19,12 ha o nazwie „*Brzeźno Mazurskie*”. Przedmiotem ochrony jest jezioro Brzeźno Małe oraz otaczające je łąki oraz bagna.

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Na mocy rozporządzenia nr 21 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003r. w sprawie systemów obszarów chronionego krajobrazu oraz zasad gospodarowania na tych terenach utworzono:

Dąbrówieński Obszar Chronionego Krajobrazu o powierzchni całkowitej 5 565 ha obejmujący w większości gminę Dąbrówno i tylko niewielki fragment gminy Działdowo;

Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Mielno o powierzchni całkowitej 10 498, do którego należy południowo – zachodnia część gminy Dąbrówno (wraz z jeziorem Gardejki);

Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich o powierzchni całkowitej 14.483,2 ha do którego należy północno – zachodnia część gminy, obejmująca Uroczyisko – Klonowo.

Ponadto nadal obowiązują postanowienia rozporządzenia nr 53 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 16.06.1998r. w sprawie systemu obszarów chronionych w województwie olsztyńskim, wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu oraz zasad gospodarowania na tych terenach (*Dz. Urz. Województwa Olsztyńskiego nr 13/98, poz. 186*), które obok ochrony rezerwatowej i poprzez parki krajobrazowe wprowadza dodatkową kategorię wzmożonej ochrony i ochrony umiarkowanej.

Do obszarów wzmożonej ochrony krajobrazu na terenie gminy Dąbrówno należy duży obszar w rejonie rynien jezior Dąbrowskich i doliny rzeki Wel, a także fragment pagórkowatej wysoczyzny morenowej w okolicach źródeł Marózki w rejonie Gardyn. Niemal cały obszar gminy jest objęty umiarkowaną ochroną krajobrazu.

POMNIKI PRZYRODY

Tab. 68. Pomniki przyrody w szt

Jedn. Terytor.	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POW. OSTRODZKI	163	162	162	162	163	163
PODREGION ELBL	1339	1341	1342	1341	1340	1355
WARM.MAZ	2556	2576	2573	2564	2562	2569
DĄBRÓWNO	6	6	6	6	6	6

Na terenie gminy Dąbrówno znajduje się 6 obiektów objętych ochroną w formie pomników przyrody, w tym drzewa:

jesion (nr 400) obwód 368 cm, wys. 26 m, położony w miejscowości Tułodziad, w północno – zachodniej części parku (wpisany do rejestru w 1984r.);

buk (nr 495) obwód 350 cm, wys. 24 m w leśnictwie Napromek (wpisany do rejestru w 1989r.)

jesion (nr 496) o obwodzie 320 cm i wysokości 29 m w leśnictwie Napromek (wpisany do rejestru w 1989r.)

głazy:

głaz pomnikowy (nr 309) –głaz granitowy o obwodzie 6 m i wysokości 70 cm położony w rejonie leśniczówki Napromek, na granicy z gminą Lubawa;

głaz granitowy (nr 68) o obwodzie 6,6 m i wysokości 07 m;

głaz granitowy (nr 67) o obwodzie 4,5 m i wysokości 0,6m

Głazowisko położone jest w lesie, na szczycie wzgórza, około 150m na południowy zachód od leśniczówki Napromek. Na obszarze około 4 arów występuje tu ponad 40 głazów. Są to głównie szaroróżowe granitognejsy, głazy granitowe barwy szarej, różowej i ciemnoczerwonej, w tym trzy największe wymienione wyżej.

Na terenie poszczególnych nadleśnictw obejmujących swoim działaniem gminę Dąbrówno część lasów została uznana jako lasy ochronne, w tym w nadleśnictwie Olsztynek (obszar 293,7 ha), Lidzbark (obszar 8,44 ha) Nidzica – obszar 2,39 ha (ostoja zwierząt chronionych)

2.17. Turystyka

Pola namiotowe

Jedyną polą namiotową na terenie gminy zlokalizowaną jest w Dąbrównie nad jeziorem Dąbrowa Mała, przy drodze powiatowej nr 1255N Dąbrówno –Tuczki – Płońnica - Gródki (ul. Lidzbarska). Administrowany przez prywatną osobę obiekt posiada energię elektryczną,

bieżącą wodę, kanalizację oraz dwie drewniane wiaty ze stołami. Teren jest ogrodzony i oznakowany.

W ramach działań na rzecz rozwoju turystyki samochodowej należałoby wykorzystać walory krajobrazowe gminy poprzez budowę małej infrastruktury turystycznej zlokalizowanej w sąsiedztwie dróg (parkingi, miejsca widokowe, miejsca do wypoczynku podczas przerwy w podróży o odpowiednim standardzie np. połączone z możliwością rekreacji).

Kampingi

Brak.

2.18. Sport i rekreacja

Bazę sportową w gminie tworzą:

- kompleks boisk sportowych wybudowany w latach 2012-2013 w miejscowości Dąbrówno, w skład którego wchodzi: boisko do gry w piłkę nożną z nawierzchnią trawiastą, trybuna, boisko z nawierzchnią z trawy syntetycznej; boisko do siatkówki plażowej;
- boiska wiejskie i szkolne powstałe na działkach gminnych w miejscowościach,
- sala gimnastyczna w Dąbrównie o wymiarach 26,7mx14,65m (wspólna dla Publicznej Szkoły Podstawowej i Publicznego Gimnazjum w Dąbrównie).

Ofertę aktywnego wypoczynku dla dzieci i młodzieży uzupełniają place zabaw zlokalizowane w :

Tab. 69. Place zabaw na terenie gminy Dąbrówno

Lp.	Miejscowość
1.	Dąbrówno
2.	Elgnowo
3.	Marwałd
4.	Ostrowite
5.	Saminek

6.	Tułodziad
7.	Samin
8.	Lewałd Wielki
9.	Leszcz
10.	Gardyny
11.	Brzeźno Mazurskie
12.	Wierzbica
13.	Jagodziny
14.	Łogdowo
15.	Odmy
16.	Okragłe
17.	Osiekowo
18.	Wądzyn

Niektóre z w/w placów zabaw powstały przy współudziale środków unijnych w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Program LEADER.

Na terenie Gminy istnieją trzy ośrodki jazdy konnej, które stanowią alternatywę spędzania wolnego czasu nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale również dla osób dorosłych oraz turystów. Są to:

1. Lajkonik - Zofia i Tadeusz Przybylski, Lewałd Wielki, stajnia proponuje naukę jazdy konnej, organizuje imprezy plenerowe;
2. Inter Piast Kalbornia / w sezonie /;
3. Wojciech Zub, Leszcz

Na terenie gminy znajduje się szlak kajakowy rozpoczynający się na rzece Wel poprzez jezioro Dąbrowa Wielka i 9 innych jezior wiodący do rzeki Drwęcy, trudny i uciążliwy, o całkowitej długości 98,5 km. Przebiega przez teren siedmiu gmin.

Jeziora położone w Dąbrównie stanowią bazę rozwoju wędkarstwa, jednak ich dzierżawcami jest prywatny podmiot.

Wiodącą rolę w kulturze fizycznej spełnia Klub Sportowy „VEL” Dąbrówno, który liczy 35 członków.

2.19. Budżet gminy

Tab. 70. Struktura dochodów Gminy Dąbrówno w latach 2009–2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba mieszkańców	4537	4499	4517	4468	4459
DOCHODY OGÓŁEM	13 804 060	16 684 374	15 361 808	15 419 892	16 954 959
Dochody bieżące	13 427 464	14 221 223	14 054 635	14 387 842	16 262 098
Podatki i opłaty lokalne	2 276 613	2 231 156	2 599 825	2 753 013	3 864 609
Udział w podatkach centralnych	835 726	984 167	1 010 748	1 036 133	1 155 528
Subwencje	5 352 329	5 429 076	5 784 281	6 259 612	5 697 776
Dotacje	4 269 036	4 455 591	4 030 482	3 888 585	4 402 768
Pozostałe	693 760	1 121 233	629 299	450 498	1 141 417
Dochody majątkowe	376 596	2 463 151	1 307 173	1 032 050	692 861
Dochody z majątku	366 596	81 398	639 909	81 723	440 135
Dotacje na inwestycje	10 000	2 381 753	667 264	950 327	252 725
Dochody ogółem na 1 Mieszkańca		3734	3438	3451	3795

Źródło: opracowanie własne, Urząd Gminy Dąbrówno, 2015 r.

Analiza dochodów Gminy Dąbrówno w latach 2010 -2014 wskazuje wzrost dochodów ogółem o wartość 3 150 899,00zł. Najniższy poziom dochodów budżetowych charakteryzował rok 2010. W 2011 roku uzyskane dochody były wyższe o ponad 2,8 mln zł w stosunku do roku

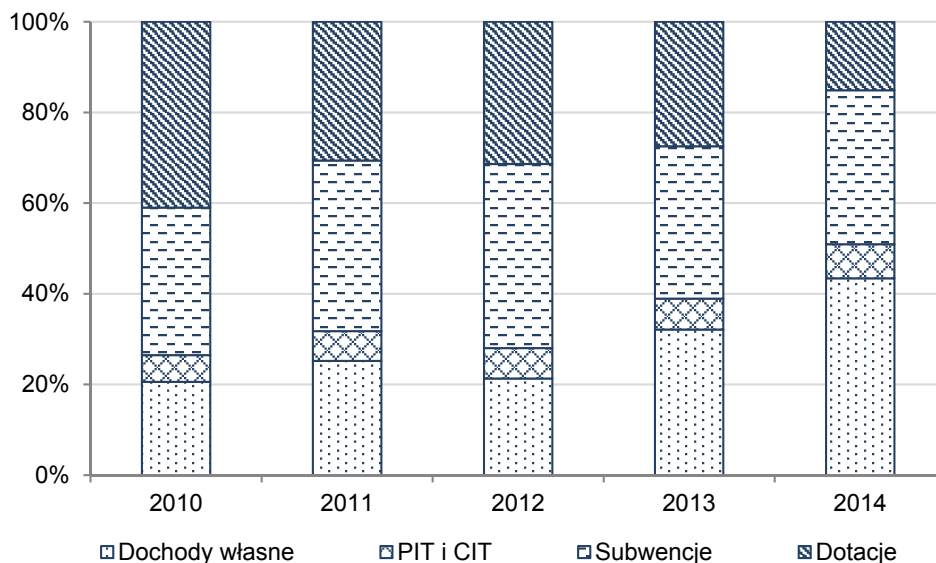
poprzedniego, a wynikało to z uzyskania środków z Unii Europejskiej w ramach zwrotu kosztów poniesionych w związku z zrealizowanymi inwestycjami, w tym związaną m.in. z budową sieci kanalizacji sanitarnej.

Najwyższy poziom dochodów budżetowych charakteryzował rok 2014, a wynikał on ze zwiększenia wpływów z tytułu podatków lokalnych i opłat (w stosunku do 2013 roku wpływy zwiększyły się o ponad 1,1 mln zł).

Dochody gminy w badanym przedziale czasu systematycznie rosną. Dochody bieżące wyraziły się w budżecie w roku 2014 kwotą 16 262 098 zł, w roku 2010 stanowiły wartość 13 427 464 zł, co oznacza wzrost o wartość 2 834 634 zł.

W strukturze dochodów budżetu jednostki samorządu terytorialnego wyszczególnia się, w układzie działów klasyfikacji budżetowej, dochody bieżące i dochody majątkowe według ich źródeł. Do dochodów bieżących zalicza się wszystkie dochody niebędące dochodami majątkowymi. Są to dochody o charakterze stałym, powtarzalnym i wiążą się z bieżącą działalnością jednostki. Do dochodów majątkowych zalicza się: dotacje i środki przeznaczone na inwestycje; dochody ze sprzedaży majątku; dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Dochody majątkowe mają charakter jednorazowy.

Wykres 2. Kształtowanie się źródeł dochodów Gminy Dąbrówno w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne.

Na rycinie 5 przedstawiono uproszczoną klasyfikację źródeł dochodów Gminy, która została podzielona na dochody własne, udział w podatkach centralnych (PIT i CIT), subwencje oraz dotacje. W latach 2010-2012 dochody własne stanowiły około 20% dochodów ogółem. Od 2013 roku wzrósł poziom tych dochodów, by w 2014 roku zapewniać ponad 40% wpływów do budżetu. W latach 2010-2014 dochody z PIT i CIT stanowiły około od blisko 5% do 10% dochodów ogółem. Ponad 50% dochodów przypadało na subwencje i dotacje.

Udział w podatkach centralnych PIT i CIT jest często zaliczany jako źródło dochodów własnych. Z racji charakteru tych dochodów (praktycznie brak wpływu na ich wielkość ze strony samorządu) nie ma podstaw do zaliczania ich jako dochodów własnych. Jest to z kolei znaczące źródło dochodów, dlatego zostały wyłonione osobno. W analizowanym okresie, w strukturze dochodów Gminy Dąbrówno dostrzega się wzrost wartości udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, przy jednoczesnym dość niskim udziale w podatku dochodowym od osób prawnych.

W latach 2010-2012 ponad 80% dochodów budżetowych Gminy Dąbrówno stanowiły subwencje i dotacje, które ze względu na niezależny od jednostki sposób przyznawania i praktycznie brak możliwości kształtowania nie mogły być właściwą podstawą podejmowanych decyzji. Od 2013 roku udział subwencji i dotacji w strukturze dochodów budżetowych uległ zmniejszeniu, aczkolwiek nadal odgrywa dominujące znaczenie w strukturze dochodów Gminy.

Tab. 71. Struktura zrealizowanych wydatków Gminy w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
WYDATKI OGÓŁEM	15 771 449	17 964 621	16 760 200	15 046 410	17 027 907
Wydatki bieżące	13 196 826	14 058 527	14 102 351	14 130 217	15 679 276
Wynagrodzenia i pochodne	6 450 382	6 823 051	6 980 668	6 769 705	6 987 836
Pozostałe bieżące	6 702 601	7 087 432	6 888 199	7 110 163	8 484 103
Obsługa długu	43 844	148 043	233 485	250 350	207 338
Poręczenia i gwarancje	0	0	0	0	0
Wydatki majątkowe	2 574 623	3 906 094	2 657 848	916 193	1 348 631

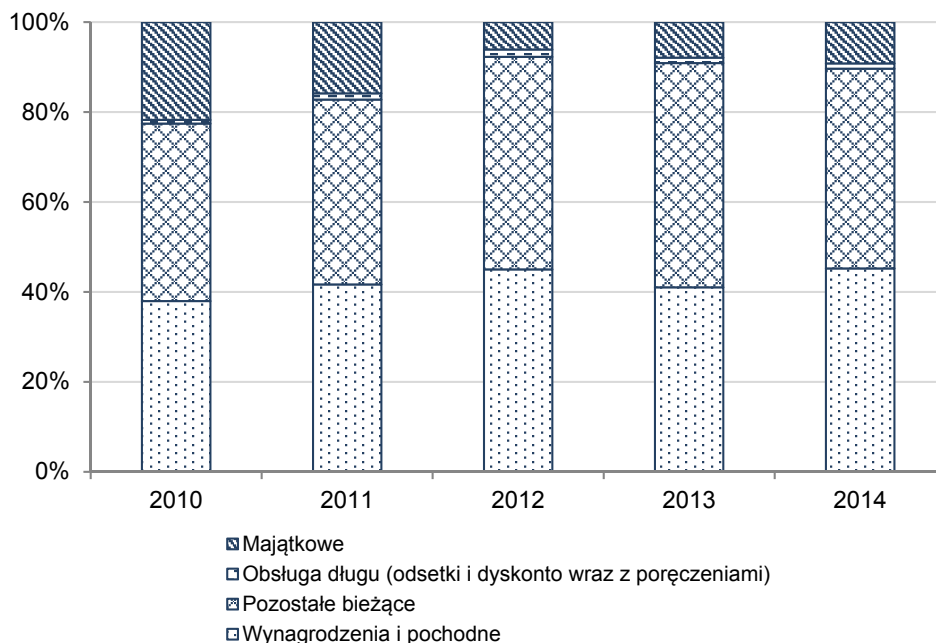
Źródło: Opracowanie własne.

W analizowanym okresie wydatki bieżące Gminy Dąbrówno wykazują rokrocznie tendencję wzrostową. Od 2010 do 2014 roku wydatki bieżące wzrosły o prawie 2,5 mln zł. Wśród nich największy poziom wykazują wydatki z tytułu wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń. Wydatki bieżące w badanych latach wynoszą średnio 14,3 mln zł, zaś 48% stanowią wydatki przeznaczone na wynagrodzenia i pochodne.

Tab. 72. Wydatki na 1 mieszkańca ogółem w latach 2011-2014

	2011	2012	2013	2014
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	4 021	3 751	3 368	3 811

WYKRES 2. KSZTAŁTOWANIE SIĘ KIERUNKÓW WYDATKÓW GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne.

Wygradzenia i pochodne, które stanowiły ponad 40% całkowitej wartości wydatków. W badanym okresie nastąpił wzrost udziału wydatków na wynagrodzenia i pochodne w wydatkach ogółem.

Wyższy w stosunku do 2014 roku poziom wydatków na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń wynika z włączenia w strukturę organizacyjną Urzędu Gminy zlikwidowanego Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, który dotychczas funkcjonował w formie samorządowego zakładu budżetowego i konieczności zapewnienia wynagrodzeń dla przejętych pracowników.

Głównymi kierunkami wydatkowania środków pieniężnych przez Gminę w analizowanym okresie była oświata i wychowanie (ponad 35% całkowitych wydatków), pomoc społeczna (ponad 22% wydatków) oraz administracja publiczna (blisko 10%).

Wysokie wydatki Gmina ponosi również poprzez realizację działań w obszarze gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (około 8,2%), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (prawie 4,3%) oraz transportu i łączności (4,2%), a także w związku z funkcjonowaniem mniejszych grup wydatków, z obszaru:

1. rolnictwo i łowiectwo;
2. pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej;
3. gospodarka mieszkaniowa;
4. kultura fizyczna.

Zadłużenie Gminy

Do końca roku 2013, jednostki samorządu terytorialnego powinny były przestrzegać dwóch wskaźników, odnoszących się do obsługi, a także poziomu ich zadłużenia, ustalonych w ustawie o finansach publicznych z 2005 roku. Zgodnie z nimi, JST nie mogły w danym roku uchwalić budżetu, zakładającego obsługę zadłużenia powyżej poziomu 15% w stosunku do wysokości dochodów ogółem. Dodatkowym obostrzeniem, odnoszącym się do całkowitej wysokości zadłużenia jednostki, był limit określający maksymalny poziom zadłużenia na poziomie 60% dochodów ogółem. Wraz z rokiem 2014, w miejsce „starych” limitów, w życie wszedł art. 243, mówiący o tym, że dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku nie może przekroczyć indywidualnie liczonego (na podstawie danych z trzech lat poprzedzających rok budżetowy), maksymalnego wskaźnika spłaty zobowiązań

Tab. 73 Dług Gminy Dąbrówno w latach 2009-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dług na koniec roku	1 246 723	3 200 613	4 533 623	5 837 900	5 554 100	5 696 100

Źródło: Opracowanie własne.

Tab. 74. Wskaźnik zadłużenia Gminy Dąbrówno w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kwota długu (zł)	1 246 723	3 200 613	4 533 623	5 837 900	5 554 100	5 696 100
Dochody ogółem (zł)	12 610 354	13 804 060	16 684 374	15 361 808	15 419 892	16 955 641
Wskaźnik zadłużenia (%)	9,89	23,19	27,17	38,00	36,02	33,59

Źródło: Opracowanie własne.

W latach 2009-2014 wskaźnik zadłużenia Gminy kształtował się korzystnie i nie przekroczył progu wskazanego w ustawie o finansach publicznych. Wartość wskaźnika w analizowanym okresie oscylowała w okolicy 27,98 %. Wskaźnik poziomu obsługi zadłużenia obrazuje udział wydatków na obsługę zadłużenia i spłat rat kapitałowych w dochodach ogółem. Łączne koszty obsługi długu jednostki samorządowej przypadające do zapłaty w danym roku budżetowym oraz potencjalne spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń, zgodnie z ustawą o finansach publicznych, nie mogą przekroczyć 15 % jej dochodów ogółem.

Tab.75. Wskaźnik obsługi zadłużenia Gminy Dąbrówno w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Raty+odsetki (zł)	507 435	526 844	1 931 033	1 450 808	1 582 282	409 338
Dochody ogółem (zł)	12 610 354	13 804 060	16 684 374	15 361 808	15 419 892	16 955 641
Wskaźnik obsługi zadłużenia (%)	4,02	3,82	11,57	9,44	10,26	2,41

Źródło: Opracowanie własne, 2015

W Gminie wskaźnik obsługi zadłużenia kształtuje się na niskim, bezpiecznym poziomie. Najwyższa wartość wskaźnika wystąpiła w 2011 roku – 11,57 %, a najniższa w 2014 roku – 2,41%.

Niski poziom obsługi zadłużenia w każdym z badanych lat wskazuje na fakt, iż ryzyko niewypłacalności Gminy jest niewielkie.

Tab. 76. Wysokość środków europejskich pozyskanych przez Gminę Dąbrówno w latach 2009-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dofinansowanie	532 839	630 717	2 039 066	1182 653	892 355	536 789

Rozdział III. Analiza SWOT\ TOWS

Zadaniem warsztatowych spotkań Zespołów Tematycznych było wypracowanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla Gminy Dąbrówno, czyli przeprowadzenie analizy SWOT. Wskazana analiza jest jednym z podstawowych elementów każdego planu strategicznego.

Analiza SWOT jest kompleksową metodą służącą do badania zasobów obszaru oraz jego otoczenia. Jest ona oparta na prostym schemacie klasyfikacji. Wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję gminy dzieli się na:

- zewnętrzne w stosunku do gminy i mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na jednostkę i mające wpływ pozytywny.

Analiza SWOT polega na zidentyfikowaniu wymienionych czterech grup czynników:

- **S (Strengths) – mocne strony:** wszystko co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obszaru,
- **W (Weaknesses) – słabe strony:** wszystko co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obszaru,
- **O (Opportunities) – szanse:** wszystko co stwarza dla analizowanego obszaru szansę korzystnej zmiany,
- **T (Threats) – zagrożenia:** wszystko co stwarza dla analizowanego obszaru niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Na podstawie posiadanej wiedzy oraz w oparciu o dane zawarte w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Dąbrówno i wynikające z nich tendencje, podczas przeprowadzonych warsztatów strategicznych, Zespoły Tematyczne określiły najważniejsze czynniki. Zostały one przedstawione w poniższych tabelach.

Tab. 77. Analiza SWOT dla gminy Dąbrówno (mocne i słabe strony)

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Bogate zasoby dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej.</p> <p>2. Znacząca liczba cennych obiektów budownictwa sakralnego i świeckiego oraz miejsc o istotnym znaczeniu dla historii regionu.</p> <p>3. Różnorodność kulturowa i religijna obszaru gminy.</p> <p>4. Wysokie walory środowiska naturalnego – duża liczna obiektów cennych przyrodniczo (obszary chronione, paki krajobrazowe, rezerваты przyrody, pomniki przyrody).</p> <p>5. Czyste środowisko i brak zakładów produkcyjnych charakteryzujących się dużą uciążliwością.</p> <p>6. Duży potencjał dla rozwoju nieuciążliwych środowiskowo form działalności gospodarczej, ze szczególnym nakierowaniem na rekreację i wypoczynek.</p> <p>7. Duży potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej nakierowany na ekologiczną.</p> <p>8. Znaczący potencjał społeczny i gospodarczy wynikający z dużej liczby ludności w wieku produkcyjnym - duże zasoby siły pracowniczej.</p> <p>9. Lokalni liderzy działający na rzecz aktywizacji i rozwoju reprezentowanych środowisk.</p> <p>10. Duży potencjał w grupie ludności w wieku przedprodukcyjnym, która okazuje się wysoką aktywnością własną.</p>	<p>1. Niewystarczające zabezpieczenie w infrastrukturę komunikacyjną obiektów wykorzystywanych do obsługi ruchu turystycznego (drogi dojazdowe, ciągi komunikacji pieszej, miejsca parkingowe),</p> <p>2. Brak podstawowej infrastruktury na polach namiotowych.</p> <p>3. Brak campingów.</p> <p>4. Niewystarczająca oferta turystyczna ograniczona do kilku miesięcy w roku, brak atrakcyjnych propozycji na odpoczynek po sezonie wakacyjnym.</p> <p>5. Niedostateczna infrastruktura około turystyczna (np. korty, amfiteatry, kąpieliska, kryte baseny, place zabaw dla dzieci, zagospodarowane plaże, miejsca widokowe).</p> <p>6. Zły stan zachowania wielu obiektów zabytkowych.</p> <p>7. Niski standard obiektów noclegowych i brak ich kategoryzacji.</p> <p>8. Brak jednolitego systemu informacji i promocji dla całego obszaru gminy. Brak wspólnej promocji lokalnych samorządów jako obszaru atrakcyjnego turystycznie</p> <p>9. Niska jakość infrastruktury komunikacyjnej, głównie do małych miejscowości.</p> <p>10. Rolniczy charakter terenów oznacza ograniczone możliwości adoptowania obszarów na cele turystyczne.</p> <p>11. Niewielka ilość atrakcji turystycznych wykreowanych drogą inwestycji na bazie posiadanych zasobów i walorów.</p> <p>12. Niewystarczające zagospodarowanie nabrzeży jezior i rzek.</p> <p>13. Brak systemu ulg podatkowych dla inwestorów.</p> <p>14. Niewystarczające środki finansowe na rozwój i promocję gminy i jej walorów.</p> <p>15. Niewystarczająca umiejętności wykorzystania zewnętrznych instrumentów wsparcia inwestycji.</p> <p>16. Niewystarczająca powierzchnia terenów inwestycyjnych, brak nowych miejsc pracy,</p>

<p>11. Sieć aktywności lokalnej opartej o jednostki OSP.</p> <p>12. Rozbudowana baza kulturalna na poziomie gminny.</p>	<p>niewystarczające inwestycje podmiotów gospodarczych.</p> <p>17. Marginalizacja najuboższej ludności, dziedziczenie biedy.</p> <p>18. Niekorzystne wskaźniki demograficzne, migracja osób w wieku produkcyjnym, pogarszająca się struktura demograficzna.</p> <p>19. Niewystarczająca infrastruktura socjalna oraz niepełne instytucjonalne wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>20. Utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, w tym brak wsparcia dla osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych.</p> <p>21. Niekorzystna struktura bezrobocia.</p> <p>22. Słaba infrastruktura sportowa</p> <p>23. Brak przedszkola na terenie Gminy.</p> <p>24. Niskie lub zdezaktualizowane kwalifikacje mieszkańców.</p> <p>25. Znaczący odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>26. Niewystarczająca oferta skierowana na rozwój osobisty realizowana w dopasowaniu do różnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, seniorzy).</p> <p>27. Niski wskaźnik przedsiębiorczości.</p> <p>28. Mała liczba inwestycji zewnętrznych realizowanych przez podmioty rynkowe.</p> <p>29. Braki infrastrukturalne – niewystarczający poziom skanalizowania gminy.</p> <p>30. Zbyt mała liczba obiektów wykorzystywanych jako centra aktywności wiejskiej (świetlice, miejsca spotkań) i niewystarczający stopień ich wyposażenia dla realizacji zaplanowanych funkcji.</p> <p>31. Niedostateczny rozwój mieszkalnictwa komunalnego.</p> <p>32. Niedoinwestowanie obiektów użytku publicznego.</p> <p>33. Niedostateczne wyposażenie OSP.</p> <p>34. Znaczące oddalenie od większych ośrodków miejskich.</p> <p>35. Niewystarczająca aktywność własna mieszkańców i ograniczona partycypacja w sprawach istotnych społecznie.</p> <p>36. Ograniczone środki na rozwój organizacji pozarządowych i brak wypracowanego systemu wsparcia działalności liderów</p>
---	---

lokalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warsztatów strategicznych

Tab. 78. Analiza SWOT dla gminy Dąbrówno (szanse i zagrożenia rozwoju)

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność środków finansowych, nowa perspektywa finansowania UE 2. Realizacja programów nastawionych na rozwój zasobów ludzkich min: aktywizacje zawodową i społeczną kierowanych do grup wyłączonych z rynku pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie edukacji dzieci i młodzieży, rozwój kompetencyjny pracujących. 3. Rozwój polityki prorodzinnej państwa. 4. Pomoc finansowa i materialna oraz organizacyjna kierowana do organizacji pozarządowych w ramach krajowe i zagraniczne programów pomocowych oraz rozwój trzeciego sektora realizującego szeroką misję społeczną. 5. Moda na turystykę kwalifikowaną (myślistwo, wędkarstwo), rozwój turystyki ekstremalnej (survival, paintbal, wzrost zainteresowania turystyką specjalistyczną opartą o wykorzystanie dziedzictwa kulturowe i przyrodniczego. 6. Poprawa sytuacji ekonomicznej kraju i UE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nasilenie negatywnych tendencji demograficznych wynikające z emigracją osób w wieku produkcyjnym z terenów wiejskich, starzenie się społeczeństwa, spadek dzietności. 2. Wykluczenie inwestycyjne (marginalizacja gospodarcza) obszarów peryferyjnych. 3. Utrudnienia proceduralne dla realizacji inwestycji na obszarach cennych przyrodniczo. 4. Wysokie koszty rewitalizacji obiektów zabytkowych. 5. Brak uregulowań prawnych wymuszających na prywatnych właścicielach obiektów zabytkowych restaurowania zakupionych zabytków. 6. Spadek aktywności turystycznej i silna konkurencja ze strony innych regionów kraju oraz zwiększona aktywność turystyki zagranicznej. 7. Pogorszenie sytuacji ekonomicznej na poziomie kraju, niestabilność UE 8. Nieumiejętność realizacji zadań partnerskich na styku jednostek sektora publicznego i prywatnego. 9. Dekoniunktura gospodarcza i stagnacja na rynku pracy. 10. Narastanie niekorzystnych zjawisk społecznych związanych z zatarciem postaw obywatelskich (partykularyzm,

	klientelizm, nepotyzm). 11. Rozwarstwienie społeczeństwa. 12. System rozdziału środków pomocowych preferujący obszary o wysokim potencjale rozwojowym.
--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warsztatów strategicznych

W rezultacie pojawiły się zapisy jak w tabelach powyżej, służące w dalszej części pracom nad analizą SWOT/TOWS, w celu określenia typu najlepszej strategii dla gminy Dąbrówno oraz sformułowaniu celów strategicznych. Pogłębiona analiza SWOT/TOWS miała określić, jaki wariant strategiczny jest najkorzystniejszy dla gminy Dąbrówno.

Tab. 79. *Możliwe warianty strategiczne*

STRATEGIA SO (AGRESYWNA, MAXI - MAXI)	- dąży do wykorzystania szans pojawiających się w otoczeniu, bazując na mocnych stronach jednostki - jest to strategia silnej ekspansji rozwojowej, inwestowania i dalszego budowania przewagi konkurencyjnej
STRATEGIA WO (KONKURENCYJNA, MINI - MAXI)	- dąży do przezwyciężenia słabości jednostki (lub ich unikania) przez wykorzystanie możliwości, jakie stwarza otoczenie - można ją realizować przez powiększenie zasobów finansowych, doskonalenie produktów, redukcję kosztów, zwiększenie wydajności
STRATEGIA ST (KONSERWATYWNA, MAXI - MINI)	- dąży do wykorzystania mocnych stron jednostki w celu uniknięcia lub zredukowania wpływu zagrożeń zewnętrznych
STRATEGIA WT (DEFENSYWNA MINI - MINI)	- dąży do redukcji wewnętrznych słabości oraz unikania zagrożeń ze strony otoczenia - realizowana jest poprzez redukcję kosztów, zaprzestanie dalszych inwestycji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie literatury związanej z planowaniem i zarządzaniem strategicznym

Przystąpiono, zatem do wykonania analizy SWOT/TOWS, która służy ustaleniu zależności, pomiędzy najważniejszymi dla rozwoju zjawiskami w funkcjonowaniu gminy. Na jej potrzeby analizuje się każdą z wymienionych mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń, nadając im odpowiednią liczbę punktów. Na podstawie analizy SWOT wypracowanej przez zespoły tematyczne, prace eksperckie sformułowano pięć obszarów priorytetowych.

Tab. 80. Analiza SWOT dla gminy Dąbrówno

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bogactwo zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego. 2. Duży potencjał jednostki dla rozwoju funkcji turystycznych, nieuciążliwych środowiskowo form działalności gospodarczej oraz produkcji rolniczej nakierowanej na żywność ekologiczną. 3. Znaczący potencjał społeczny i gospodarczy wynikający z dużej liczby ludności w wieku produkcyjnym - duże zasoby siły pracowniczej. 4. Aktywni lokalni liderzy działający na rzecz aktywizacji i rozwoju reprezentowanych środowisk. 5. Wysoką aktywnością własną ludności w wieku przedprodukcyjnym.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczające zagospodarowanie infrastrukturalne przestrzeni wykorzystania turystycznego. 2. Marginalizacji społeczna części mieszkańców i sytuacje wykluczenia osób o niższym statusie materialnym. 3. Niski wskaźnik przedsiębiorczości i mała liczba inwestycji zewnętrznych realizowanych przez podmioty rynkowe. 4. Niewystarczająca aktywność własna mieszkańców i ograniczona partycypacja w sprawach istotnych społecznie oraz ograniczone środki na rozwój organizacji pozarządowych i brak wypracowanego systemu wsparcia działalności liderów lokalnych. 5. Niedoinwestowane obiektów użytku publicznego i braki w infrastrukturze technicznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępność środków finansowych, nowa perspektywa finansowania UE 2. Realizacja programów nastawionych na rozwój zasobów ludzkich min: aktywizacje zawodową i społeczną kierowanych do grup wyłączonych z rynku pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie edukacji dzieci i młodzieży, rozwój kompetencyjny pracujących. 3. Rozwój polityki prorodzinnej państwa. 4. Pomoc finansowa i materialna oraz organizacyjna kierowana do organizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nasilenie negatywnych tendencji demograficznych wynikające z: emigracja osób w wieku produkcyjnym z terenów wiejskich, starzenie się społeczeństwa, spadek dzietności. 2. Wykluczenie inwestycyjne (marginalizacja gospodarcza) obszarów peryferyjnych, dekonstrukcja gospodarcza i stagnacja na rynku pracy. 3. Narastanie niekorzystnych zjawisk społecznych związanych z zatarciem postaw obywatelskich (partykularyzm, klientelizm, nepotyzm).

<p>pozarządowych w ramach krajowych i zagranicznych programów pomocowych oraz rozwój trzeciego sektora realizującego szeroką misję społeczną.</p>	<p>4. Spadek aktywności turystycznej i silna konkurencja ze strony innych regionów kraju oraz zwiększona aktywność turystyki zagranicznej.</p>
<p>5. Moda na turystykę kwalifikowaną (myślistwo, wędkarstwo), rozwój turystyki ekstremalnej (survival, paintbal, wzrost zainteresowania turystyką specjalistyczną opartą o wykorzystanie dziedzictwa kulturowe i przyrodniczego.</p>	<p>5. System rozdziału środków pomocowych preferujący obszary o wysokim potencjale rozwojowym.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warsztatów strategicznych

Tab. 81. Zestawienie zbiorcze wyników analizy SWOT/TOWS

KOMBINACJA	WYNIKI ANALIZY SWOT		WYNIKI ANALIZY TOWS		ZESTAWIENIE ZBIORCZE SWOT/TOWS	
	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/Szanse	26	5,2	30	6,1	56	11,30
Mocne strony/Zagrożenia	28	5,7	32	6,25	60	11,95
Słabe strony/Szanse	<u>32</u>	<u>6,55</u>	<u>34</u>	<u>7</u>	<u>66</u>	<u>13,55</u>
Słabe strony/Zagrożenia	28	5,7	32	6,3	60	12,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT/TOWS

Uzyskane sumy zbiorcze po przeprowadzeniu analizy SWOT/TOWS wskazują, że przy danej konfiguracji czynników wewnętrznych i zewnętrznych oraz ustalonych wagach najbardziej pożądaną opcją działania dla gminy Dąbrówno **jest strategia konkurencyjna (13,55)**, polegająca na maksymalnym wykorzystaniu szans w otoczeniu dla zniwelowania słabych stron gminy (od strony TOWS) oraz na redukowaniu słabości w celu wykorzystania pojawiających się okazji (od strony SWOT).

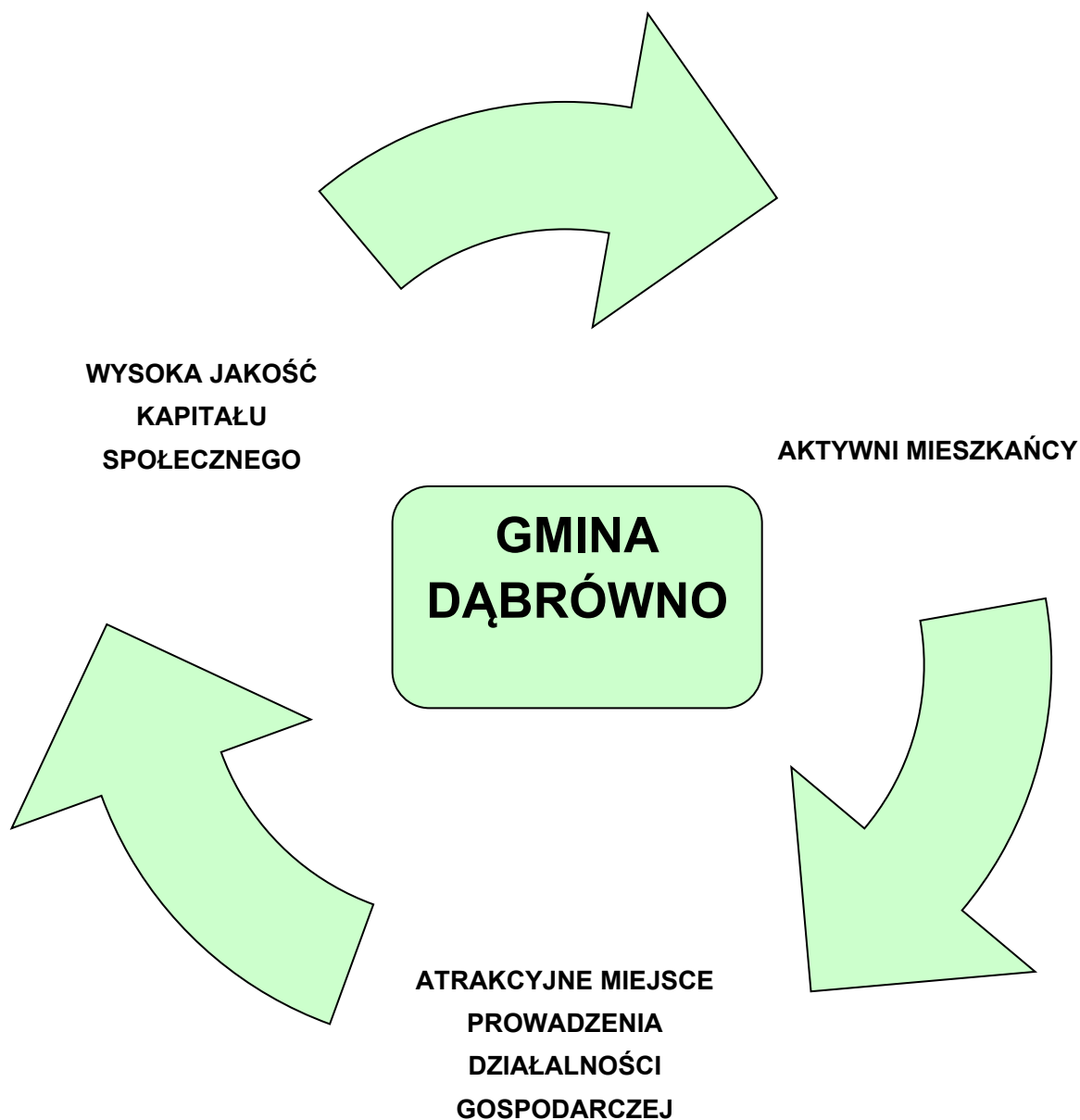

Rozdział IV Wizja przyszłości Gminy Dąbrówno

Wizja stanowi projekcję stanu, który powinien być osiągnięty do 2025 r., z uwzględnieniem bieżących i przyszłych potrzeb mieszkańców oraz panujących uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Wizja powinna także wskazać najważniejsze cele strategiczne, które są istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i wpływają na poziom życia mieszkańców. Wizja Gminy Dąbrówno do 2025 r. przedstawiona została na poniższym schemacie.

Rys. 4. Wizja przyszłości Gminy Dąbrówno

Tak sformułowana wizja jasno wskazuje, że osiągnięcie **celu głównego w postaci rozwoju społecznego i gospodarczego gminy Dąbrówno** wymaga spełnienia warunków do tworzenia: **wysokiej jakości kapitału społecznego, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, racjonalnej gospodarki przestrzenią gminną wraz z zabezpieczeniem w niezbędną infrastrukturę oraz tworzeniem warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej.** Wizja wyznacza najważniejsze priorytety rozwoju i cele strategiczne na najbliższych 10 lat. Ich realizacja ma spowodować, że Dąbrówno będzie gminą oferującym swoim mieszkańcom dobre i stabilne warunki do indywidualnego rozwoju, realizowania osobistych celów życiowych, a podmiotom gospodarczym dobry klimat dla prowadzenia działalności i inwestowania. Jako miejsce posiadające bardzo korzystne warunki naturalne, bogatą ofertą i infrastrukturę edukacyjną, kulturową i sportowo-rekreacyjną poprzez właściwe ich wykorzystanie gmina Dąbrówno zapewni swoim mieszkańcom i turystom, dobrą jakość życia w wysokim standardzie i czystym środowisku. W tych sferach, w których jest to możliwe i ekonomicznie uzasadnione, gmina będzie zmniejszać dysproporcje cywilizacyjne i będzie tworzyć wyrównane szanse swoim mieszkańcom.

Rozdział V. Obszary priorytetowe i cele strategiczne

Określony na podstawie wyników przeprowadzonej analizy SWOT/TOWS rodzaj **strategii konkurencyjnej** – polega na maksymalnym wykorzystaniu szans w otoczeniu dla zniwelowania słabych stron gminy oraz na redukowaniu słabości w celu wykorzystania pojawiających się szans.

Dla wdrożenia strategii konkurencyjnej poprzez zestawienie zdiagnozowanych słabych stron gminy oraz szans jej rozwoju wyznaczono następujące **obszary priorytetowe**:

- budowa ładu przestrzennego,
- wysoka jakość kapitału społecznego,
- rozwój przedsiębiorczości,
- społeczeństwo obywatelskie,
- rozwinięta infrastruktura.

Następnie dla każdego z wymienionych obszarów priorytetowych wyznaczono cel strategiczny.

5.1. I Obszar priorytetowy – BUDOWA ŁADU PRZESTRZENNEGO

Słabe strony	Niewystarczające zagospodarowanie infrastrukturalne przestrzeni wykorzystania turystycznego i rekreacyjnego
Szanse	Dostępność środków finansowych, nowa perspektywa finansowania UE
	Pomoc finansowa i materialna oraz organizacyjna kierowana do organizacji pozarządowych w ramach krajowe i zagraniczne programów pomocowych oraz rozwój trzeciego sektora realizującego szeroką misję społeczną.
	Moda na turystykę kwalifikowaną (myślistwo, wędkarstwo), rozwój turystyki ekstremalnej (survival, paintbal, wzrost zainteresowania turystyką specjalistyczną opartą o wykorzystanie dziedzictwa kulturowe i przyrodniczego.
Cel strategiczny	<u>Budowa ładu przestrzennego</u> i racjonalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego gminy w celu rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

5.2. II Obszar priorytetowy – WYSOKA JAKOŚĆ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Słabe strony	Marginalizacji społeczna części mieszkańców i sytuacji wykluczenia osób o niższym statusie materialnym.
Szanse	Dostępność środków finansowych, nowa perspektywa finansowania UE
	Realizacja programów nastawionych na rozwój zasobów ludzkich min: aktywizacje zawodową i społeczną kierowanych do grup wyłączonych z rynku pracy i

	zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie edukacji dzieci i młodzieży, rozwój kompetencyjny pracujących.
	Rozwój polityki prorodzinnej państwa.
	Pomoc finansowa i materialna oraz organizacyjna kierowana do organizacji pozarządowych w ramach krajowe i zagraniczne programów pomocowych oraz rozwój trzeciego sektora realizującego szeroką misję społeczną.
Cel strategiczny	Tworzenie wysokiej jakości kapitału społecznego poprzez działania nastawione na rozwój zasobów ludzkich, politykę prorodzinną i wsparcie grup defaworyzowanych

5.3. III Obszar priorytetowy – ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Słabe strony	Niski wskaźnik przedsiębiorczości i mała liczba inwestycji zewnętrznych realizowanych przez podmioty rynkowe.
Szanse	Dostępność środków finansowych, nowa perspektywa finansowania UE Realizacja programów nastawionych na rozwój zasobów ludzkich min: aktywizacje zawodową i społeczną kierowanych do grup wyłączonych z rynku pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie edukacji dzieci i młodzieży, rozwój kompetencyjny pracujących. Moda na turystykę kwalifikowaną (myślistwo, wędkarstwo), rozwój turystyki ekstremalnej (survival, paintbal, wzrost zainteresowania turystyką specjalistyczną opartą o wykorzystanie dziedzictwa kulturowe i przyrodniczego.
Cel strategiczny	Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o zasoby lokalne i potencjał własny gminy

5.4. IV Obszar priorytetowy –SPOŁECZENSTWO OBYWATELSKIE

Słabe strony	Niewystarczająca aktywność własna mieszkańców i ograniczona partycypacja w sprawach istotnych społecznie oraz ograniczone środki na rozwój organizacji pozarządowych i brak wypracowanego systemu wsparcia działalności liderów lokalnych.
Szanse	<p>Dostępność środków finansowych, nowa perspektywa finansowania UE</p> <p>Realizacja programów nastawionych na rozwój zasobów ludzkich min: aktywizacje zawodową i społeczną kierowanych do grup wyłączonych z rynku pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie edukacji dzieci i młodzieży, rozwój kompetencyjny pracujących.</p> <p>Rozwój polityki prorodzinnej państwa.</p> <p>Pomoc finansowa i materialna oraz organizacyjna kierowana do organizacji pozarządowych w ramach krajowych i zagranicznych programów pomocowych oraz rozwój trzeciego sektora realizującego szeroką misję społeczną.</p>
Cel strategiczny	Budowa <u>społeczeństwa obywatelskiego</u> i wzrost partycypacji mieszkańców w działaniach na rzecz rozwoju lokalnego

5.5. V Obszar priorytetowy – ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA

Słabe strony	Niedoinwestowane obiektów użytku publicznego i braki w infrastrukturze technicznej
Szanse	Dostępność środków finansowych, nowa perspektywa finansowania UE Pomoc finansowa i materialna oraz organizacyjna kierowana do organizacji pozarządowych w ramach krajowe i zagraniczne programów pomocowych oraz rozwój trzeciego sektora realizującego szeroką misję społeczną. Moda na turystykę kwalifikowaną (myślistwo, wędkarstwo), rozwój turystyki ekstremalnej (survival, paintbal, wzrost zainteresowania turystyką specjalistyczną opartą o wykorzystanie dziedzictwa kulturowe i przyrodniczego.
Cel strategiczny	Rozbudowa infrastruktury technicznej i doinwestowanie obiektów użyteczności publicznej.

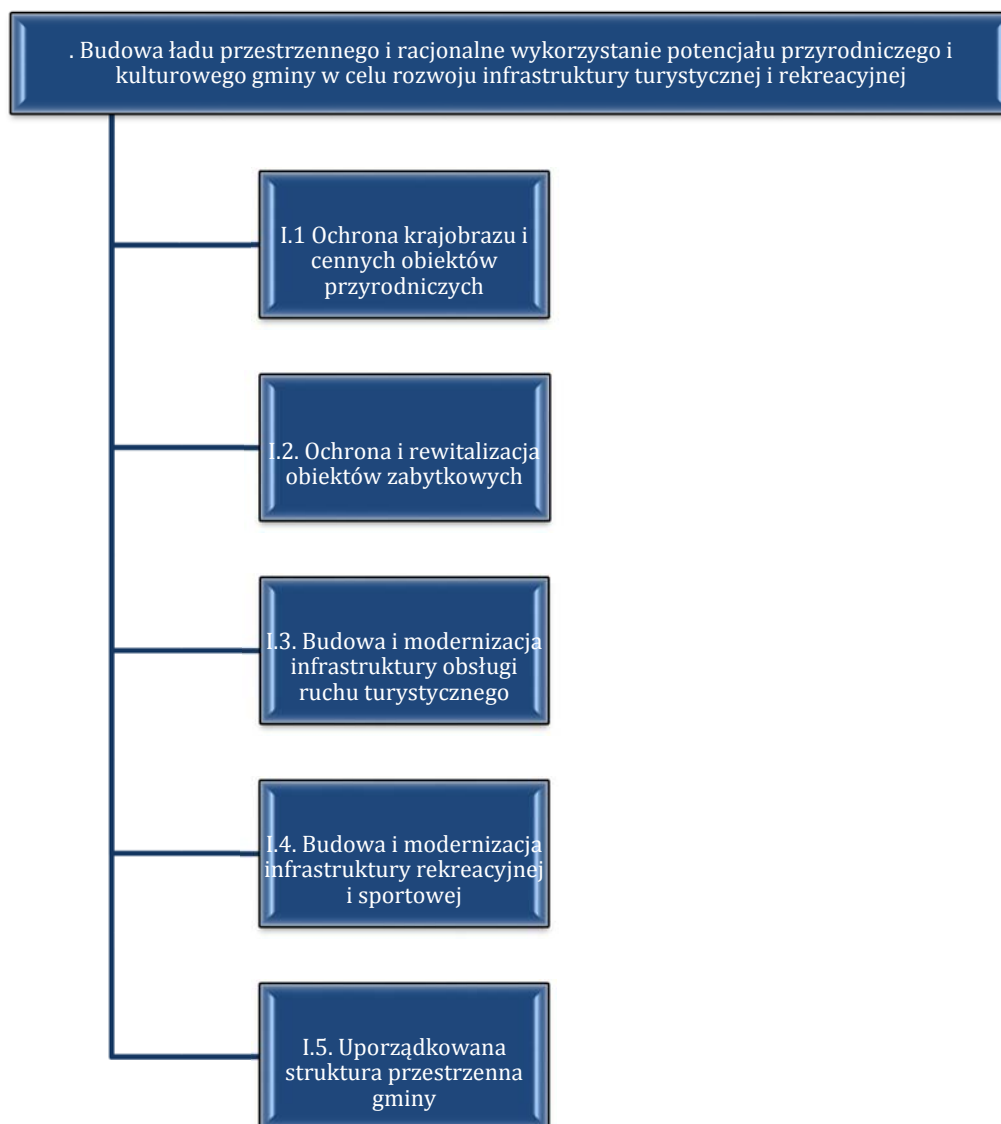

Rozdział VI Cele operacyjne

W oparciu o wyznaczone obszary priorytetowe w formie warsztatowej wypracowane zostały cele operacyjne, które określają sposób dążenia do przyjętych celów strategicznych.

6.1. I. Obszar priorytetowy – BUDOWA ŁADU PRZESTRZENNEGO

W ramach celu strategicznego - Budowa ładu przestrzennego i racjonalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego gminy w celu rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wyznaczono następujące cele operacyjne:

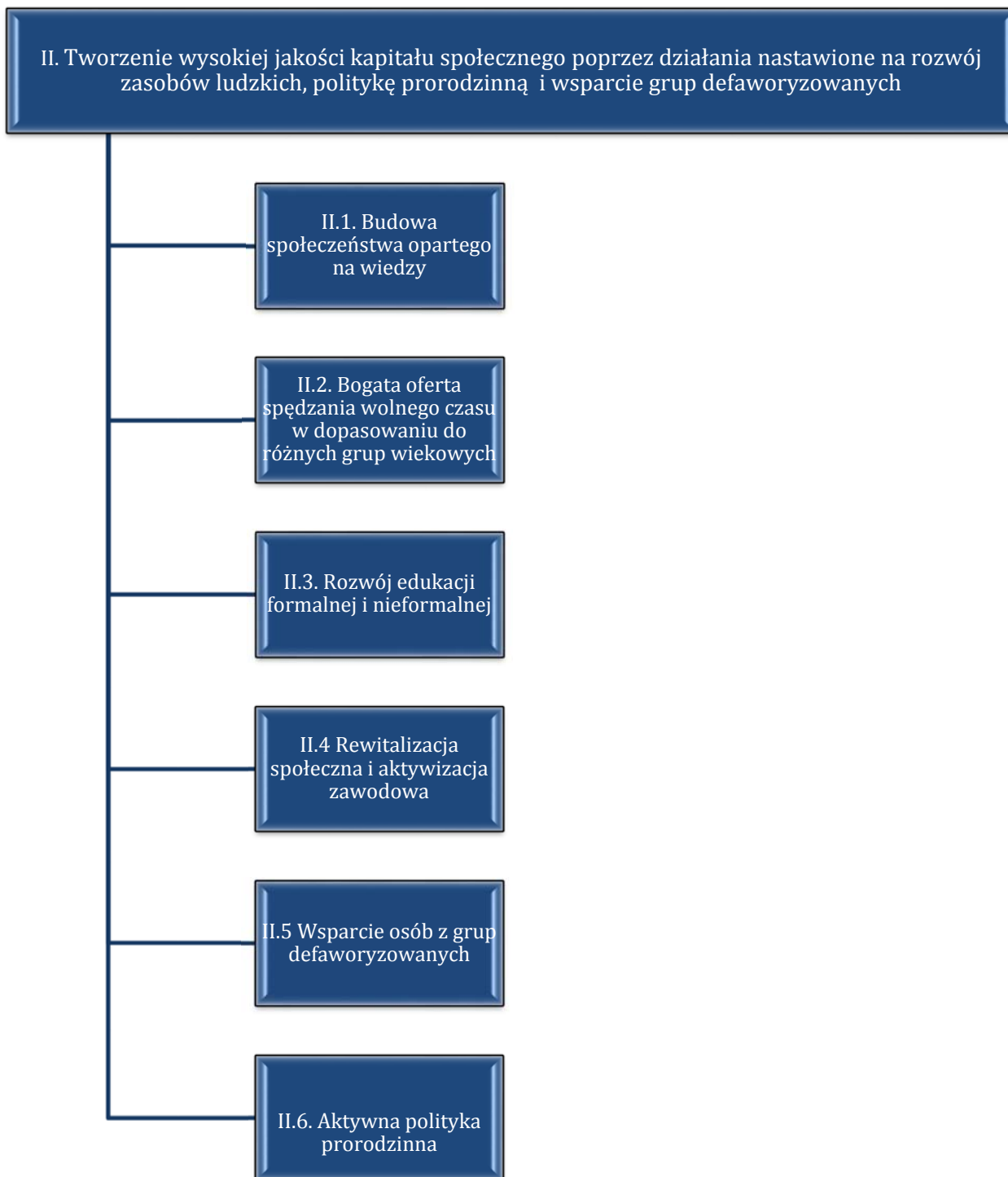

6.2. II. Obszar priorytetowy – WYSOKA JAKOŚĆ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

W ramach celu strategicznego - Tworzenie wysokiej jakości kapitału społecznego poprzez działania nastawione na rozwój zasobów ludzkich, politykę prorodzinną i wsparcie grup defaworyzowanych wyznaczono następujące cele operacyjne:

6.3. III. Obszar priorytetowy – ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W ramach celu strategicznego - tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o zasoby lokalne i potencjał własny gminy wyznaczono następujące cele operacyjne:

III. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o zasoby lokalne i potencjał własny gminy

III.1 Wysoka jakość kadr dla gospodarki

III.2. Systemu preferencji podatkowych i zachęt dla inwestorów

III.3 Przygotowanie terenów inwestycyjnych

III.4. Promocja gminy

III.5 Rozwój instytucji otoczenia biznesu

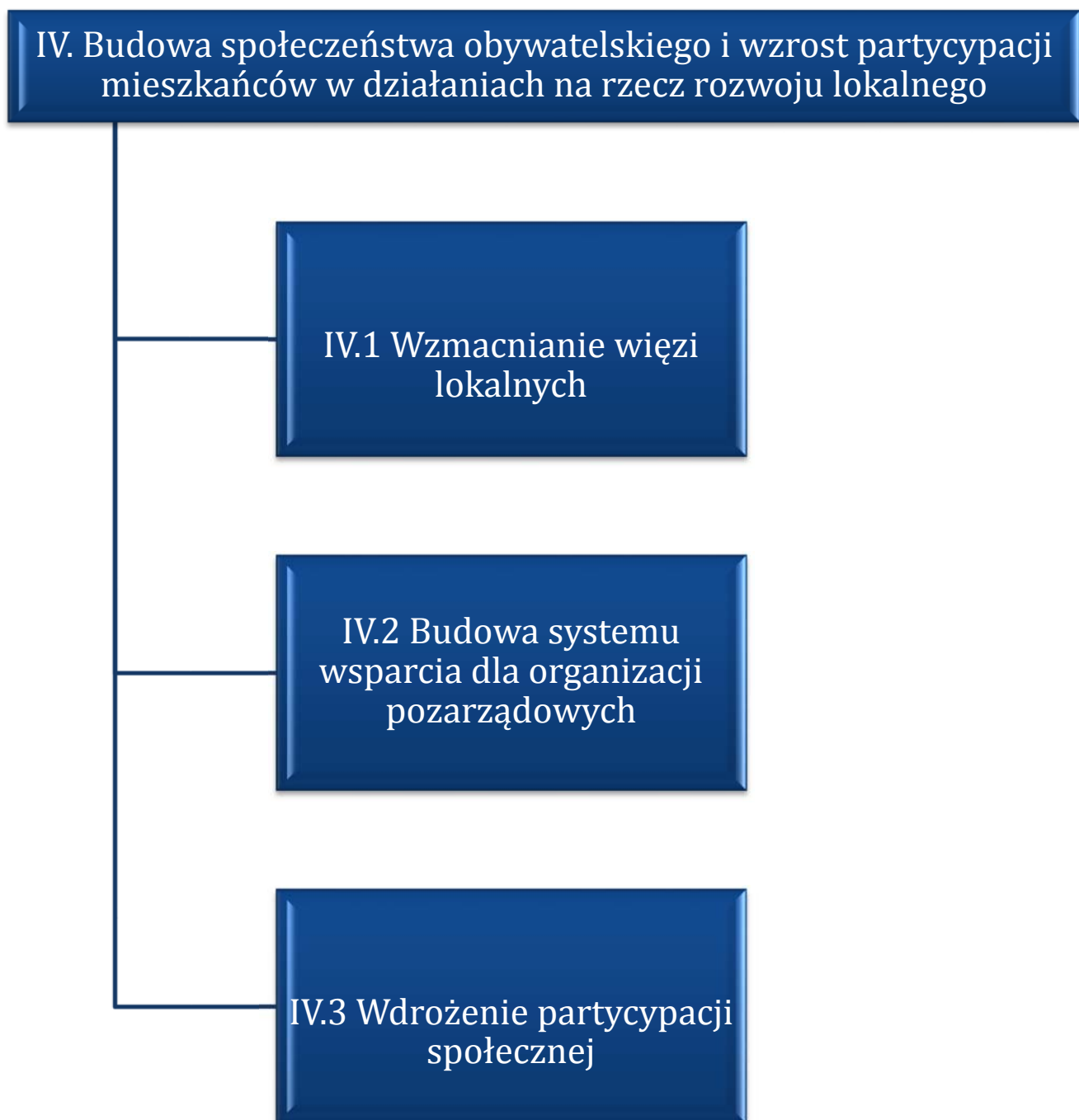
III.6 Wykorzystanie strategicznych obszarów gminy do rozwoju przedsiębiorczości

III.7 Wzmocnienie i rozwój sektora gospodarczego

6.4. IV. Obszar priorytetowy – SPOŁECZENSTWO OBYWATELSKIE

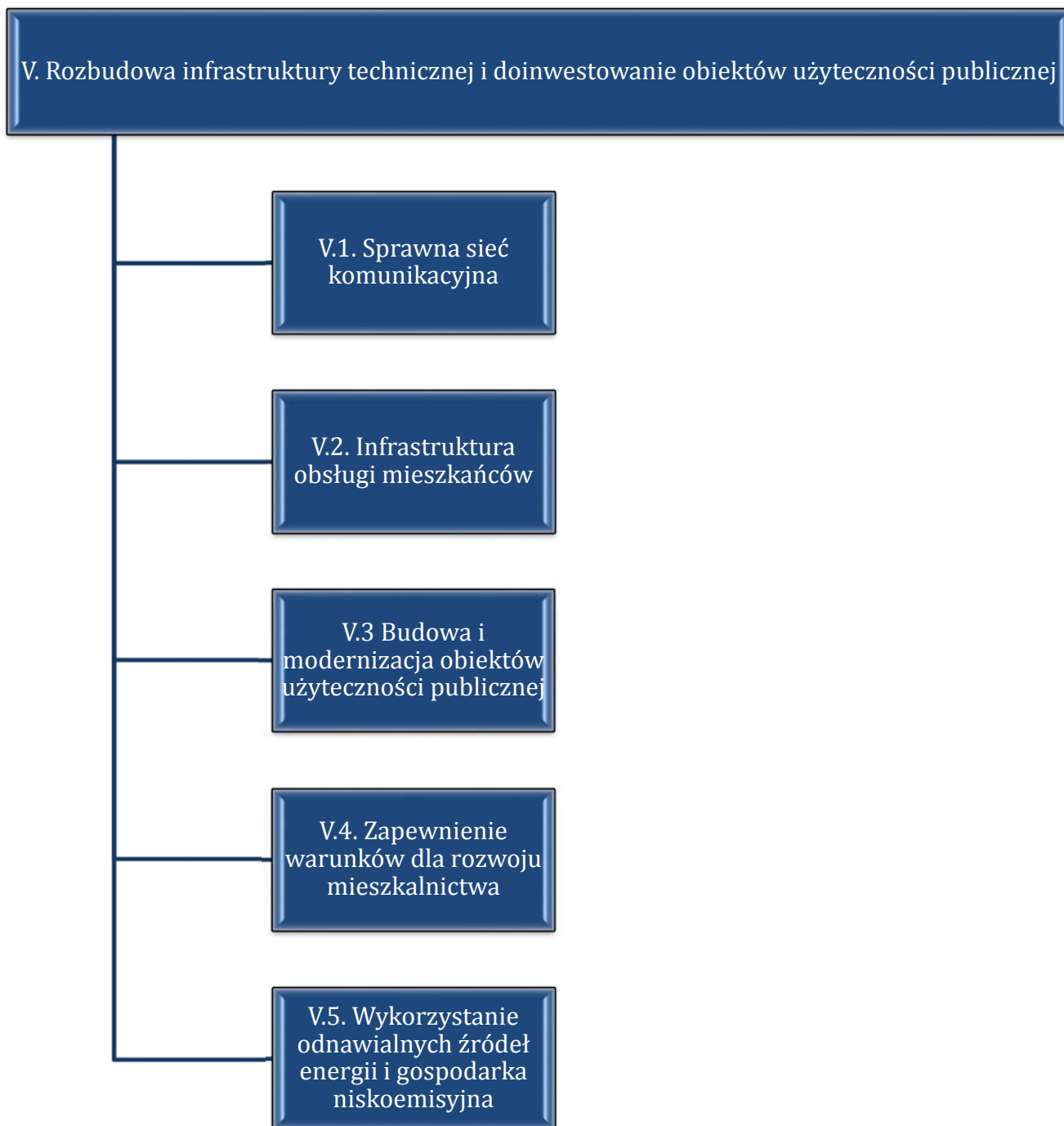
W ramach celu strategicznego - Budowa społeczeństwa obywatelskiego i wzrost partycypacji mieszkańców w działaniach na rzecz rozwoju lokalnego wyznaczono następujące cele operacyjne:

6.5. V. Obszar priorytetowy – ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA

W ramach celu strategicznego - rozbudowa infrastruktury technicznej i doinwestowanie obiektów użyteczności publicznej wyznaczono następujące cele operacyjne:

6.6. Kierunki działań w poszczególnych celach operacyjnych

Cel strategiczny

Budowa ładu przestrzennego i racjonalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego gminy w celu rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

W ramach poszczególnych celów operacyjnych przewidywane są następujące kierunki działań:

I.1. Ochrona krajobrazu i cennych obiektów przyrodniczych.

- A. Oznakowanie obiektów cennych przyrodniczo.
- B. Kampanie informacyjno-promocyjne nakierowane na zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów oraz promowanie zasad zrównoważonego rozwoju.
- C. Tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej oraz inwestowanie w infrastrukturę związaną z ochroną i przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych.
- D. Doposażeniu służb, które w celach statutowych działania na rzecz ochrony przyrody i zapobiegania katastrofom ekologicznym.

I.2. Ochrona i rewitalizacja obiektów zabytkowych.

- A. Oznakowanie obiektów cennych kulturowo i historycznie.
- B. Zachowanie i zabezpieczenie dziedzictwa kulturowego i ochrona obiektów zabytkowych.
- C. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i cennych kulturowo poprzez nadawanie im nowych funkcji.

I.3. Budowa i modernizacja infrastruktury obsługi ruchu turystycznego

- A. Utrzymanie i rozwój istniejącej infrastruktury obsługi ruchu turystycznego oraz budowa nowej bazy w odpowiedzi na zapotrzebowanie rynku turystycznego.
- B. Rozwój systemu oznakowania tras i atrakcji turystycznych.

I.4. Budowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i sportowej.

- A. Budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów wykorzystywanych do rozwijania aktywności sportowej mieszkańców na poziomie amatorskim i profesjonalnym.
- B. Wykorzystanie terenów zielonych i obiektów cennych przyrodniczo do tworzenia atrakcyjnych ofert spędzania czasu wolnego.

I.5. Uporządkowana struktura przestrzenna gminy.

- C. Objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego obszarów gminy o znaczeniu strategicznym dla rozwoju jednostki.
- D. Zapewnienie terenów pod lokalizację obiektów użyteczności.

Cel strategiczny

Tworzenie wysokiej jakości kapitału społecznego poprzez działania nastawione na rozwój zasobów ludzkich, politykę prorodzinną i wsparcie grup defaworyzowanych.

W ramach poszczególnych celów operacyjnych przewidywane są następujące kierunki działań:

II.1. Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy.

- A. Modernizacja i wyposażenie placówek edukacyjnych oraz zwiększanie kompetencji kadr merytorycznych i zarządczych systemu oświaty.
- B. Rozwój infrastruktury popularyzującej naukę i wiedzę.
- C. Wymiana doświadczeń pomiędzy placówkami oświatowymi i realizacja programów partnerskich na rzecz podnoszenia poziomu kształcenia i edukacji.
- D. Budowa społeczeństwa informacyjnego.

II.2. Bogata oferta spędzania czasu wolnego w dopasowaniu do różnych grup wiekowych.

- A. Wykorzystanie infrastruktury i zasobów sportowych, rekreacyjnych, kulturowych gminy dla budowania oferty rekreacyjnej w dopasowaniu do różnych grup wiekowych.
- B. Wsparcie instytucji kultury i sportu oraz organizacji społecznych w celu tworzenia usług rekreacyjno-wypoczynkowych.
- C. Rozbudowana oferta zajęć pozalekcyjnych/spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
- D. Rozbudowa i upowszechnianie oferty kulturalnej wśród mieszkańców gminy.
- E. Wykreowanie rozpoznawalnych produktów kultury.
- F. Wzrost liczby ofert służących lepszemu wykorzystaniu bazy sportowo-rekreacyjnej.

II.3. Rozwój edukacji formalnej i nieformalnej.

- A. Zapewnienie nowoczesnej oferty edukacyjnej na wysokim poziomie.
- B. Wyrównywanie stwierdzonych deficytów w edukacji na poziomie lokalnym.
- C. Wspieranie kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w zakresie porozumiewania się w językach obcych, kompetencji społecznych, inicjatywności, przedsiębiorczości i kreatywności, nauk matematyczno-przyrodniczych, ICT.
- D. Tworzenie warunków dla nowoczesnego nauczania – tzw. nauczanie eksperymentalne.
- E. Promocja nauki przez całe życie oraz wspieranie programów edukacyjnych delegowanych do różnych grup wiekowych.
- F. Rozwój kompetencji informacyjnych ludności i działania zmierzające do ograniczenia zjawiska wykluczenia cyfrowego.

II.4. Rewitalizacja społeczna i aktywizacja zawodowa.

- A. Rozwój instytucji rynku pracy i organizacja działających na rzecz osób bezrobotnych i biernych zawodowo.

- B. Wdrożenie wysokiej jakości poradnictwa pracy oraz usług nakierowanych na rozwój zawodowy, uzupełnienie kompetencji i kwalifikacji.
- C. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy delegowana do osób bezrobotnych i biernych zawodowo i wsparcie formy zatrudnienia subsydiowanego.
- D. Rozwoju świadomości pracodawców w zakresie korzyści z zatrudniania pracowników z grup defaworyzowanych: osób niepełnosprawnych, długotrwale pozostających bez pracy, osób powracających na rynek pracy po okresie macierzyństwa.
- E. Aktywizacja osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

II.5. Wsparcie osób z grup defaworyzowanych.

- A. Określenie i diagnoza obszarów wykluczenia społecznego dotyczącego mieszkańców gminy i przygotowanie programów wsparcia.
- B. Rozwój infrastruktury socjalnej oraz systemu instytucjonalnego wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- C. Świadczenie usług eliminujących dysfunkcje osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, m.in.: wsparcie pieczy zastępczej, specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, asystenta rodziny, asystenta osoby niepełnosprawnej.

II.6. Aktywna polityka prorodzinna i zdrowotna.

- A. Zapewnienie opieki instytucjonalnej dla dzieci do trzeciego roku życia oraz rozwój opieki przedszkolnej.
- B. Przygotowanie i wdrożenie programów wychowawczych i edukacyjnych wśród dzieci, młodzieży oraz rodziców i opiekunów prawnych.
- C. Tworzenie i wspieranie inicjatyw związanych z pomocą na rzecz rodzin wielodzietnych.
- D. Zapewnienie wsparcia instytucjonalnego na rzecz rodziców i opiekunów prawnych samodzielnie wychowujących dzieci.
- E. Aktywizacja zawodowa i wsparcie osób powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich, rodzicielskich oraz wychowawczych.
- F. Przygotowanie i wdrożenie profilaktycznych programów zwiększających zdrowotność i zapobiegających zachorowalności.
- G. Rozwój opieki zdrowotnej i specjalistycznych usług medycznych (opieka paliatywna, geriatryczna).

Cel strategiczny

Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o zasoby lokalne i potencjał własny gminy.

W ramach poszczególnych celów operacyjnych przewidywane są następujące kierunki działań:

III.1. Rozwój przedsiębiorczości i wysoka jakość kadr dla gospodarki.

- A. Rozwój systemu inkubacji przedsiębiorczości.
- B. Rozwój podmiotów gospodarczych branż inteligentnych specjalizacji.
- C. Wprowadzanie innowacji produktowych i procesowych w przedsiębiorstwach.
- D. Wsparcie przedsiębiorczości ekonomii społecznej.
- E. Wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców sektora MŚP.
- F. Budowanie przewagi konkurencyjnej MŚP w oparciu o odtwarzanie gospodarczego dziedzictwa regionu i zasobów lokalnych.

III.2 System preferencji podatkowych i zachęt dla przedsiębiorców.

- A. Budowa wspólnej oferty inwestycyjnej gmin sąsiadujących, w tym wspólne inwestycje infrastrukturalne.
- B. Stworzenie lokalnych narzędzi do wdrożenia partnerstwa publiczno-prywatnego.
- C. Wdrożenie systemu ulg podatkowych i zachęt inwestycyjnych.

III.3. Przygotowanie terenów inwestycyjnych.

- A. Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowa lub modernizacja układu komunikacyjnego na potrzeby tworzenia terenu inwestycyjnego.

III.4. Promocja gminy.

- A. Promocja gminy nastawiona na prezentację zasobów lokalnych.
- B. Działania promocyjne prowadzone w partnerstwach jednostek samorządu terytorialnego i w zrzeczeniach tematycznych.
- C. Budowa tematycznej i ogólnodostępnej oferta informacyjna delegowanej do przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

Cel strategiczny

Budowa społeczeństwa obywatelskiego i wzrost partycypacji mieszkańców w działaniach na rzecz rozwoju lokalnego

W ramach poszczególnych celów operacyjnych przewidywane są następujące kierunki działań:

IV.1. Wzmocnienie więzi lokalnych.

- A. Realizacja działań nastawionych na aktywizację społeczności lokalnej na bazie dziedzictwa: kulturowego, przyrodniczego i historycznego obszaru gminy.
- B. Zwiększenie zaangażowania organizacji pozarządowych w realizację zadań skierowanych na budowanie więzi międzyludzkich i działania z obszaru pomocy społecznej.
- C. Działania integrujące lokalną społeczność, sprzyjające włączeniu społecznemu.

IV.2. Budowa systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych.

- A. Tworzenie i rozwój infrastruktury na rzecz realizacji aktywności społecznej.
- B. Tworzenie wysokiej jakości kapitału społecznego na potrzeby funkcjonowania i rozwoju organizacji pozarządowych.
- C. Wsparcie i koordynacja działań związanych z: pozyskiwaniem środków zewnętrznych przez organizacje pozarządowe, upowszechnianiem dobrych praktyk oraz inicjacją i realizacją partnerstw, w tym partnerstw wielosektorowych.
- D. Zapewnienie wsparcia instytucjonalnego i materialnego dla organizacji trzeciego sektora działających w obszarze pomocy społecznej.

IV.3. Wdrożenie partycypacji społecznej.

- A. Wychowanie dzieci i młodzieży w idei społeczeństwa obywatelskiego i ducha państwowości.
- B. Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w utrzymanie porządku i bezpieczeństwa publicznego.
- C. Inicjowanie dialogu obywatelskiego oraz wzrost zaangażowania społecznego w działania realizowane przez samorząd lokalny oraz inne instytucje publiczne.

Cel strategiczny

Rozbudowa infrastruktury technicznej i doinwestowanie obiektów użyteczności publicznej

W ramach poszczególnych celów operacyjnych przewidywane są następujące kierunki działań:

V.1. Sprawna sieć komunikacyjna.

- A. Wzrost bezpieczeństwa w komunikacji drogowej.
- B. Budowa i przebudowa dróg o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym wraz z towarzyszącą infrastrukturą.
- C. Budowa i modernizacja ciągów pieszych i ścieżek rowerowych ponadlokalnym wraz z towarzyszącą infrastrukturą.

V.2. Infrastruktura obsługi mieszkańców.

- A. Budowa infrastruktury stanowiącej o bezpieczeństwie publicznym oraz wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych.
- B. Tworzenie i rozwój systemów zintegrowanego monitoringu i ostrzegania, prognozowania zagrożeń i reagowania w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii.
- C. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych nastawione na podniesienie atrakcyjności zamieszkania oraz nadawanie nowych walorów funkcjonalnych i estetycznych.
- D. Zwiększenie dostępności ludności do internetu szerokopasmowego.
- E. Realizacja projektów skierowane na poprawę gospodarki odpadami, w tym przez zapobieganie powstawaniu i rozwój selektywnej zbiórki odpadów.
- F. Rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej.

V.3. Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej.

- A. Poprawa stanu i standardu funkcjonalno-technicznego istniejących obiektów użyteczności publicznej.
- B. Budowa nowych obiektów użyteczności publicznej w dopasowaniu do potrzeb wyrażanych przez społeczność lokalną.
- C. Likwidacja barier urbanistyczno-architektonicznych w przestrzeni publicznej.
- D. Rozwój e-usług: e-administracji, e-edukacji i e-kultury

V.4. Zapewnienie warunków dla rozwoju mieszkalnictwa.

- A. Zapewnienie podaży terenów, przygotowanie infrastruktury oraz opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego na potrzeby realizacji budownictwa mieszkaniowego.
- B. Rozwój budownictwa społecznego.
- C. Rozwój i modernizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych.

V.5. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i gospodarka niskoemisyjna.

- A. Działania informacyjno-edukacyjne promujące wykorzystanie OZE.
- B. Wytwarzanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej.
- C. Instalacja inteligentnych systemów zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych.
- D. Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych

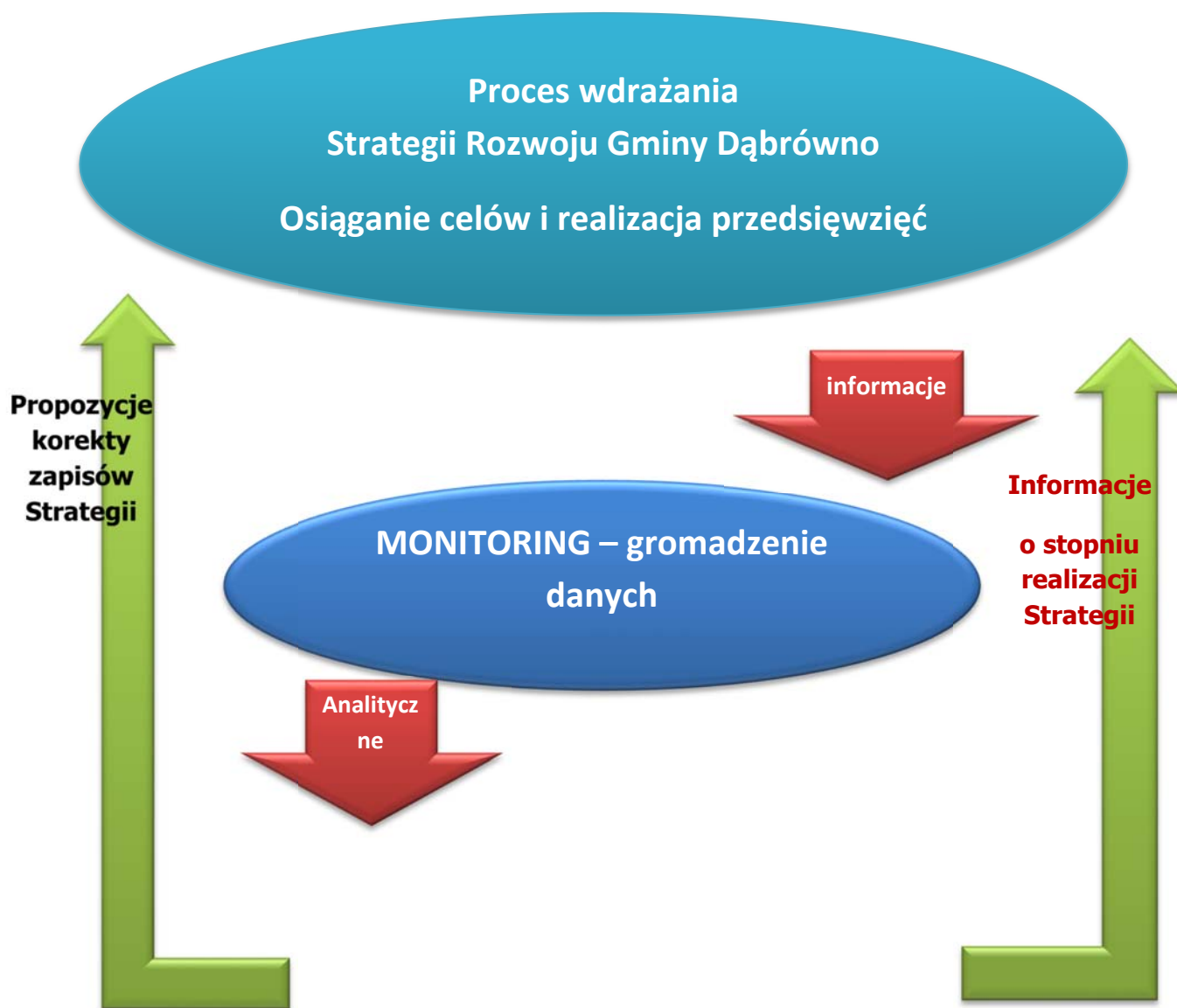
Rozdział VII Monitoring i ewaluacja Strategii

7.1. Uwagi ogólne

Bardzo ważnym wymogiem, stawianym dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępu wdrażania oraz osiągnięcia założonych celów, i w konsekwencji osiągnięcie stanu zakładanego w wizji. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Strategii pozwala w razie wystąpienia nieprawidłowości podmiotom odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii na bieżąco korekty działań.

Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówno podlega systemowi **monitoringu** (zbierania i selekcjonowania informacji) i **ewaluacji** (oceny i interpretacji zgromadzonego materiału) powiązanego z systemem wdrażania

Rys. 5. Schemat funkcjonowania systemu monitoringu i ewaluacji Strategii

EWALUACJA ocena, interpretacja danych

Podstawowym celem funkcjonowania systemu monitoringu jest gromadzenie i przetwarzanie informacji o stanie realizacji Strategii. Raporty monitoringowe przygotowane w oparciu o wskazany model stanowią będą narzędzie wspomagające podejmowanie decyzji przez władze samorządowe we wszelkich sprawach związanych z realizacją Strategii.

7.2. System wdrażania Strategii Rozwoju:

A - Instrumenty wdrażania

Wdrażanie Strategii będzie się odbywać poprzez realizację konkretnych zadań. Istotnym elementem każdego zadania jest szczegółowa projekcja alokacji środków (tabele finansowe). Zasadnym jest poprzez włączenie w proces opracowania zadań instytucji społecznych i gospodarczych i przez to stworzenie wokół strategii korzystnego klimatu.

Podstawowe instrumenty finansowe wdrażania Strategii to:

- Budżet Gminy Dąbrówno
- Regionalny Program Operacyjny Warmia Mazury na lata 2014-2020
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) na lata 2014-2020
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- Inne programy pomocowe

B - Aparat instytucjonalny wdrażania Strategii

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii jest Wójt Gminy Dąbrówno. Wykonuje on swoje zadania przy pomocy pracowników merytorycznych Urzędu. Ośrodkiem koordynującym współpracę w poszczególnych obszarach tematycznych będą stosowne referaty Urzędu Gminy Dąbrówno. Ponadto przewiduje się powołanie do życia Zarządzeniem Wójta Zespołu ds. Wdrażania Strategii. W skład Zespołu powinni wejść: Wójt, Zastępca Wójta, Przewodniczący Rady Gminy, przedstawiciele merytorycznych referatów Urzędu, jednostek organizacyjnych gminy, pracownik ds. pozyskiwania funduszy unijnych, pracownik GOPS. W

zależności od rodzaju zadań strategicznych do prac zespołu mogą być powoływani przez Wójta (na stałe lub czasowo) eksperci.

Zespół będzie odpowiedzialny za następujące zadania:

- koordynację prac instytucji zaangażowanych we wdrażanie strategii,
- monitoring (analiza raportów z przebiegu realizacji strategii),
- dostarczanie syntetycznych informacji o procesach i uwarunkowaniach realizacyjnych Strategii Rozwoju dla Rady Gminy
- nadzór nad prawidłowością realizacji Strategii

7.3. Monitoring oraz raportowanie Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno

Istota systemu monitorowania i ewaluacji

Istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji przydatnych w zarządzaniu rozwojem gminy. Dlatego też przedmiotem monitoringu jest gmina, pojmowana jako spójny system społeczno-ekonomiczno-ekologiczny. Oznacza to, że rozwój będący efektem wdrażania Strategii powinien być ujmowany w następujących płaszczyznach:

- społeczność lokalna,
- gospodarka lokalna,
- środowisko przyrodnicze,
- infrastruktura.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno są:

- cele strategiczne i operacyjne,
- postęp w realizacji celów szczegółowych wyznaczanych zadaniami ujętymi w dokumencie,
- harmonogram strategii.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych programów oraz celów wytyczonych w Strategii. Analiza dokonujących się zmian prowadzona musi być stosownie do wewnętrznej struktury administracyjnej czy organizacyjnej gminy. Ze względu na zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy system monitoringu będzie funkcjonował w oparciu o zbiory informacji (np. Główny Urząd Statystyczny)

Opis etapów monitoringu i ewaluacji wraz z jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację przedstawia niżej zamieszczona tabela:

Tab. 82. Opis etapów monitoringu i ewaluacji Strategii wraz z jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację

LP	ETAP	ZADANIA	WYNIKI I PROCEDURY	REALIZUJĄCY PODMIOT
	Zbieranie danych i informacji	- zbieranie danych	Materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen	Odpowiednie referaty, samodzielne stanowiska, jednostki organizacyjne oraz inne instytucje
2	Analiza danych i informacji	- uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich terminowe przekazywanie zebranego materiału do Zastępcy Wójta	Materiał służący przygotowaniu raportów	Odpowiednie referaty, samodzielne stanowiska, jednostki organizacyjne oraz inne instytucje zaangażowane, działania koordynowane przez Zastępcę Wójta
3.	Przygotowywanie raportów	- zestawienie otrzymanych danych w raporty	roczne raporty (w razie potrzeby raportowanie kwartalne)	Odpowiednie referaty, samodzielne stanowiska, jednostki organizacyjne oraz inne instytucje zaangażowane, działania koordynowane przez pracownika ds. pozyskiwania funduszy UE

	Ocena wyników (porównanie z aktualnymi normami)	- ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami	określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów strategii (w wypadku stwierdzenia ~~znaczących odchyleń~~)	Zespół ds. Wdrażania Strategii
5.	Identyfikacja odchyleń	- ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a	przygotowanie materiału dla dalszych działań	Zespół ds. Wdrażania Strategii
6.	Analiza przyczyn odchyleń	- poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	przygotowanie materiału dla dalszych działań o charakterze korygującym	Zespół ds. Wdrażania Strategii
7.	Planowanie korekty	- zmiana dotychczasowych metod realizacji bądź wprowadzenie	określenie i akceptacja działań korygujących	Władze samorządowe Gminy Dąbrówno na podstawie propozycji Zespołu ds. Wdrażania Strategii

Wskaźniki

Podstawowym celem monitoringu jest uzyskanie mierzalnych wyników procesu osiągnięcia celów Strategii. Wymusza to opracowanie szeregu wskaźników skupiających na poziomie strategicznym wyniki działań podejmowanych na rzecz rozwoju gminy w ramach opracowanej Strategii. W zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring dzielimy na rzeczowy i finansowy.

Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarcza danych obrazujących postęp we wdrażaniu Strategii oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do celów w niej określonych. Dane skwantyfikowane, obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań zostały podzielone na trzy kategorie:

Wskaźniki produktu

Odnoszą się one do rzeczowych efektów działalności. Liczone są w jednostkach materialnych, np. długość utworzonego traktu pieszego; liczba wybudowanych budynków, itp.

Wskaźniki rezultatu

Odpowiadają one bezpośrednim i natychmiastowym efektem wynikającym z wdrożenia Strategii. Takie mierniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba mieszkańców objętych selektywną zbiórką odpadów, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zmniejszenie zasiłków wypłacanych mieszkańcom przez opiekę społeczną itp.).

7.4. Ewaluacja (ocena) realizacji Strategii

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji strategii oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy gminy i jej społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno, przy czym kryteriami oceny zapisów strategii są:

- wskaźniki realizacji celów i zadań strategii,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w strategii),
- realizacja wizji rozwoju gminy.

Ewaluacja działań wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno będzie się opierała na trzech rodzajach ocen:

- **ex ante** (ocena przed realizacją działań) - ewaluację ex ante stosuje się przy ocenie sytuacji wejściowej, czy i w jaki sposób strategia wpłynie na grupy docelowe, przyczyni się do poprawy sytuacji w gminie,
- **ex tempore** (ocena w trakcie realizacji działań) - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,

- **ex post** (ocena po realizacji działań) - ocena długoterminowego wpływu strategii na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

W obszarze wpływu strategii na gospodarkę ewaluacja strategii musi uwzględnić następujące aspekty:

- powiększanie zasobów / kompetencji gminy,
- wspieranie wzrostu gospodarczego,
- przyciąganie środków zewnętrznych (publicznych i prywatnych),
- wzrost konkurencyjności / atrakcyjności gminy,
- procesy innowacyjne.

7.5. Raporty

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu i ewaluacji jest raport monitoringowy Strategii. Dokument ten będzie powstawał w oparciu o dane zawarte w raportach częściowych oraz dane pochodzące ze statystyki ogólnej. Odpowiedzialnym za raportowanie czyni się wszystkie podmioty zaangażowane w realizację Strategii. Raport monitoringowy Strategii będzie sporządzany przez pracownika ds. pozyskiwania funduszy UE i przekazywany Zespołowi ds. Wdrażania Strategii. Raport ten, poprzez odpowiednie wskaźniki, wskazywał będzie stan realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno. Stanowić on będzie podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących. Raport monitoringowy Strategii sporządzany będzie w okresach rocznych, w terminie do końca lutego roku następującego po okresie będącym przedmiotem monitorowania. Zasadniczym okresem monitorowania jest rok kalendarzowy. Raporty częściowe, sporządzane przez poszczególne referaty i samodzielne stanowiska będą przekazywane do pracownika ds. pozyskiwania funduszy UE w terminie do końca stycznia roku po okresie monitorowania. W tym samym terminie inne jednostki zaangażowane we wdrażanie Strategii są zobowiązane do przedstawienia swoich raportów częściowych. Raporty monitoringowe podlegają zatwierdzeniu przez Radę Gminy w Dąbrównie. Na podstawie informacji zawartych w raportach Rada podejmuje działania mające na celu usunięcie ewentualnych nieprawidłowości. Raporty monitoringowe stanowią ponadto podstawę do wszelkich prac aktualizujących dokumenty strategii rozwoju gminy, w tym także przedłużających okres obowiązywania strategii na kolejne lata. W razie wydłużenia

obowiązania strategii analogicznemu wydłużeniu ulegnie okres sporządzania raportów monitoringowych.

7.6. Sposoby oceny Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno

Ocena Strategii prowadzona będzie na podstawie składanych raportów z prowadzonego monitoringu rzeczowego i finansowego, opisu rozbieżności, jeśli takie powstaną pomiędzy Strategią a wdrożeniem zadania oraz analizą przyczyn i skutków rozbieżności. Dodatkowo raporty zawierać będą informacje nt. postępu realizacji planu finansowego w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na rok następny. Miernikami w prowadzonej ocenie będą wskaźniki np. nakład finansowy na 500 m traktu pieszego, ilość przyłączy kanalizacyjnych w stosunku do ilości posesji w miejscowości objętej inwestycją. Ocena dokonana będzie w sprawozdaniu rocznym, które Wójt składa Radzie Gminy podczas sesji, na której udzielane jest absolutorium za działania w roku poprzednim. Ocena szczegółowa zadań wynikających z ze Strategii nastąpi po zakończeniu i rozliczeniu poszczególnych inwestycji.

7.7. Uspołecznienie procesu planowania i realizacji Strategii

Zasadniczą rolę, jaką będą pełnić we wdrażaniu Strategii mieszkańcy gminy to inicjowanie działań projektowych, realizacja projektów oraz wyrażanie opinii na temat podejmowanych i prowadzonych zadań. Mieszkańcy reprezentowani będą przez Radnych Rady Gminy, przedstawicieli organizacji pozarządowych, sołtysów i członków Rad Sołeckich, Rady Gminy oraz lokalnych liderów. Współpraca opierać się będzie na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności. Społeczność lokalna gminy Dąbrówno uczestniczyła w pracach nad niniejszym Strategią. Jak wynika z doświadczeń jednostek samorządu zazwyczaj uczestnicy prac nad dokumentami planistycznymi stają się w swoich środowiskach rzecznikami proponowanych w tych planach rozwiązań.

O Strategii Rozwoju Gminy Dąbrówno przyjętej do realizacji przez Radę Gminy, jak również o rozpoczynanych zadaniach, ich przebiegu i zakończeniu wszyscy mieszkańcy będą szczegółowo informowani. Informacje będą upowszechniane za pośrednictwem prasy regionalnej i lokalnej oraz zwyczajowo na tablicy ogłoszeń i stronie internetowej i mediach społecznościowych Gminy Dąbrówno oraz bezpośrednio przez władze gminy na różnego typu zebraniach. Uwagi od mieszkańców na temat prowadzonych prac zbierane będą przez przedstawicieli społeczności lokalnej i przez nich komunikowane władzom samorządowym.

Spis tabel:

TAB. 1. STRUKTURA GRUNTÓW GMINY DĄBRÓWNO	13
TAB. 2. POLITYKA PRZESTRZENNA ROZWOJU GMINY – OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (MPZP)	16
TAB. 3. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY DĄBRÓWNO W POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH W ROKU 2009 I 2014	22
TAB.4. SALDO MIGRACJI DLA GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2009-2014	23
TAB. 5. RUCH MIGRACYJNY W GMINIE DĄBRÓWNO W LATACH 2009–2014.....	23
TAB. 6. WYBRANE WSKAŹNIKI PRZEDSTAWIAJĄCE LUDNOŚĆ W GMINIE DĄBRÓWNO W ROKU 2009 I 2014....	24
TAB.7. LICZBA UCZNIÓW W PLACÓWKACH PROWADZONYCH PRZEZ GMINĘ DĄBRÓWNO W LATACH 2010-2014	25
TAB.8. LICZBA UCZNIÓW W POSZCZEGÓLNYCH PLACÓWKACH PROWADZONYCH PRZEZ GMINĘ DĄBRÓWNO W LATACH 2010-2014.....	26
TAB.9. LICZBA NAUCZYCIELI W PLACÓWKACH PROWADZONYCH PRZEZ GMINĘ DĄBRÓWNO W LATACH 2010- 2014.....	27
TAB.10. LICZBA ETATÓW NAUCZYCIELSKICH W POSZCZEGÓLNYCH PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH PROWADZONYCH PRZEZ GMINĘ DĄBRÓWNO W LATACH 2010-2014	27
TAB. 11. LICZBA UCZNIÓW PRZYPADAJĄCA NA NAUCZYCIELA W PLACÓWKACH PROWADZONYCH PRZEZ GMINĘ DĄBRÓWNO W LATACH 2010-2014	28
TAB.12. KOMPUTERY W SZKOLE– W SZT. PUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA W MARWAŁDZIE	29
TAB. 13. LICZBA UCZNIÓW KORZYSTAJĄCYCH Z PRACOWNI KOMPUTEROWYCH W SKALI TYGODNIA.....	29
TAB.14. KOMPUTERY W SZKOLE – W SZT. PUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA W ELGNOWIE	30
TAB.15. LICZBA UCZNIÓW KORZYSTAJĄCYCH Z PRACOWNI KOMPUTEROWYCH W SKALI TYGODNIA.....	31
TAB.16. KOMPUTERY W SZKOLE – W SZT. PUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA W DĄBRÓWNIE.....	31
TAB.17. LICZBA UCZNIÓW KORZYSTAJĄCYCH Z PRACOWNI KOMPUTEROWYCH W SKALI TYGODNIA.....	32
TAB.18. KOMPUTERY W SZKOLE – W SZT. PUBLICZNE GIMNAZJUM W DĄBRÓWNIE	32
TAB.19. LICZBA UCZNIÓW KORZYSTAJĄCYCH Z PRACOWNI KOMPUTEROWYCH W SKALI TYGODNIA.....	33
TAB. 20. ŚREDNI WYNIK ZE SPRAWDZIANU KLAS 6 UCZNIÓW W LATACH 2010-2014 W POSZCZEGÓLNYCH PLACÓWKACH	33
TAB. 21. INWESTYCJE I REMONTY W POSZCZEGÓLNYCH PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH PRZEPROWADZONE W LATACH 2009-2014.....	35
TAB. 22. AGROTURYSTYKA I POKOJE GOŚCINNE NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	37
TAB. 23. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH DZIAŁAJĄCYCH NA OBSZARZE GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2009-2014 - ZAREJESTROWANYCH WG SEKCJI PKD	38
TAB. 24. LICZBA JEDNOSTEK GOSPODARCZYCH ZAREJESTROWANYCH W REJESTRZE REGON DZIAŁAJĄCYCH W SEKTORZE PRYWATNYM - WG FORM WŁASNOŚCI.	38
TAB.25. PODZIAŁ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE DĄBRÓWNO WEDŁUG SEKCJI PKD	39
TAB.26. PODZIAŁ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE DĄBRÓWNO WEDŁUG KLAS WIELKOŚCI W LATACH 2009- 2014.....	41
TAB.27 STOPA BEZROBOCIA W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM	42
TAB.28 WYBRANE DANE O RYNKU PRACY GMINY DĄBRÓWNO – STAN NA DZIEŃ 31.12.2013 R.....	43
TAB.29 BEZROBOTNI DO 25 ROKU ŻYCIA NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	43
TAB. 30. BEZROBOTNI DŁUGOTRWALE NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	43
TAB. 31. BEZROBOTNI POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	44
TAB. 32. BEZROBOTNI BEZ KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	44

TAB. 33. INSTYTUCJE POMOCY SPOŁECZNEJ I OPIEKI PRAWNEJ DO KTÓRYCH MOGĄ ZWRACAĆ SIĘ MIESZKAŃCY	45
TAB. 34. LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ GMINY W LATACH 2011 – 2014 - WG POWODÓW PRYZNAWANIA WSPARCIA	47
TAB.35 LICZBA ŚWIADCZEŃ UDZIELANYCH PRZEZ GMINĘ W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH - W LATACH 2009-2014.....	49
TAB. 36. LICZBA UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH W LATACH 2009-2014 – W SZTUKACH	50
TAB. 37. LICZBA PORAD UDZIELANYCH PACJENTOM NA PRZESTRZENI LAT 2012 -2014	51
TAB. 38. LICZBA LUDNOŚCI PRZYPADAJACEJ NA JEDNĄ APTEKĘ OGÓLNODOSTĘPNĄ	52
TAB. 39. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY	53
TAB. 40. PARAFIE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ DUSZPASTERSKĄ NA TERENIE GMINY	55
TAB. 41. WYPOSAŻENIE JEDNOSTEK RATOWNICZO – GAŚNICZYCH I ICH UDZIAŁ W ZDARZENIACH LATA 2009-2014.....	57
TAB. 42. DROGI WOJEWÓDZKIE.....	58
TAB. 43. DROGI POWIATOWE	59
TAB. 44. DROGI GMINNE.....	60
TAB. 45. KOTŁOWNIE BĘDĄCE W ZARZĄDZIE GMINY DĄBRÓWNO	64
TAB. 46. WYKAZ UJĘĆ WÓD PODZIEMNYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY	67
TAB. 47. CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ W GMINIE DĄBROWNO.....	68
TAB. 48 CHARAKTERYSTYKA SIECI KANALIZACYJNEJ W GMINIE DĄBROWNO	68
TAB. 49. KORZYSTAJĄCY Z INSTALACJI SIECIOWYCH W % OGÓŁU LUDNOŚCI	69
TAB. 50. POZIOM ZUŻYCIA WODY W GMINIE DĄBRÓWNO NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI W LATACH 2009 -2014 - W [DAM3/ROK]	70
TAB. 51. LOKALIZACJA ZBIORNIKÓW DO GROMADZENIA ŚCIEKÓW USYTUOWANYCH NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	71
TAB.52. ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE W [DAM3]	72
TAB.53. ŁADUNKI ZANIECZYSZCZEŃ W ŚCIEKACH PO OCZYSZCZENIU	72
TAB. 54. INWESTYCJE ZREALIZOWANE W LATACH 2010-2014 PRZEZ GMINĘ DĄBRÓWNO NA RZECZ POPRAWY GOSPODARKI WODNO- ŚCIEKOWEJ	73
TAB. 55. ODPADY KOMUNALNE.....	74
TAB. 56. MIENIE KOMUNALNE - BUDYNKI	75
TAB. 57. INWESTYCJE ZREALIZOWANE NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO PRZY WSPARCIU ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH W LATACH 2009-2014.....	77
TAB. 58. ZABYTKI NIERUCHOME NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO UJĘTE W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW	103
TAB. 59. OBIEKTY ZLOKALIZOWANE NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH	106
TAB. 60. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE GMINY	109
TAB. 61. INSTYTUCJE I PLACÓWKI PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNĄ NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	110
TAB. 62. KSIĘGOZBIÓR BIBLIOTEK NA 1000 MIESZKAŃCÓW	112
TAB.63. WYPOŻYCZENIA KSIĘGOZBIORU NA 1 CZYTELNIKA	112
TAB. 64. CZYTELNICZY NA 1000 LUDNOŚCI.....	113
TAB. 65. PLACÓWKI BIBLIOTECZNE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	113
TAB. 66. WYDATKI Z BUDŻETU GMINY NA KULTURĘ W ZŁ	114
TAB. 67. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO– W HA	116

TAB. 68. POMNIKI PRZYRODY W SZT	118
TAB. 69. PLACE ZABAW NA TERENIE GMINY DĄBRÓWNO	120
TAB. 70. STRUKTURA DOCHODÓW GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2009–2014.	122
TAB. 71. STRUKTURA ZREALIZOWANYCH WYDATKÓW GMINY W LATACH 2010-2014	124
TAB. 72. WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA OGÓŁEM W LATACH 2011-2014	125
TAB. 73 DŁUG GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2009-2014	127
TAB. 74. WSKAŹNIK ZADŁUŻENIA GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2009-2014	127
TAB. 75. WSKAŹNIK OBSŁUGI ZADŁUŻENIA GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2009-2014	128
TAB. 76. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW EUROPEJSKICH POZYSKANYCH PRZEZ GMINĘ DĄBRÓWNO W LATACH 2009-2014	128
TAB. 77. ANALIZA SWOT DLA GMINY DĄBRÓWNO (MOCNE I SŁABE STRONY)	130
TAB. 78. ANALIZA SWOT DLA GMINY DĄBRÓWNO (SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU)	132
TAB. 79. MOŻLIWE WARIANTY STRATEGICZNE	133
TAB. 80. ANALIZA SWOT DLA GMINY DĄBRÓWNO	134
TAB. 81. ZESTAWIENIE ZBIORCZE WYNIKÓW ANALIZY SWOT/TOWS	136
TAB. 82. OPIS ETAPÓW MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII WRAZ Z JEDNOSTKAMI ODPOWIEDZIALNYMI ZA ICH REALIZACJĘ	159

Spis rysunków:

RYS. 1. SCHEMAT STRUKTURY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	3
RYS. 2 POŁOŻENIE GMINY DĄBRÓWNO (MAPA POLSKI Z PODZIAŁEM NA WOJEWÓDZTWA).	11
RYS. 3 POŁOŻENIE GMINY NA TLE POWIATU OSTRÓDZKIEGO	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
RYS. 4. WIZJA PRZYSZŁOŚCI GMINY DĄBRÓWNO	137
RYS. 5. SCHEMAT FUNKCJONOWANIA SYSTEMU MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII	156

Spis wykresów:

WYKRES 1. PODMIOTY GOSPODARCZE WG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI W GMINIE DĄBRÓWNO W 2013 ROKU	41
WYKRES 2. KSZTAŁTOWANIE SIĘ ŹRÓDEŁ DOCHODÓW GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2010-2014	123
WYKRES 3. KSZTAŁTOWANIE SIĘ KIERUNKÓW WYDATKÓW GMINY DĄBRÓWNO W LATACH 2010-2014	125